

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวต่างๆที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ ทำให้รัฐบาลได้จัดทำนโยบายสนับสนุนการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการผลักดันเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโต เป็นโอกาสในการกระจายรายได้สู่ชุมชนในชนบท และการจ้างงานในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้น ควรนึกถึงความสำคัญของระบบนิเวศและวิถีชีวิตของท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงการกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่น มีการจัดการที่ดี รู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งรู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศ

ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และคาดหวังว่าจะเป็นการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เพราะเป็นการท่องเที่ยว แบบสร้างส่วนร่วม ให้แก่ชุมชน สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างรายได้แก่เศรษฐกิจชุมชนของประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วย ในด้านการตลาด การท่องเที่ยว ลักษณะนี้ยังเป็นกลุ่มเฉพาะ (niche market) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2548) ซึ่งปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ที่ส่งผลให้เกิดกระแสการปรับเปลี่ยน รูปแบบการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของโลก จากการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยมดั้งเดิม (Conventional Tourism) สู่การพัฒนา การท่องเที่ยวแบบมีทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) ประกอบด้วย กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ กระแสความต้องการท่องเที่ยวในด้านการศึกษาเรียนรู้ และกระแสความต้องการพัฒนาคน (กมล รัตนวิระกุล 2006)

ดังนั้น แนวคิดการนำเสนอการท่องเที่ยวอันเป็นทางเลือกใหม่ โดยให้ความสำคัญกับชุมชนและสิ่งแวดล้อม จึงมีความพิเศษเฉพาะด้าน เนื่องจากความมีความสำนึกในสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ และสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะราย เฉพาะกลุ่ม ที่ได้รับความนิยมแพร่หลายที่สุด คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) โดยเน้นให้นักท่องเที่ยว ได้มีการศึกษา เรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ ที่ประทับใจ น่าจดจำ ซึ่งผลจากส่วนนี้จะเป็นการสร้างรายได้แก่ประชาชนในชุมชน ให้สามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากประชาชนในชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และได้ประโยชน์ร่วมกัน ดังหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2549)

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือตอนบน เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมแบบล้านนาไทย ทำให้เป็นที่ดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวให้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก

(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 1 2551) แต่อย่างไรก็ตามในภาพรวมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย มีการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวลดลง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2554) ดังนั้นการหาเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆในเชียงใหม่ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอีกแหล่งที่จะสามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ รวมถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติ อย่างถูกต้องโดยชุมชน พร้อมทั้งสามารถได้ประโยชน์อย่างสูงสุดเพื่อชุมชนตามแนวพระราชดำริ เนื่องจากยังเป็นสภาพป่าดิบเขา ป่าสนเขาที่มีสภาพสมบูรณ์ มีความหลากหลายทั้งทางธรรมชาติ (พันธุ์พืชและสัตว์) เป็นแหล่งผลิตเมล็ดกาแฟ และประวัติศาสตร์ เนื่องจากแต่เดิมเป็นถิ่นอาศัยของชุมชนเผ่าขมุ ที่อพยพเข้ามาเพื่อปลูกข้าวและทำสวนเมี่ยง แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นปลูกต้นกาแฟ รวมถึงได้เปลี่ยนแปลงผู้อาศัยเป็นคนพื้นเมืองเกือบทั้งหมด วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ดึงดูดจนวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับกระแสการปรับเปลี่ยน รูปแบบการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของโลก ได้มีการนำคุณค่าและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาเสริมสร้างให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ คุณค่าทางสังคมและจิตใจ และก่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยทุกครอบครัวพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจจนก่อให้เกิดการรวมตัวเป็นความมั่นคงของชุมชน

จากการที่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีขยายเพิ่มขึ้น ในหลายๆอำเภออย่างรวดเร็ว แต่ในอำเภอเหล่านั้นไม่ได้มีการเตรียมตัวให้ประชาชนในชุมชนได้มีการจัดการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดการทำลายและเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย เช่น อำเภอปาย หมู่บ้านกิดช้าง อำเภอแม่แตง ที่ได้ทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชนและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ทีมผู้วิจัยได้ความตระหนักอย่างยิ่งที่จะพยายามรักษาและปกป้อง ทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมเอาไว้ให้ลูกหลานอย่างยั่งยืนสืบไป ตามแนวทางพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทีมผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการจัดการชุมชน การพัฒนาศักยภาพของประชาชนที่อยู่ในชุมชน ยั่งยืน เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายพัฒนาสังคมที่เน้นสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ การจัดการชุมชนจึงมีความสำคัญ การจัดการชุมชนเป็นระบบที่มีการควบคุมในแต่ละหน้าที่โดยชุมชนหรือตัวแทนของชุมชน¹ การก่อตั้งชุมชนเพื่อโครงการพึ่งตนเอง จะต้องมีการตั้งคณะกรรมการแปลงนโยบายไปปฏิบัติของชุมชน สมาชิกจะถูกเลือกจากคนในชุมชน และสมาชิกชุมชนต้องเรียนรู้การเลือกคนที่ตนเองไว้ใจ และรับผิดชอบต่อการเลือกของตน (Bartley, 1998) ดังนั้นเพื่อให้ หมู่บ้านต่างๆในพื้นที่เป้าหมายมีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพรวมถึงมีการกระจายรายได้อย่างยุติธรรมแก่ชุมชนอย่างยั่งยืน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือของชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีความรู้ความสามารถในการจัดการชุมชน การจัดทำแผนชุมชนและการยกระดับคุณภาพแผนชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้มีความยั่งยืนต่อไป อีกทั้งยังเป็นการสร้างผู้ประกอบการชุมชนหรือท้องถิ่น โดยทำกิจการที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติที่มีอยู่ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนในชุมชน ให้เป็นผู้ประกอบการท้องถิ่นให้มีความรู้ในด้านอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะเดียวกันได้รู้จักใช้ธรรมชาติให้ได้ประโยชน์อย่างสูงสุด มีความสามารถในการชิงการแข่งขันกับการรุกเข้ามา

¹ อธิบายใน http://en.wikipedia.org/wiki/Community_management

ของตลาดอื่น ขณะเดียวกันชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม ควบคุมได้ เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและยั่งยืนโดยมีส่วนประกอบของการประกอบการที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ การทำวิจัยในชุมชนยังมีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับหน่วยงานระดับ มหาวิทยาลัย เพราะเป็นการเชื่อมโยง ระหว่างชุมชนและมหาวิทยาลัย ให้สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนบริการวิชาการให้กับชุมชน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับหน่วยงานทางวิชาการระดับมหาวิทยาลัย เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่ชุมชนและนำมาซึ่งชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ให้เป็นที่ยอมรับ ในท้องถิ่นและเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความสามารถของชาวบ้านในการจัดการชุมชนเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและความสามารถในเชิงประกอบการ
2. ประเมินทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการนำมาสู่การพัฒนาผู้ประกอบการท้องถิ่น
3. เพื่อสร้างผู้ประกอบการชุมชนใหม่และที่มีอยู่ ที่มีความสามารถในการเชิงการแข่งขันได้

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะพื้นที่ ตำบล เทพเสด็จ ซึ่งประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปางบง บ้านน้ำโค้ง บ้านป่าป่าน บ้านแม่ดอน บ้านพงษ์ทอง บ้านดง บ้านปางไฮ บ้านกำแพงหิน อำเภอดอยสะเก็ด ซึ่งเป็นหมู่บ้านทั้งหมดในตำบล และทางด้านเนื้อหาจะมุ่งไปที่การจัดการชุมชนทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาหรือจัดตั้งผู้ประกอบการชุมชน หรือเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจที่มีอยู่แล้ว โดยนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่แล้วมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวพระราชดำริ ในระยะเวลา 1 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ที่เกี่ยวข้องกับการนำมาพัฒนาผู้ประกอบการ
2. ทราบขีดความสามารถของชาวบ้านในการจัดการด้านการประกอบการท่องเที่ยวและด้านที่เกี่ยวข้อง
3. สามารถจัดตั้งกลุ่มโดยใช้วิธีการจัดการชุมชน ซึ่งตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมในการจัดการตามแนวทางพระราชดำริ
4. ได้เขตการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้ประกอบการได้ใช้ประกอบแนวคิดการทำธุรกิจ
5. สามารถสร้างความเข้าใจในการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อจะได้ไปพัฒนาผู้ประกอบการชุมชน ให้มีความสามารถในการเชิงการแข่งขันเพื่อจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองได้

6. ได้แนวทางในการพัฒนาแผนการจัดการผู้ประกอบการชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ การมีส่วนร่วมของชุมชนทุกระดับ รวมถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างถูกต้องและได้ประโยชน์สูงสุด
7. ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางในการจัดการธุรกิจชุมชนที่เหมาะสมควบคู่กับ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อนำไปวางแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดได้อย่างเหมาะสม
8. เกิดองค์ความรู้ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยการจัดการของชุมชนทำให้ ชุมชนสามารถคิด ตัดสินใจ และสามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนาสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับชุมชนได้ รวมถึง การที่ชุมชนสามารถหาเลี้ยงชีพและดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

นิยามศัพท์

การจัดการชุมชน เป็นกระบวนการพัฒนาและการจัดการปัจจัยต่างๆ ที่เป็น องค์ประกอบของชุมชนทั้งหมด เพื่อการดำรงอยู่และการพัฒนาชุมชนไปสู่เป้าหมายให้เกิดความยั่งยืน ความมั่นคงอย่างเป็นระบบ ในที่นี้การจัดการชุมชนจะเน้นไปที่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้ ชุมชนมีการอนุรักษ์และสามารถนำ ทรัพยากรธรรมชาตินั้นมาสร้างรายได้แก่ตนเองและชุมชน โดยยังคงรักษาธรรมชาติให้เหมือนเดิม

ผู้ประกอบการ เป็นบุคคลที่จัดตั้งธุรกิจใหม่ โดยเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนทางธุรกิจ เพื่อแสวงหาผลกำไรและความเติบโต มุ่งหาความต้องการของตลาดเพื่อสนองความต้องการโดยมีจุดมุ่งหมาย ที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงอนาคต

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้ เช่น ทฤษฎีการจัดการชุมชน ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (recreational opportunity spectrum) การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แนวพระราชดำริ และผู้ประกอบการ

2.1 ทฤษฎีการจัดการชุมชน งานวิจัยนี้ได้ใช้ทฤษฎีหลายทฤษฎีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในงานวิจัยเชิงท่องเที่ยวในด้านพัฒนาผู้ประกอบการ โดยได้มีนักวิจัยหลายท่าน (Boudreaux, 2007; สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา, 2551 : 21; Bartley, 1990) ได้ใช้ ทฤษฎีการจัดการชุมชน เพื่อศึกษางานวิจัยด้านนี้

การจัดการชุมชน เป็นกระบวนการพัฒนาและการจัดการปัจจัยต่างๆ ที่เป็น องค์ประกอบของชุมชน ทั้งหมด เพื่อการดำรงอยู่และการพัฒนาชุมชนไปสู่เป้าหมายให้เกิดความยั่งยืน ความมั่นคงอย่างเป็นระบบ ในที่นี้การจัดการชุมชนจะเน้นไปที่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้ ชุมชนมีการอนุรักษ์ การใช้และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติเกิดความถูกต้องยังความอุดมสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นแก่ระบบนิเวศ ซึ่งพิจารณาปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของชุมชน 4 ประการ (Boudreaux, 2007; สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา, 2551 : 21; Bartley, 1990) ดังนี้คือ

- ปัจจัยทางด้านบุคคล (ปัจเจกบุคคล) หรือหมายถึงสมาชิกแต่ละคนในชุมชน สิ่งที่จะต้องจัดการหรือพัฒนาให้เกิดขึ้น คือ

- ความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ การใช้และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ
- ความรู้ความสามารถในการจัดการการอนุรักษ์การใช้และพฤติกรรมการจัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกต้อง

บุคคลในชุมชนที่มีจิตสำนึกต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และเข้าใจข้อจำกัดของทรัพยากรในพื้นที่ทำกิจกรรมในการดำรงชีวิต เช่นทำการเกษตรอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องพอเหมาะพอดี คำนึงถึงความมั่นคงของชุมชนและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่ที่ยั่งยืน จึงเป็นเป้าหมายในการดำเนินงานจัดระเบียบชุมชนเป็นอันดับแรก

- ปัจจัยทางสังคม เป็นระบบความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อการทำหน้าที่ ในที่นี้มุ่งเน้นไปที่องค์กรชุมชน ที่ทำหน้าที่ในการเป็นแกนนำชุมชนในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่

- กลุ่มอนุรักษ์ และองค์กรเครือข่ายชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรของชุมชนที่จัดตั้งขึ้นไม่เป็นทางการ เพื่อทำหน้าที่ในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในระดับชุมชน
- กรรมการหมู่บ้าน และองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรตามกฎหมาย ที่มีหน้าที่จัดการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

การจัดการชุมชนทางด้านสังคมจึงเน้นไปที่การสร้างและพัฒนาองค์กรของชุมชนที่ทำหน้าที่ในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อย่างไรก็ตาม องค์กรที่ชุมชน

จัดตั้งขึ้นไม่เป็นทางการ ทั้งกลุ่มอนุรักษ์และองค์กรเครือข่ายชุมชน สามารถเพิ่มศักยภาพและบทบาทขององค์กรที่เป็นทางการ

○ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นการบริโภคหรือการกินการอยู่ โดยการผลิต เป็นการจัดการทำมาหากิน การจัดการชุมชนในด้านเศรษฐกิจ เป็นการจัดระเบียบในเรื่องของการทำมาหากินให้สอดคล้องกับการบริโภคหรือการกินอยู่ของชุมชนตามสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้และดำรงชีพตามศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ดิน และน้ำ การส่งเสริม การพัฒนาการท่องเที่ยวจึงควรส่งเสริมในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

○ ปัจจัยทางด้านนิเวศ ในที่นี้มุ่งเน้นถึง ทรัพยากรในระบบนิเวศ ได้แก่ ดิน น้ำ และ ป่าไม้ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของชุมชน

การจัดการชุมชนทางด้านนิเวศ เป็นการจัดระบบของทรัพยากร ดิน น้ำและป่าไม้เพื่อ รองรับการดำรงอยู่ของชุมชน เช่น การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรในระบบนิเวศเป็นหลัก โดยการวางแผนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อกำหนดเขตการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของธรรมชาติ เป็นวิธีการจัดการของทรัพยากรที่ดิน น้ำ และป่าไม้ เพื่อการดำรงอยู่ของชุมชนที่มั่นคง บนพื้นฐานของความมั่นคงและอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ โดยวิธีการจัดการชุมชนนี้ได้ประยุกต์และผสมผสานวิธีการจากทฤษฎีการจัดการชุมชน (Bartley, 1998) และทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม¹ เป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประยุกต์และเป็นการรวมเอาแนวความคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) กับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory research) มาผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยเป็นการวิจัยที่เกิดขึ้นจากความคิดที่ว่าการศึกษาเป็นกิจกรรมทางสังคมที่จะต้องใช้ทรัพยากรของสังคมในการศึกษา จึงเป็นสมบัติของสังคม และเป็นการกระทำที่มุ่งหมายจะให้ประโยชน์หรือเป็นการรับใช้สังคม ด้วยเหตุนี้การวิจัยจึงควรคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุด และการวิจัยที่จะให้ผลประโยชน์สูงสุดนั้น ย่อมเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา หรือการวิจัยพัฒนา โดยที่การพัฒนาและการเป็นหุ้นส่วนจะต้องเดินทางร่วมกัน ดังนั้น ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนอย่างมีเสรีและเป็นประชาธิปไตย โดยจุดที่แตกต่างกันของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมก็คือ การวิจัยแบบมีส่วนร่วมนั้น เป็นการวิจัยที่เน้นในมิติของการเก็บข้อมูล แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการประยุกต์หาวิธีการแก้ไขปัญหาไปพร้อม ๆ กัน หรือกล่าวได้ว่าการแสวงหาแนวความคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและทรัพยากรที่ผู้ถูกวิจัยมีอยู่เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา

นอกจากนี้แล้ว แนวคิดด้าน การท่องเที่ยวยังได้รับการยอมรับในปัจจุบัน โดยเฉพาะในการวิจัยนี้

2.2 การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็น การจัดการเพื่อให้มีรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถทำให้มีนักท่องเที่ยวสนใจมาเยี่ยมชมเยือนสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยคำนึงถึงการรักษา

¹ อธิบายใน <http://www.polpacon7.ru.ac.th>

ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์แบบดั้งเดิม รวมทั้งคำนึงถึงผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต้องมีการจัดการที่ดีเพื่อสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ให้ยาวนานที่สุด(ราโพพรรณ แก้วสุริยะ, 2549) อีกทั้งยังหมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจากทุกฝ่ายโดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และความรักในทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้เกิดขึ้น(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

ในงานวิจัยนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องโดยมีการปกป้องและสงวนรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ให้นานที่สุด โดยมีหลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังนี้

ก. หลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 8 ขั้นตอนดังนี้ การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (using resource sustainable) หมายถึงการ รู้จักวิธีการปรับปรุงเสริมสร้างและใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมและคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมเอาไว้ให้มากที่สุดโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านประยุกต์ให้เข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า การลดการบริโภคปริมาณการบริโภคที่มากเกินไปจนความจำเป็นและลดปริมาณของเสีย(reducing over-consumption and waste) เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีการบริโภคอย่างเหมาะสมประกอบกับการออกแบบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้สามารถใช้ได้ยาวนานเพื่อช่วยลดการเกิดของเสียที่เกิดจากการบริโภคของนักท่องเที่ยว การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติสังคม และวัฒนธรรม (maintain diversity) เป็นการวางแผนเพื่อให้มีการรักษาและส่งเสริมทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีกิจกรรมและคุณค่าทางธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะเป็นการช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้นได้ การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating tourism into planning) เป็นการประสานแผนการพัฒนากับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพัฒนาการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพเพิ่มขึ้น การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (supporting local Economy) เป็นการสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวมากขึ้น การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นกับเครือข่ายการท่องเที่ยว (involving local Communities) เพื่อทำให้เกิดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวได้ การปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ (consulting stakeholders and the public) เป็นการประชุมเพื่อปรึกษาหารือถึงการเพิ่มศักยภาพและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการที่ดีขึ้นได้ การพัฒนาบุคลากร (training staff) เป็นการทำให้พนักงานมีความรู้ มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นได้ และ การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม (marketing tourism

responsibly) เป็นการเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวข่าวสารการบริการการขาย ซึ่งอาจจัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่าง ๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการตลาดการท่องเที่ยวที่เป็นเอกสารแผ่นพับ หนังสือคู่มือ วีดีโอ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น การวิจัย ประเมินผลและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (undertaking research) ทำให้ได้ข้อมูลและสามารถนำผลที่ได้มาปรับปรุงและแก้ไขการจัดการ การบริการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้ (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2549)

2.3 แนวพระราชดำริ

ส่วนใหญ่แนวพระราชดำริจะเป็นการพัฒนาด้านการ เกษตร รักษาและฟื้นฟูป่าไม้ โดยแนวพระราชดำริจะทรงให้ธรรมชาติรักษาธรรมชาติ ทรงคิดค้นนานาวิธีที่จะอนุรักษ์ป่าไม้ให้ยั่งยืน ทรงสร้างความตระหนักให้มีความรักป่าไม้ด้วยจิตสำนึกร่วมกัน (awareness and sharing participation) มากกว่าวิธีการใช้อำนาจบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการชุมชนของ Bartley (2008) และ TPDCO (2005) และแนวทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเป็นวิธีการที่เรียบง่ายและประหยัดในการดำเนินงาน ตลอดจนเป็นการส่งเสริมระบบวงจรป่าไม้ในลักษณะอันเป็นธรรมชาติดั้งเดิม ซึ่งได้พระราชทานพระราชดำริหลายวิธี เช่น ปลุกป่าโดยไม่ต้องปลูก โดยใช้การเลือกที่เหมาะสม แล้วทิ้งป่าตรงนั้นไว้ และไม่ต้องไปทำอะไร ป่าจะเจริญเติบโตมาเป็นป่าสมบูรณ์โดยไม่ต้องไปปลูกเลยสักต้นเดียว และไม่ไปทำลายป่า แต่คุ้มครองให้ขึ้นเองได้อีกทั้ง ในสภาพป่าเต็งรัง ป่าเสื่อมโทรมให้ปล่อยตามสภาพไม่ต้องทำอะไร ต่อมาจะแตกกิ่งออกมาเองและสามารถเป็นไม้ใหญ่ได้ (มูลนิธิชัยพัฒนา)² หรือ การปลูกป่าทดแทนที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานมรรควิธีในการปลูกป่าทดแทน เพื่อคืนธรรมชาติสู่แผ่นดินด้วยวิถีทางแบบผสมผสานกันในเชิงปฏิบัติ โดยการปลูกป่าทดแทนต้องทำอย่างมีแผนโดยดำเนินการไปพร้อมกับการพัฒนาชาวบ้าน ต้องร่วมมือกันสำรวจต้นน้ำในบริเวณพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อวางแผนปรับปรุงต้นน้ำและพัฒนาอาชีพได้อย่างถูกต้อง(มูลนิธิชัยพัฒนา) เป็นต้น อีกทั้งพระองค์ทรงเลือกใช้และแนะนำเทคนิควิธีการต่างๆ หลายประการเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายที่ทรงมุ่งหวังและดำริดังกล่าวเช่น อย่างแรก การรวมกลุ่มประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาหลักของชุมชนชนบท ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นเอง จะทรงเน้นเสมอถึงความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันในรูปแบบต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกัน หรือเพื่อให้การทำมาหากินของชุมชนโดยส่วนรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด อย่างที่สอง ส่งเสริมโดยกระตุ้นผู้นำชุมชนให้เป็นผู้นำในการพัฒนาโดยพิจารณาผู้นำโดยเน้นในด้านคุณธรรม ความโอบอ้อมอารี ความเป็นคน

² [http://www.chaipat.or.th/chaipat/index.php/th/concept-and-theory-development/theory-developed-](http://www.chaipat.or.th/chaipat/index.php/th/concept-and-theory-development/theory-developed-forest-restoration)

ในท้องถิ่นและรักท้องถิ่น จากนั้นอาศัยโครงสร้างสังคมไทย โดยเฉพาะระบบอุปถัมภ์กระตุ้นให้ผู้นำชุมชนที่มักจะมีฐานะดี ให้เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่น โดยชาวบ้านที่ยากจนให้ความสนับสนุนร่วมมือ ซึ่งในที่สุดแล้วความเจริญที่เกิดขึ้นจะตกแก่ชาวบ้านในชุมชนนั้นทุกคน อย่างที่สาม **ชุมชนจะต้องพึ่งตนเองได้**ในเรื่องอาหารก่อนเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงค่อยก้าวไปสู่การพัฒนาในเรื่องอื่นๆ การขยายการผลิตเพื่อการค้าใดๆ ก็ตาม ทรงมีข้อสังเกตเกี่ยวกับความพร้อมในด้านการตลาด โดยเฉพาะในด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการ**จัดทำบัญชีธุรกิจ**การเกษตรของชาวบ้านอย่างง่าย ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ทีมวิจัยจึงมุ่งที่จะใช้การจัดการชุมชนที่ทุกคนมีส่วนร่วม ดังที่กล่าวข้างต้น สร้างความเป็นผู้ประกอบการท้องถิ่นเพื่อให้ชาวบ้านสามารถมีอาชีพ อยู่ได้ สร้างความเข้าใจ ด้านตลาดและบัญชี เพื่อให้ชุมชน ได้มีความเข้มแข็งและสามารถยืนอยู่ด้วยตนเอง และอนุรักษ์ธรรมชาติ

2.4 ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการชุมชนและการบริหารธุรกิจขนาดย่อม

ผู้ประกอบการ เป็นบุคคลที่จัดตั้งธุรกิจใหม่ โดยเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนทางธุรกิจ เพื่อแสวงหาผลกำไรและความเติบโต มุ่งหาความต้องการของตลาดเพื่อสนองความต้องการโดยมีจุดมุ่งหมายที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงอนาคต นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการเพื่อให้บรรลุโอกาส ผู้ประกอบการเป็นสาระสำคัญของกระบวนการตลาดและผู้ประกอบการสร้างการดำเนินการตลาด ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จสร้างผลกำไรในขณะที่ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จจะสร้างความสูญเสีย "กำไร"เป็นส่วนเกินโดยที่ รายได้เกินค่าใช้จ่ายทั้งหมดและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง "ขาดทุน" เป็นส่วนเกินโดยที่ค่าใช้จ่ายและค่าใช้จ่ายเกินรายได้ ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จการทำนายอนาคตได้แม่นยำมากขึ้นกว่าที่ทำโดยผู้อื่นเพื่อให้หลังจากที่ผู้ประกอบการจะดำเนินการโอกาสที่เขาเสนอให้กับลูกค้าจะดีกว่า (จากมุมมองของลูกค้า) เพื่อโอกาสอื่น ๆ ของลูกค้าที่มีการเสนอโดย คนอื่น ๆ (Wood, 2005; Lichtenstein et al., 2004) อาจพิจารณาลักษณะผู้ประกอบการจากพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้ เช่น มีความคิดสร้างสรรค์ (creative) ในการเริ่มต้นธุรกิจ กล่าวคือ เป็นคนที่มองเห็น โอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจขึ้นมาภายใต้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เรียนรู้หรือสร้างนวัตกรรม (innovation) ของการดำเนินธุรกิจ อันจะก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ หรือบริการรูปแบบใหม่ ๆ รวมถึงกระบวนการผลิต การตลาด และการจัดการทรัพยากร เป็นต้น ยอมรับความเสี่ยง (risk) อันอาจจะเกิดขึ้นจากการขาดทุนหรือล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีความเป็นนักเสี่ยงอย่างมีหลักการ คือตัดสินใจอย่างฉับไว และรอบคอบด้วยข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีความสามารถในการจัดการทั่วไป (general management) ทั้งด้านการกำหนดแนวทางของธุรกิจและการจัดสรรทรัพยากร และมีความมุ่งมั่นในการดำเนินงาน (performance intention) เพื่อสร้างความเจริญเติบโต และกำไรจากการดำเนินธุรกิจ

ผู้ประกอบการชุมชน ก่อนที่จะอธิบายถึงผู้ประกอบการชุมชน จะต้องพูดถึงสิ่งที่ เป็น ชุมชน ผู้ประกอบการ อันดับแรกต้องกำหนด"ผู้ประกอบการ." (Klein , 1977, p. 9) ลักษณะผู้ประกอบการแบ่งเป็นสองคุณลักษณะที่สำคัญ โดยเป็นคนที่มีการกระทำเป็นนายหน้า สามารถบูรณาการระหว่างสิ่งที่ เป็น ที่พึงปรารถนาในมุมมองทางเศรษฐกิจและสิ่งที่ เป็นไปได้จากเทคโนโลยี [เช่นการดำเนินงาน] กระบวนการ

ผู้ประกอบการจะนำ : โอกาสและนวัตกรรม มาสร้างหรือหาประโยชน์จากโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ผ่านทางนวัตกรรม โดยการหาทางออกใหม่เพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่หรือโดยการเชื่อมต่อการแก้ปัญหาที่มีอยู่ เพื่อสร้างความต้องการหรือหาโอกาสใหม่ (Lichtenstein & Lyons, 1996) ผู้ประกอบการชุมชนมีพฤติกรรมที่โดดเด่นสามารถจับโอกาสทางการตลาดใหม่ เพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่มีอยู่ภายในชุมชน (Wood, 2005) สองมีกลุ่มของผู้ประกอบการที่อยู่ในชุมชนที่ อาศัยความสัมพันธ์ของเครือข่ายชุมชนเพื่อหาความรู้ และใช้เป็นแหล่งข้อมูล เพื่อการเจริญเติบโตของกิจการตนเอง และจะเป็นชุมชนในการพัฒนาผู้ประกอบการ และกิจการของตนเอง (Leon, 2002) สาม ชุมชนมีทั้งที่เป็นผู้ประกอบการและไม่ใช่ ชุมชนจะเปิดให้มีการเปลี่ยนแปลงและการลงทุนในเงื่อนไขที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการวัฒนธรรม โดยสมาชิกต่างๆของชุมชนให้การสนับสนุนกระบวนการผู้ประกอบการ เช่นการทำเงินกู้ยืมจากธนาคารเพื่อลงทุน ผ่านกฎหมายที่สนับสนุนสมาชิกใหม่และรวมไว้ในเครือข่ายทางสังคมและเศรษฐกิจ ฯลฯ หากพื้นที่นั้นมีความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยต่างๆที่ทำให้ผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจขนาดย่อมประสบความสำเร็จหลายประการ ดังนี้

ก. ปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจขนาดเล็กประสบความสำเร็จ

เมื่อเปรียบเทียบโอกาสหรือความได้เปรียบทางการแข่งขันระหว่างธุรกิจขนาดใหญ่และธุรกิจขนาดเล็กแล้ว จะพบว่าธุรกิจขนาดใหญ่จะได้เปรียบและมีโอกาสมากกว่าเสมอ อย่างไรก็ตามธุรกิจขนาดเล็ก ก็สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาดังกล่าว และดำรงอยู่รอด พร้อมทั้งสร้างความเจริญเติบโตได้ ด้วยการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (competitive advantage)

ธุรกิจขนาดเล็กสามารถต่อสู้กับธุรกิจขนาดใหญ่ได้ด้วยการสร้างศักยภาพให้ตนเองมีความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ โดยอาศัยองค์ประกอบต่อไปนี้ มีความยืดหยุ่น (flexibility) จากข้อจำกัดของธุรกิจขนาดใหญ่ที่แม้ว่า จะได้เปรียบธุรกิจเล็ก ในด้านการผลิตสินค้าได้เป็นจำนวนมาก ด้วยต้นทุนการผลิตต่อหน่วยที่ต่ำกว่า แต่ก็ไม่สามารถปรับเปลี่ยน การผลิตได้อย่างรวดเร็วเมื่อความต้องการของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลง เพราะการปรับเปลี่ยนแต่ละครั้งต้องจ่ายค่าใช้จ่ายสูง ไม่คุ้มทุน ในขณะที่ธุรกิจขนาดย่อมสามารถปรับตัวได้รวดเร็วกว่า ในการที่จะสนองความต้องการเฉพาะ ของลูกค้าด้วยค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่า ฉะนั้นผู้ประกอบการจะต้องรู้จักใช้โอกาสนี้ สร้างนวัตกรรม (innovation) นวัตกรรมในการผลิตหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ มักมีจุดเริ่มต้นมาจากนักประดิษฐ์อิสระ และจากกิจการขนาดเล็กในขณะที่ธุรกิจขนาดใหญ่ มักจะพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว ซึ่งมีพื้นฐานการประดิษฐ์คิดค้น จากผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กให้ดีกว่าเดิม และพยายามทำกำไร หรือหาผลตอบแทน จากการลงทุนในเครื่องจักร อุปกรณ์ และ โรงงาน ผู้ประกอบกิจการขนาดเล็ก จำเป็นต้องสร้างนวัตกรรม หรือสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้นด้วย จึงจะสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้

ข. การบริหารธุรกิจขนาดย่อม (Hatten 1997 : 18) แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1. นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (product innovation) เป็นการสร้างผลิตภัณฑ์ รวมถึงการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ดีกว่าเดิม
2. นวัตกรรมบริการ (service innovation) เสนอบริการที่แตกต่างและดีกว่าเดิมหรือเหนือกว่าคู่แข่ง

3. นวัตกรรมกระบวนการ (process innovation) เป็นการคิดค้นกระบวนการใหม่ ๆ ทั้งการผลิตสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. นวัตกรรมการบริหารจัดการ (management innovation) เป็นการคิดหาวิธีการจัดการที่มีประสิทธิภาพใหม่ ๆ เพื่อจัดการกับทรัพยากรของกิจการให้ได้ประโยชน์สูงสุด

3. สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า (close Relationship to customers) ในเมื่อธุรกิจขนาดเล็กอยู่ใกล้ชิดกับลูกค้า จึงเป็นโอกาสของผู้ประกอบการจะสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ด้วยการสร้างสัมพันธ์อันดีกับลูกค้า และเสนอสินค้าและบริการพิเศษให้เป็นที่พึงพอใจของลูกค้า

4. ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ (product quality) ภายใต้สภาพการแข่งขันอย่างรุนแรงของธุรกิจ วิธีที่จะทำให้ธุรกิจขนาดเล็กประสบความสำเร็จได้ จะต้องผลิตสินค้าหรือบริการ ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับที่ลูกค้า ต้องการ ในราคาที่เต็มใจจะจ่าย โดยผู้ประกอบการจะต้องรักษาคุณภาพให้มีความสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้ลูกค้าพอใจ และต้องการ มากกว่าผลิตภัณฑ์ของคู่แข่ง ดังนั้น ผู้ประกอบการจะต้องสร้างคุณภาพในตัวสินค้าและบริการให้ได้มาตรฐานเพราะไม่เพียงแต่ จะรักษาลูกค้าเดิมได้ยังเป็นการเพิ่มลูกค้าใหม่ได้อีกมาก นอกจากนี้ผู้ประกอบการจะต้องพิจารณาให้รอบคอบ ถึงสิ่งที่จะทำให้สามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้ คือ ขนาดของตลาดมีมากพอที่จะสร้างกำไรได้เพียงใด มีเงินทุนหรือแหล่งเงินทุนเพียงพอเพียงใด สามารถเสาะหาพนักงาน หรือลูกจ้างที่มีประสิทธิภาพได้หรือไม่ รวมถึงรักษาลูกจ้างที่ดีไว้ในองค์กร ต่อไปได้อย่างไร และมีข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้เพียงใด

แนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการ (entrepreneur) คือ ผู้ลงทุนจัดตั้งธุรกิจขึ้นเพื่อหวังกำไร โดยยอมรับความเสี่ยงที่จะขาดทุน ดำเนินการและควบคุมการทำธุรกิจด้วยตนเอง (Colin & Moore, 1976) ซึ่งบุคคลที่จะเป็นผู้ประกอบการนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ขวนขวายที่จะเอาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ มาผสมผสานด้วยหลักการจัดการ ทำให้เกิดเป็นสินค้าแปลกใหม่ เกิดผู้บริโภคใหม่ มีการเสาะแสวงหาตลาดหรือช่องทางที่ทำให้เกิดกำไร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ให้กับสินค้าตัวเดิม ลดต้นทุนการผลิต หาข้อบกพร่องในการบริหารจัดการแล้วทำการปรับปรุงให้ดีขึ้น รวมไปถึงการติดตามข่าวสารสถานการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ ทั้งนี้การที่บุคคลสนใจประกอบธุรกิจหรือเป็นผู้ประกอบการนั้น มีเหตุผลเฉพาะตนอยู่หลายประการ ได้แก่ (ชุตินา โอบาซานนท์, 2543)

1. งานธุรกิจเป็นงานชนิดเดียวที่สามารถสร้างความสำเร็จให้กับชีวิตได้ระยะเวลานานสั้น บุคคลใดมีความรู้สึกรู้ว่ามีศักยภาพพอที่จะทำงานนี้ ก็จะทำเอาศักยภาพที่มีนั้นออกมาใช้ทำงานได้อย่างเต็มที่ สามารถใช้ความรู้ประกอบธุรกิจให้กับตนเอง

2. ต้องการความอิสระ สามารถเป็นเจ้าของกิจการตามเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาในการปฏิบัติงานของใครสามารถหารายได้มากขึ้นกว่าการเป็นลูกจ้างคนอื่น และสามารถคอยดูแลแห่งความมานะพยายามทำงานหนักได้อย่างเต็มที่ตามความสามารถของตน

3. สามารถที่จะดำเนินกิจการได้ตามต้องการ เพราะเป็นกิจการของเขาคนเดียว มีอำนาจในการบริหาร ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องเกรงใจใคร เป็นนายตนเองได้อย่างเต็มที่ สามารถจัดทุกสิ่งทุกอย่าง

ในองค์กรตามความต้องการ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะมีอิสระทุกอย่างในการทำงาน แต่ก็ต้องระลึกไว้ว่าจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ หากเกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินงานก็ต้องรับผิดชอบด้วยตัวเอง

4. เป็นการสร้างความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัว การเป็นลูกจ้างไม่ใช่ความมั่นคงในการทำงาน จะถูกเลิกจ้างเมื่อใดก็ได้ ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำยิ่งเกิดความไม่มั่นใจมากขึ้น แต่ถ้าเป็นเจ้าของธุรกิจจะมีรายได้ไม่จำกัดถ้าเรามีความขยัน มุ่งมั่น และบริหารงานอย่างดี ก็ยิ่งจะได้อย่างไม่รู้จบ

5. มีความภูมิใจที่มีโอกาสช่วยเหลือการจ้างงาน ทำให้คนมีงานทำ มีโอกาสพัฒนาสังคม นำผลกำไรที่ได้มาช่วยเหลือให้แก่สังคม

6. การเป็นเจ้าของธุรกิจ สร้างการยอมรับจากสังคมมากกว่าการเป็นลูกจ้าง แม้ว่าผู้ที่เป็นลูกจ้างจะมีความสามารถมากกว่าก็ตาม แต่ตามสถานภาพแล้วผู้เป็นเจ้าของกิจการจะได้รับการยอมรับมากกว่า

7. ชอบการทำงานแบบท้าทาย คิดว่างานท้าทายถ้าประสบความสำเร็จจะมีเกียรติมากกว่าการเป็นลูกจ้าง

Collins & Moore (1985) ได้อธิบายไว้ว่า ผู้ประกอบการที่จะประสบความสำเร็จ จะมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (personal entrepreneurial characteristics) หรือที่เรียกว่า PECs ประกอบไปด้วย 3 ศักยภาพ 10 คุณลักษณะดังนี้

1. ศักยภาพแห่งความสำเร็จ (achievement competencies)

- การแสวงหาโอกาส (opportunity seeking) ผู้ประกอบการจะเป็นผู้ที่มองเห็นโอกาสในการทำธุรกิจ แม้จะตกอยู่ในสภาวะวิกฤตก็สามารถเปลี่ยนมันให้เป็นโอกาสได้ มีการกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ หรือประยุกต์ใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาเพื่อสร้างสรรค์หาโอกาสใหม่ ๆ

- ความมุ่งมั่น (persistence) ผู้ประกอบการจะเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่น ทดมความสามารถที่ตนเองมีอยู่กับการทำงาน ไม่ท้อถอยต่อความยากลำบาก เพื่องานนั้นให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

- ความมีพันธะต่องาน ความผูกพัน ความรับผิดชอบในงาน (commitment to work contract) เมื่อผู้ประกอบการได้ตั้งเป้าหมายหรือรับงานมาแล้ว จะต้องแสวงหาหนทางที่จะประสบความสำเร็จในเป้าหมายหรืองานนั้น ๆ และจะต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้ตกลงหรือทำสัญญากันไว้กับลูกค้า โดยทำตามข้อตกลงหรือสัญญาที่ได้ให้ไว้นั้นอย่างดีที่สุดให้สมกับที่ลูกค้าให้ความไว้วางใจ

- ความต้องการไฝหาทางด้านคุณภาพและประสิทธิภาพ (demand for quality and efficiency) ผู้ประกอบการจะเป็นผู้ที่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาพัฒนาหรือปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน โดยได้รับผลกำไรและส่วนแบ่งการตลาดที่เพิ่มขึ้นด้วย

- ความกล้าเสี่ยง (risk taking) ผู้ประกอบการจะเป็นผู้ที่ชอบงานที่มีความท้าทาย เป็นงานที่มีความเสี่ยงในระดับปานกลาง โดยได้ประเมินแล้วว่าสามารถทำงานนั้นให้บรรลุผลสำเร็จได้

2. ศักยภาพแห่งการวางแผน (planning competencies)

- การตั้งเป้าหมาย (goal setting) ผู้ประกอบการจะมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นเป้าหมายที่มีความท้าทาย แต่ก็ได้ประเมินตัวเองแล้วว่ามีสามารถพอที่จะให้งานประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายตั้งไว้

- การประเมินอย่างมีระบบ (systematic planning and monitoring) ผู้ประกอบการจะมีการวางแผนการทำงาน กำหนดกลยุทธ์และวิธีการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น รวมไปถึงการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานนั้น ๆ ด้วย

- การแสวงหาข้อมูล (information seeking) ผู้ประกอบการจะมีการแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์และประกอบการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม กฎหมาย ทั้งนี้ยังรวมถึงการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและการอบรมสัมมนาด้วย

3. ศักยภาพแห่งอำนาจ (power competencies)

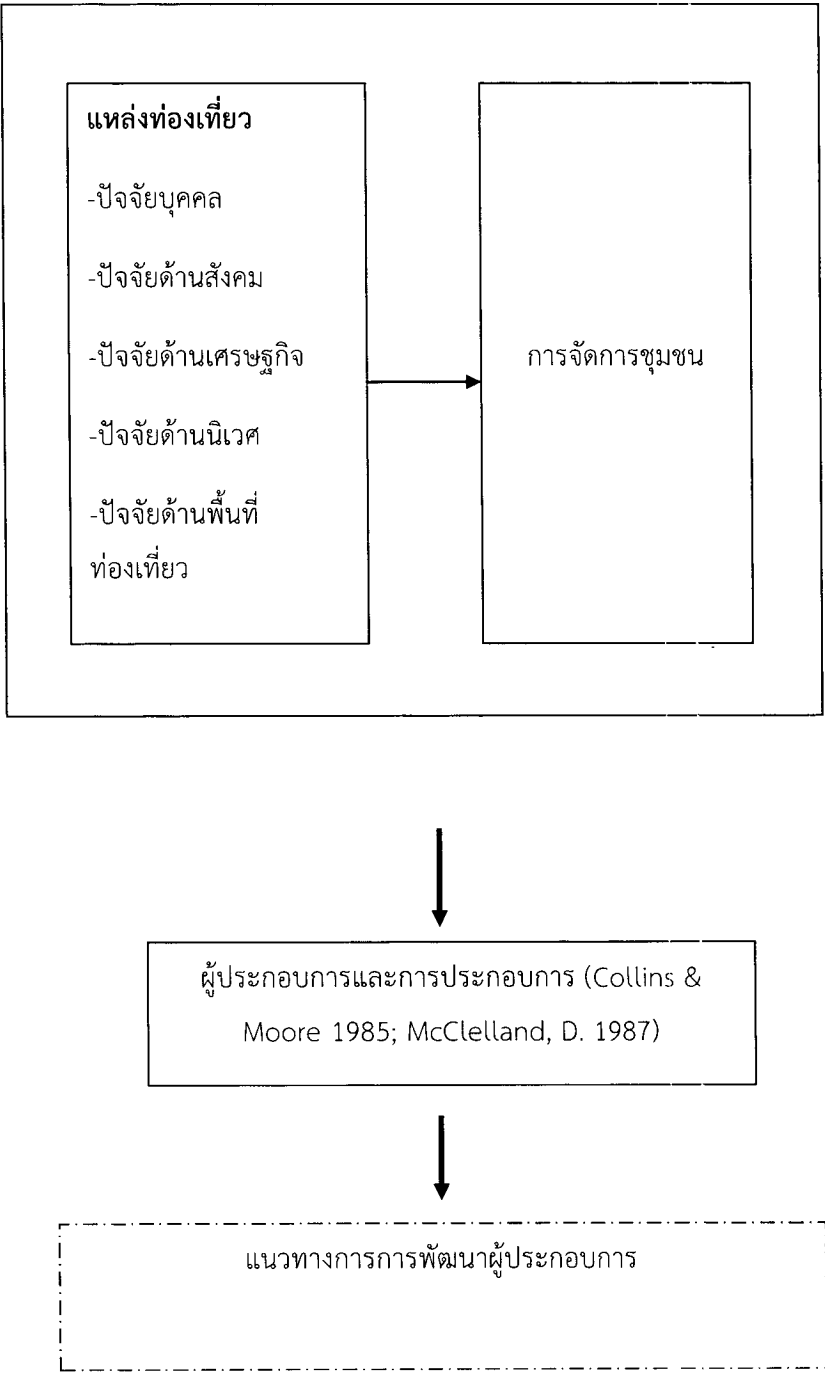
- การชักชวน การชักชวน การมีเครือข่าย (persuasion and networking) ผู้ประกอบการจะเป็นผู้ที่เสาะแสวงหาพันธมิตร สร้างเครือข่ายทางธุรกิจ มีความสามารถในการชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นเข้ามาช่วยเหลือและให้ความร่วมมือ

- ความเชื่อมั่นในตนเอง (self confidence) ผู้ประกอบการที่จะประสบความสำเร็จ ต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถทำในสิ่งที่ยากและท้าทายให้ประสบผลสำเร็จได้

ผู้ประกอบการที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีคุณลักษณะหลายประการประกอบกัน แต่อาจจะไม่จำเป็นต้องมีให้ครบทุกข้อ เพียงแต่ต้องหาสิ่งอื่นมาทดแทนในจุดที่ด้อย (Thechatakerng 2012)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดแผนงานวิจัย

3. การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (Information) ที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวได้มีการศึกษาทั้งในประเทศ (อิตินทร์ จารักษ์ 2550; กมล รัตนวิระกุล 2549) และต่างประเทศ (Lourenço,1989; Butter, 1980) อย่างแพร่หลาย เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ อัมผาง (อิตินทร์ จารักษ์ 2550) หรือ การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน (กมล รัตนวิระกุล 2549) โดยได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – based Tourism) ว่าเป็นทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามำกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว บนฐานคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและมีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็น ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต และ วิธีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุน หรือปัจจัยในการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ และบทบาทที่สำคัญ ในการดำเนินงาน ตั้งแต่ การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่รุ่นลูกหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ เป็นสำคัญ (กมล รัตนวิระกุล 2549) หรือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(จุลสารการท่องเที่ยว 2538 หน้า 14) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดบริการอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว ต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว รวมถึงต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องขึ้นาภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ให้ความหมายดังที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ ยังมีการใช้แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (Clark & Stanley 1979) ในการวิเคราะห์พื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์

อีกทั้งงานวิจัยลักษณะนี้ Thechatakermg (2009) ได้อธิบายความสำคัญต่อการประกอบการและการเป็นผู้ประกอบการ ลักษณะของผู้ประกอบการ และการทำให้ผู้ประกอบการประสบความสำเร็จด้านรายได้ด้วยการนำกลยุทธ์นวัตกรรมมาใช้ในธุรกิจของผู้ประกอบการ ซึ่งสามารถนำมาปรับให้เข้ากับ การประกอบการชุมชนซึ่งสร้างผลแก่ตนเองและคนในชุมชน และเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ อย่างมีคุณค่าเชิงอนุรักษ์ (Anitnori & Bray, 2004) จากวิจัยต่างๆที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้เห็นว่าการวิจัยลักษณะนี้ทฤษฎีที่เหมาะสมแก่การทำวิจัยชนิดนี้ได้แก่ ทฤษฎีการจัดการท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงทฤษฎีผู้ประกอบการ จะทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

แนวทางในการพัฒนาการศักยภาพเพื่อการแข่งขันสำหรับผู้ประกอบการ

แผนการจัดการธุรกิจและการจัดตั้งธุรกิจ

ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จัดทำโดย

ภูษณิศา เตชเถกิงและคณะ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

คำนำ

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการแข่งขันสำหรับผู้ประกอบการและแผนการจัดการธุรกิจในตลาดเทศ์จ เป็นผลจากการวิจัยโครงการการจัดการชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พัฒนาผู้ประกอบการชุมชนตามแนวพระราชดำริ พื้นที่ตำบลเทศ์จ อ.ดอยสะเก็ด เชียงใหม่ และอยู่ในชุดโครงการ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ผ่านการจัดการชุมชน โดยเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พัฒนา ผู้ประกอบการชุมชนและการตลาดตามแนวพระราชดำริ

พื้นที่ตำบลเทศ์จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งแก่ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจอยู่แล้วและสร้างผู้ประกอบการใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งธรรมชาติที่มีอยู่เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ และเป็นการสร้างรายได้แก่ชุมชน ให้สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองตามแนวพระราชดำริ

ทีมวิจัยได้แนวทางจากผลการศึกษาโดยมีผู้ประกอบการในชุมชน รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนในกระบวนการศึกษาทุกขั้นตอน ดังนั้นการจัดทำแนวทางนี้ จึงเป็นการจัดทำแนวทางที่มีพื้นฐานมาจากความต้องการของคนในชุมชนและผู้ประกอบการในชุมชน

สารบัญ

คำนำ	2
สารบัญ	3
ข้อมูลทั่วไปตำบลเทพเสด็จ	4
ผลการวิเคราะห์	6
ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ของตำบลเทพเสด็จ	7
การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งโอกาสและอุปสรรคของชุมชน (การวิเคราะห์ SWOT)	7
เขตการจัดการท่องเที่ยว	14
ผลการวิเคราะห์ด้านผู้ประกอบการ	22
แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการชุมชน 1 ปี	24
แผนด้านการจัดการธุรกิจ โดยเน้นการหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการ	25
แผนการจัดตั้งธุรกิจ	30

ข้อมูลทั่วไปตำบลเทพเสด็จ

ตำบลเทพเสด็จมีการตั้งเป็นชุมชนมาไม่น้อยกว่า 100 ปี แต่เดิมเป็นถิ่นอาศัยของชุมชนเผ่าขมุ ที่อพยพเข้ามาในพื้นที่เพื่อปลูกข้าวไร่และทำสวนเมี่ยง ต่อมาเมื่อถึงยุคสมัยที่การค้าขายเมี่ยงเจริญรุ่งเรืองมีพ่อค้าวัวต่างพื้นที่เข้ามาติดต่อค้าขายเพิ่มจำนวนมากขึ้น ส่งผลให้คนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ที่ราบอพยพขึ้นมาอาศัยในพื้นที่เพื่อรับจ้างเด็บบเมี่ยง ทำสวนเมี่ยงและค้าขายเพิ่มจำนวนมากขึ้น ต่อมาจึงเกิดการผสมผสานด้านชาติพันธุ์ ประกอบกับชนเผ่าขมุได้อพยพไปอยู่ที่อื่น จนปัจจุบันได้กลายเป็นคนพื้นเมืองจนหมด

แต่เดิมพื้นที่ตำบลเทพเสด็จอยู่ในเขตการปกครองของตำบลป่าเมี่ยง อำเภออดอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพื้นที่ตำบลป่าเมี่ยงมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งตำบลเทพเสด็จก็อยู่ห่างไกลมาก ส่งผลให้การดูแลและการบริหารการปกครองทำได้ไม่ทั่วถึง ปี พ.ศ. 2528 นายสว่าง จันทรเทียง ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านบ้านปางไฮ หมู่ที่ 12 เห็นว่าเพื่อให้เกิดการดูแลราษฎรเป็นไปอย่างทั่วถึง จึงดำเนินการแจ้งต่อที่ว่าการอำเภออดอยสะเกิด เพื่อขอแยกเขตการปกครองใหม่ โดยได้กำหนดให้หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ภูเขาท้งหมดจำนวน 7 หมู่บ้าน อันได้แก่ บ้านปางบง หมู่ที่ 5, บ้านน้ำโค้ง หมู่ที่ 6, บ้านป่าป่าน หมู่ที่ 7, บ้านแม่ตอน หมู่ที่ 8, บ้านดง หมู่ที่ 9, บ้านพงษ์ทอง หมู่ที่ 10 และบ้านปางไฮ หมู่ที่ 12 แยกเป็นตำบลใหม่ ในปี พ.ศ. 2534 โดยใช้ชื่อว่า "ตำบลเทพเสด็จ" สาเหตุที่ใช้ชื่อนี้เพราะว่าพื้นที่ทั้งหมดของตำบลเทพเสด็จเป็นภูเขาสอง ซึ่งอยู่ในเขตโครงการหลวงป่าเมี่ยง ที่ตั้งอยู่ ณ บ้านปางบง หมู่ที่ 5 ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ได้ทรงเสด็จมาเยี่ยมโครงการถึง 2 ครั้ง ทางสภาตำบลเทพเสด็จ จึงมีมติให้ใช้ชื่อตำบลว่า "เทพเสด็จ" มีเขตการปกครอง 7 หมู่บ้าน ดังกล่าว โดยแบ่งเขตการปกครองหมู่บ้านใหม่ดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านปางบง หมู่ที่ 2 บ้านน้ำโค้ง หมู่ที่ 3 บ้านป่าป่าน หมู่ที่ 4 บ้านแม่ตอน หมู่ที่ 5 บ้านพงษ์ทอง หมู่ที่ 6 บ้านดง หมู่ที่ 7 บ้านปางไฮ ต่อมาปี พ.ศ. 2539 บ้านกำแพงหิน ได้แยกออกจากบ้านแม่ตอน เป็นหมู่บ้านใหม่ เป็นหมู่ที่ 8 ของตำบลเทพเสด็จเป็นต้นมาภายหลังที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในราชกิจจานุเบกษาแล้วจึงทำให้ตำบลเทพเสด็จ มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540

● **สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จ**

สภาพทั่วไป - ที่ตั้ง ตำบลเทพเสด็จ ตั้งอยู่ในระหว่างเทือกเขาผีปันน้ำ ทางด้านทิศเหนือและเทือกเขาขุนตาล ทางทิศตะวันออก เป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตติดต่อกับ 3 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงรายและจังหวัดลำปางอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เฉลี่ย 1,050 เมตร และจุดสูงสุดของยอดดอย คือ 1,950 เมตรบนยอดดอยลังกาหลวง

เนื้อที่ เนื้อที่ตำบลเทพเสด็จ มีเนื้อที่ประมาณ 71,875 ไร่ หรือประมาณ 115 ตารางกิโลเมตร

ภูมิประเทศ พื้นที่ทั้งหมดมีลักษณะเป็นที่ราบสลับลอนเนินเขา และภูเขาสูง มีจุดสูงสุดจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย 1,950 เมตร ที่บ้านปางปง หมู่ที่ 1

ประชากร จำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,677 คน แบ่งเป็นชาย 885 คน หญิง 792 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 เมษายน 2552) มีจำนวนครัวเรือน 723 ครัวเรือน จำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จมีพื้นที่เดิมทั้ง 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านปางปง จำนวน 74 ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย 80 คน หญิง 75 คน รวม 155 คน

หมู่ที่ 2 บ้านน้ำไค้ง จำนวน 103 ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย 116 คน หญิง 90 คน รวม 206 คน

หมู่ที่ 3 บ้านป่าป่าน จำนวน 77ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย 87 คน หญิง 87 คน รวม 174 คน

หมู่ที่ 4 บ้านแม่ตอน จำนวน 101 ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย 114 คน หญิง 111 คน รวม 225 คน

หมู่ที่ 5 บ้านพงษ์ทอง จำนวน 72 ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย 72 คน หญิง 65 คน รวม 137 คน

หมู่ที่ 6 บ้านดง จำนวน 83 ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย 102 คน หญิง 95 คน รวม 197 คน

หมู่ที่ 7 บ้านปางไฮ จำนวน 140 ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย 205 คน หญิง 172 คน รวม 377 คน

หมู่ที่ 8 บ้านกำแพงหิน จำนวน 73 ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย 109 คน หญิง 97 คน รวม 206 คน

- ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าธรรมชาติ(ป่าเต็งรัง,ป่าเบญจพรรณ)
แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้แก่ น้ำตกเทพเสด็จ , ภูลังกา

จุดเด่นของพื้นที่ (ที่เอื้อต่อการพัฒนาตำบล)

พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ภูเขาสูงและที่ราบสลับลอนเนินเขา เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของน้ำแม่กวัง ซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำปิง ซึ่งมีจุดสูงสุดจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เฉลี่ยความสูงประมาณ 1,950 เมตร ตั้งอยู่ในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าขุนแม่กวัง โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ปลูกชา(เมี่ยง) กาแฟอบาบัก้า พืชและดอกไม้เมืองหนาว นอกจากนั้นยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่นน้ำตกเทพเสด็จ ดอยลังกาภูผามหัศจรรย์ ผาโง้ม สันบ่อจื่อ ม่อนถาชี และหมู่บ้านโฮมสเตย์ บ้านแม่ตอน

ผลการวิเคราะห์

ทีมวิจัยได้จัดประชุมกลุ่มแต่ละหมู่บ้าน

และให้แต่ละหมู่บ้าน ทำการประเมิน ทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้านตน พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยในพื้นที่ พร้อมทั้งโอกาสและอุปสรรคในปัจจุบัน โดย ทั้งทีมวิจัย กลุ่มผู้นำ ได้ทำการสำรวจพื้นที่ร่วมกัน ในแต่ละหมู่บ้าน ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นถึง ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในตำบลเทพเสด็จดังนี้

ก). ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ของตำบลเทพเสด็จ

ด้านวัฒนธรรม

ประชาชนในตำบลรักษาวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านที่สำคัญคือ

- การเลี้ยงผีต้นน้ำในช่วงเดือนมกราคม
- ประเพณีสงกรานต์ ช่วงเดือนเมษายน
- วันเลี้ยงผีเจ้าบ้านและเลี้ยงผีหมู่บ้านในเดือนมิถุนายน
- วันเข้าพรรษา และออกพรรษาในเดือนกรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน
- การทำบุญถวายต้นเงินคู่อายุในเดือนพฤศจิกายน
- ประเพณียี่เป็งเดือนพฤศจิกายน
- ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุตลอดปี
- ประเพณีถวายข้าวใหม่เดือน 4
- ประเพณีบวชป่าต้นน้ำทุกปี
- ประเพณีแห่ไม้ค้ำตันสลิ (ตันโพธิ์) ประมาณเดือนพฤษภาคม

การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งโอกาสและอุปสรรคของชุมชน (การวิเคราะห์ SWOT)

ทีมวิจัยได้ใช้ วิธีการวิจัย ดังนี้ การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย (In depth Interviews) และการสำรวจเชิงกายภาพของทีมวิจัย ผลจากการวิเคราะห์ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายใน ส่วนที่สอง เป็นด้านสภาพแวดล้อมภายนอก.และส่วนที่สามสิ่งแวดล้อมภายนอกดำเนินงาน

● การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายใน

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายใน แบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่ด้านการบริหารจัดการ กลยุทธ์การตลาด กลยุทธ์การเงิน กลยุทธ์ด้านการปฏิบัติการ กลยุทธ์ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สภาวะแวดล้อมธรรมชาติ/ความสมบูรณ์ของชุมชน สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนและประเพณี/ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

- ด้านการบริหารจัดการ ด้านจุดแข็งไม่พบ แต่พบว่าจุดอ่อน เป็นการที่วิสาหกิจขาดความรู้ในการ

- บริหารจัดการ ขาดความรู้ในการบริหาร ร้านค้าชุมชน ทำให้ธุรกิจไม่เป็นไปตามเป้าหมาย
- การตลาดท่องเที่ยว จุดแข็ง ในพื้นที่ยังมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้าไปท่องเที่ยวอยู่บ้างถึงแม้จะไม่เป็นที่รู้จักมากนัก แต่ก็ยังมีอยู่ในขณะที่จุดอ่อนพบว่าวิสาหกิจของผู้ประกอบการขาดการพัฒนาแผนการท่องเที่ยว ขาดการตลาดผลิตภัณฑ์ ขาดการสร้างแบรนด์สินค้าและขาดการประชาสัมพันธ์
  - กลยุทธ์การเงิน จุดแข็งไม่พบ แต่จุดอ่อนพบว่า ขาดความรู้ด้านการบริหารการเงินขาดเงินทุนหมุนเวียน
  - กลยุทธ์ด้านการปฏิบัติการ ในตำบลเทพเสด็จพบ จุดแข็งด้านการปฏิบัติการดังนี้ ศูนย์การเรียนรู้การผลิตผ้าฝ้ายธรรมชาติ มีการผลิต และการบริการด้านต่าง ๆ อาทิ การปลูกกาแฟ เมี่ยง ปุยชีวภาพ นวดแผนไทย การเลี้ยงผ้าธรรมชาติ การผลิตไม้ดอกไม้ประดับเดียวกันด้านจุดอ่อนพบว่า ขาดการอบรมไกด์ ขาดไกด์พูดภาษาอังกฤษ ขาดการแปรรูป และเครื่องมือแปรรูปผลิตภัณฑ์ ขาดความรู้ด้านการแปรรูป
  - กลยุทธ์ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีกลุ่มอาชีพที่มีองค์ความรู้ด้านสมุนไพร การนวดพื้นบ้าน หัตถกรรม และประเพณีพื้นบ้าน และได้มีการหมุนเวียนช่วยกันจัดการ จุดอ่อนพบว่า ยังไม่มีการจัดการที่เป็นระบบ
  - สภาวะแวดล้อมธรรมชาติ/ความสมบูรณ์ของชุมชน ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ด้านจุดแข็ง มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่นเส้นทางศึกษาธรรมชาติ น้ำตกอากาศเย็นตลอดปี
  - สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน พบจุดเด่น วัดปางไฮ วัดตาดเหมย ที่เป็นสถานที่มีความเป็นมาที่น่าสนใจและเป็นจุดดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว จุดอ่อน พบว่าขาดการพัฒนาเส้นทาง ขาดป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยว ขาดไกด์ในชุมชนที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
  - ประเพณี/ภูมิปัญญาพื้นบ้าน พบว่ามีจุดแข็งที่น่าสนใจดังนี้ ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมสมุนไพรพื้นบ้าน ทำบายศรี ทำโคมลอย ดอกไม้ไฟหมอพื้นเมือง นวดแผนโบราณ ประเพณีพื้นบ้านเช่น บวชป่าต้นน้ำ อาหารพื้นเมือง ผักพื้นบ้านเช่นดอกปลิงลาว จุดอ่อน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่า ขาดเด็กรุ่นใหม่สืบทอดวัฒนธรรมและประเพณี (สรุปดังตาราง 1)

ตัวแปรหลัก	ผลการวิเคราะห์	
	จุดแข็ง	จุดอ่อน
การบริหารจัดการ		- ขาดความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ - ขาดความรู้ในด้านการบริหารร้านค้าชุมชน
กลยุทธ์การตลาด	- มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศ	- ขาดการพัฒนาแผนการท่องเที่ยว - ขาดการตลาดผลิตภัณฑ์ - ขาดการสร้างแบรนด์สินค้า - ขาดการประชาสัมพันธ์
กลยุทธ์การเงิน		- ขาดความรู้ด้านการบริหารการเงิน - ขาดเงินทุนหมุนเวียน
กลยุทธ์ด้านการปฏิบัติการ	- ศูนย์การเรียนรู้การผลิตน้ำผึ้ง ธรรมชาติ - มีการผลิต และการบริการด้านต่าง ๆ อาทิ การปลูกกาแฟ เมี่ยง บัญชีภาพ นวดแผนไทย การเลี้ยงผึ้ง ธรรมชาติ การผลิตไม้ดอก	- ขาดการอบรมไกด์ - ขาดไกด์พูดภาษาอังกฤษ - ขาดการแปรรูป และเครื่องมือแปรรูปผลิตภัณฑ์ - ขาดความรู้การแปรรูป
กลยุทธ์ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์	- มีกลุ่มอาชีพที่มีองค์ความรู้ด้านสมุนไพร การนวดพื้นบ้าน หัตถกรรม และประเพณีพื้นบ้าน	- การจัดการที่เป็นระบบ
*สภาวะแวดล้อม ธรรมชาติ/ความสมบูรณ์ของชุมชน	- ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ - มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติ น้ำตก - อากาศเย็นตลอดปี	
สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน	- วัดปางไฮ วัดตาตเหมย	- ขาดการพัฒนาเส้นทาง ขาดป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยว - ขาดไกด์ในชุมชนที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ - ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
ประเพณี/ภูมิปัญญาพื้นบ้าน	- ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม สมุนไพรพื้นบ้าน ทำบายศรี ทำโคลมลอยดอกไม้ไฟหอมพื้นเมือง นวดแผนโบราณ - ประเพณีพื้นบ้านเช่นบวชป่าต้นน้ำ - อาหารพื้นเมือง ผักพื้นบ้านเช่นดอกลิงลาว	- ขาดเด็กรุ่นใหม่สืบทอดวัฒนธรรมและประเพณี

- การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอกทั่วไป

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกได้ใช้ตัวแปรดังต่อไปนี้ ด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี กฎหมาย/
การเมือง โครงสร้างพื้นฐาน สังคม/วัฒนธรรมและกายภาพ

- ด้านเศรษฐกิจ พบโอกาสที่จะทำให้เกิดการสร้างรายได้เพราะตำบลเทพเสด็จ อยู่บนเส้นทางท่องเที่ยวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และสถานที่ตั้งอยู่ใกล้เชียงใหม่ประมาณ 50 กม. ซึ่งเป็นเป็นแหล่งเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวที่สำคัญของภูมิภาค นอกจากนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศอยู่ในช่วงการเติบโตตามแนวคิดทฤษฎีวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์
- เทคโนโลยี มีอุปสรรคทางด้านนี้โดยเฉพาะด้านพื้นที่ ของตำบลส่วนใหญ่ขาดสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่
- กฎหมาย/การเมือง มีโอกาสด้านรัฐบาลมีนโยบายให้การสนับสนุนตามแผนยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ปี 2555 – 2559
- โครงสร้างพื้นฐาน มีถนนเข้าถึงบางจุด แต่อุปสรรคที่สำคัญคือการที่เส้นทางคมนาคมแคบไม่สามารถขยายได้ ทำให้ขาดความสะดวก และปลอดภัยในการเดินทาง
- สังคม/วัฒนธรรม มีโอกาสที่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น
- กายภาพ มีโอกาสเนื่องจากนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น อยู่บนเส้นทางไปน้ำตกแจ้ซ้อนลำปาง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดลำปาง (ดูตาราง 2 ประกอบ)

ตัวแปร	ผลการวิเคราะห์	
	โอกาส	อุปสรรค
เศรษฐกิจ	- อยู่บนเส้นทางท่องเที่ยวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) - ใกล้เชียงใหม่ประมาณ 50 กม. ซึ่งเป็นเป็นแหล่งเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวที่สำคัญของภูมิภาค - อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศอยู่ในช่วงการเติบโตตามแนวคิดทฤษฎีวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์	
เทคโนโลยี		- พื้นที่ตำบลส่วนใหญ่ขาดสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่
กฎหมาย/การเมือง	- รัฐบาลมีนโยบายให้การสนับสนุนตามแผนยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ปี 2555 – 2559	
โครงสร้างพื้นฐาน		- เส้นทางคมนาคมแคบ ไม่สามารถขยายได้ ทำให้ขาดความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทาง
สังคม/วัฒนธรรม	- นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น	
กายภาพ	- นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น - อยู่บนเส้นทางไปน้ำตกแจ้ซ้อนลำปาง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด	- เส้นทางคมนาคมภายในหมู่บ้านไม่เชื่อมต่อกัน

- การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายนอกดำเนินงาน

ในส่วนนี้ได้ใช้ตัวแปรด้าน ผู้เกี่ยวข้อง (Stake Hoder) ได้แก่ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการในพื้นที่และบริษัทเอกชน/องค์การพัฒนาเอกชนในพื้นที่ และคู่แข่งชั้น ปัจจุบัน (Industrial competitors) ได้แก่ บ้านแม่กำปอง อำเภอสันกำแพง บ้านกิตข้าง อำเภอแม่แตง ในการวิเคราะห์

- ด้านผู้เกี่ยวข้อง (Stake Hoder)

- องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จากการวิเคราะห์จุดแข็งพบว่า อบต.เทพเสด็จสนับสนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่นการเลี้ยงผึ้ง กลุ่มปุ๋ยหมัก และมีการให้การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับจุดอ่อนคือการที่อบต.มีงบประมาณไม่เพียงพอ
- หน่วยงานราชการในพื้นที่และบริษัทเอกชน/องค์การพัฒนาเอกชนในพื้นที่ พบว่าจุดเด่นคือหน่วยงานราชการให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาห้วยฮ่องไคร้สนับสนุนงบประมาณการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่นการเลี้ยงผึ้งธรรมชาติ หน่วยจัดการต้นน้ำแม่หวานสนับสนุนการทำแนวป้องกันไฟฟ้า สร้างฝายต้นน้ำ โครงการหลวงป่าเมี่ยงส่งเสริมและรับซื้อผลผลิตกาแฟ และผลผลิตการเกษตรอื่นๆ
- บริษัทเอกชน/องค์การพัฒนาเอกชนในพื้นที่ มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาระหว่างประเทศ ไทย-ญี่ปุ่นสร้างศูนย์การเรียนรู้กลุ่มอนุรักษ์ผืนธรรมชาติ นอกจากนี้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ ตลอดจนบุคลากรในพื้นที่
- คู่แข่งขัน คู่แข่งทางตรงที่ทีมวิจัยได้วิจัยทำการวิเคราะห์ได้แก่บ้านแม่กำปอง อำเภอสันกำแพง มีจุดแข็งด้านความมีชื่อเสียงด้านโฮมสเตย์ มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ใกล้เคียงกับตำบลเทพเสด็จอย่างมาก พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว บางประการก่อนตำบลเทพเสด็จ เช่นที่จอดรถนักท่องเที่ยว และบ้านกิตข้าง อำเภอแม่แตง ซึ่งจุดแข็งด้านทำการตลาดท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก่อน และจุดอ่อนด้านทรัพยากรธรรมชาติเริ่มถูกทำลาย (ตาราง 3)

ตัวแปรหลัก	ตัวแปรย่อย	ผลการวิเคราะห์	
		จุดแข็ง	จุดอ่อน
ผู้เกี่ยวข้อง (Stake Hoder)	- องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น - หน่วยงานราชการในพื้นที่ - บริษัทเอกชน/องค์การ พัฒนาเอกชนในพื้นที่	- อบต.เทพเสด็จสนับสนุนกลุ่ม อาชีพต่าง ๆ เช่นการเลี้ยงผึ้ง กลุ่ม ปุยหมัก - อบต.สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน - ศูนย์พัฒนาห้วยฮ่องไคร้สนับสนุน งบประมาณการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่นการเลี้ยงผึ้งธรรมชาติ - หน่วยจัดการต้นน้ำแม่หวาน สนับสนุนการทำแนวป้องกันไฟป่า สร้างฝายต้นน้ำ - โครงการหลวงป่าเมี่ยงส่งเสริม และรับซื้อผลผลิตกาแฟ และ ผลผลิตการเกษตรอื่นๆ - ศูนย์พัฒนาระหว่างประเทศไทย- ญี่ปุ่นสร้างศูนย์การเรียนรู้กลุ่ม อนุรักษ์ผึ้งธรรมชาติ -ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ ตลอดจนบุคลากรในพื้นที่	- งบประมาณไม่เพียงพอ
คู่แข่ง ปัจจุบัน (Industrial competitors)	- บ้านแม่กำปองอำเภอ สันกำแพง	- มีชื่อเสียงด้านโฮมสเตย์ - มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ที่ใกล้เคียงกับตำบลเทพ เสด็จอย่างมาก - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการ ท่องเที่ยวบางประการก่อนตำบล เทพเสด็จ เช่นที่จอดรถ นักท่องเที่ยว	
	- บ้านก๊ิดช้าง อำเภอแม่แตง	- ทำการตลาดท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์มาก่อน	- ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มถูก ทำลาย

ข) เขตการจัดการท่องเที่ยว

การจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS : Recreation opportunity spectrum)

ทีมวิจัยใช้แนวคิดการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวตามแนวคิด ROS บ่งชี้ 7 กลุ่มตัวชี้วัด การเข้าถึงพื้นที่ ความห่างไกล ความเป็นธรรมชาติ โอกาสในการพบปะผู้คน ร่องรอยผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพการจัดการแหล่ง และการจัดการนักท่องเที่ยว

ในขั้นตอนนี้ใช้ตัวแปร ความห่างไกลและความเป็นธรรมชาติจำแนกแหล่งท่องเที่ยวโดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS : Geographic Information System) สำหรับตัวแปรอีก 5 ตัวซึ่งประกอบด้วย การเข้าถึงพื้นที่ โอกาสในการพบปะผู้คน ร่องรอยผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพการจัดการแหล่ง และการจัดการนักท่องเที่ยว ทีมวิจัยใช้วิธีการสำรวจ สังเกตและสัมภาษณ์จากประชาชน และผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาภาคเอกชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

สำหรับเครื่องมือเก็บข้อมูลการวิจัย ในขั้นตอนนี้ใช้ตัวแปร ความห่างไกล และความเป็นธรรมชาติจำแนกแหล่งท่องเที่ยวโดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS : Geographic Information System) สำหรับตัวแปรอีก 5 ตัวซึ่งประกอบด้วย การเข้าถึงพื้นที่ โอกาสในการพบปะผู้คน ร่องรอยผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพการจัดการแหล่ง และการจัดการนักท่องเที่ยว

ทีมวิจัยใช้วิธีการสำรวจ สังเกตและสัมภาษณ์จากประชาชน และผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาภาคเอกชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยใช้ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ เครื่องมือเก็บข้อมูลการวิจัย เครื่องอ่านพิกัดดาวเทียม ยี่ห้อ GAMIN รุ่น REGENT H สมุดบันทึกภาคสนาม แบบสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล แผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน 1: 50,000 โปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์เขตจัดการการท่องเที่ยวมีดังต่อไปนี้

พื้นที่หมู่ที่ 1 เกิดเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นไปได้ประกอบด้วย น้ำตกห้วยแก้วซึ่งเป็นเส้นทางการศึกษาธรรมชาติ สัตว์ป่า ชมทิวทัศน์ และค้างแรม ซึ่งจุดชมวิวกว๊ายดีบ ส่วนป่าสมุนไพรเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากห่างไกล และขาดรถอู่การฟื้นฟู ส่วนไร่กาแฟมีการดำเนินงานอย่างไม่เป็นทางการ ตลอดจนเส้นทางที่รอการสำรวจคือเส้นทางสำรวจธรรมชาติแอ็คโคฮิลล์

หมู่ที่ 2 บ้านน้ำโค้ง ผลการประเมินขั้นต้นไม่เหมาะสมเนื่องจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ห่างไกล เส้นทางขาด ตลอดจนขาดข้อมูลคือ สันบ่อจัน จุดชมวิวกว๊ายดีบ น้ำตกวังครก น้ำตกห้วยตาด น้ำตกออบหลวง ออบน้อย และน้ำตกเยี่ยวช้าง สถานที่ดำเนินการโดยภาคเอกชนคือ Jungle Flight ส่วนทางดำเนินการที่ไม่เป็นทางการคือแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ชมสวนกาแฟ) แม้ว่าชุมชนจะไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม แต่ชุมชนก็ยังมีรายได้จากการเป็นพนักงาน และรับจัดอาหารให้นักท่องเที่ยว (Jungle Flight)

หมู่ที่ 3 บ้านป่าป่าน เส้นทางท่องเที่ยวม่อนฤๅษีซึ่งเป็นป่าสมุนไพร มีการศึกษาธรรมชาติ สัตว์ป่า และจุดชมทิวทัศน์ ส่วนจุดท่องเที่ยวเชิงนิเวศอันได้แก่ ดอยกิ่วลม เส้นทางชมดอกพญาเสือโคร่งซึ่งเป็นเส้นทางเข้าม่อนฤๅษี ส่วนการดำเนินการที่ไม่เป็นทางการได้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ชมสวนกาแฟ)

หมู่ที่ 4 บ้านแม่ต๋อน เส้นทางท่องเที่ยวภูลังกาน้อย เป็นเส้นทางที่ศึกษาธรรมชาติ สัตว์ป่า ซึ่งสามารถชมธรรมชาติและค้างแรมได้ แต่ยังมีจุดรอสำรวจคือวัดแม่ต๋อน

หมู่ที่ 5 บ้านพงษ์ทอง เส้นทางท่องเที่ยวม่อนฤๅษีซึ่งเป็นป่าสมุนไพร มีการศึกษาธรรมชาติ สัตว์ป่า และจุดชมทิวทัศน์ ส่วนจุดท่องเที่ยวเชิงนิเวศอันได้แก่ ดอยกิ่วลม เส้นทางชมดอกพญาเสือโคร่งซึ่งเป็นเส้นทางเข้าม่อนฤๅษี ส่วนการดำเนินการที่ไม่เป็นทางการได้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ชมสวนกาแฟ) รวมทั้งมีการดำเนินการโดยภาคเอกชนได้แก่ Jungle Flight

หมู่ที่ 6 บ้านดง มีจุดท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้แก่น้ำตกเทพเสด็จซึ่งเป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติระยะสั้น มีจุดชมทิวทัศน์ ตลอดจนมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้แก่วัดตาดเหมยซึ่งในวัดนี้มีพระพุทธรูปไม้แกะสลักขนาดใหญ่ และมีการดำเนินการโดยภาคเอกชนคือสวนใบเฟิร์น

หมู่ที่ 7 บ้านปางไฮ มีจุดท่องเที่ยวเชิงนิเวศอันได้แก่น้ำตกแม่ว่องซึ่งเป็นน้ำตกที่สามารถเล่นน้ำตกได้ ตลอดจนมีจุดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้แก่วัดปางไฮซึ่งมีภาพไม้แกะสลักพุทธประวัติ ส่วนการดำเนินการที่ไม่เป็นทางการได้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ชมสวนกาแฟ)

หมู่ที่ 8 บ้านกำแพงหิน เส้นทางท่องเที่ยวภูลังกาน้อย เป็นเส้นทางที่ศึกษาธรรมชาติ สัตว์ป่า ซึ่งสามารถชมธรรมชาติและค้างแรมได้ แต่ยังมีจุดรอสำรวจคือวัดแม่ตอน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ชำรุด ไม่มีสภาพของการท่องเที่ยวซึ่งต้องรอการฟื้นฟูได้แก่วัดกำแพงหิน ส่วนการดำเนินการที่ไม่เป็นทางการได้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ชมสวนกาแฟ)

ตารางที่ 4 สรุปผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยว

หมู่	มีความเป็นไปได้		สำรวจแล้ว			ดำเนินการ โดย เอกชน	ดำเนินการไม่ เป็นทางการ	รอสำรวจ	หมายเหตุ
			ผลการประเมินขั้นต้นไม่						
			เหมาะสม						
	เส้นทางท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	จุดท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	จุดท่องเที่ยว เชิง วัฒนธรรม	ห่างไกล,ทาง ขรุขระ,ขาด ข้อมูล	ขรุขระ,ไม่มี สภาพ ท่องเที่ยว, รอฟื้นฟู				
1	น้ำตกห้วยแก้ว (เส้นทางศึกษาธรรมชาติ, สัตว์ป่า,ชมทิวทัศน์, ค้างแรม)			จุดชมวิวกีว อยู่ดีบ	สวนป่า สมุนไพร		ไร่กาแพ	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ (ขาดข้อมูล ,ขอราชภัฏ)	
2				สันบ่อจีน,จุด ชมวิวแปะสวน คา,น้ำตกวัง ครก,น้ำตก ห้วยตาด,		(Junkle Flight)	แหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร (ชมสวนกาแพ)		ชุมชนมี รายได้จาก การ ท่องเที่ยว ภาคเอกชน

	น้ำตกออบ- หลวง/ออบ น้อย,น้ำตก เยี่ยวช้าง	(Junkle Flight)
3	ม่อนฤๅชี (ป่าสมุนไพร, ศึกษาธรรมชาติ,สัตว์ป่า, ชมทิวทัศน์) หมายเหตุ รวมจุด ท่องเที่ยวดอยกิ่วลม และ เส้นทางชมดอกพญาเสือ โคร่งที่อยู่ บนเส้นทาง	แหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร (ชมสวนกาแฟ)
4	ภูลังกา(เส้นทางศึกษา ธรรมชาติ,สัตว์ป่า,ชม ธรรมชาติ,ค้างแรม)	วัดแม่ตอน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หมู่	สำรวจแล้ว								หมายเหตุ
	มีความเป็นไปได้	ผลการประเมินขั้นต้นไม่เหมาะสม				ดำเนินการโดยเอกชน	ดำเนินการไม่เป็นทางการ	รอสำรวจ	
		เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จุดท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จุดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ห่างไกล, ทางซ้ำรุด, ขาดข้อมูล				
5	ม่อนฤๅชี (ป่าสมุนไพร, ศึกษาศรัทธาชาติ, สัตว์ป่า, ชมทิวทัศน์)					Junkle Flight			หมายเหตุ รวมจุดท่องเที่ยวดอยกิ่วลม และเส้นทางชมดอกพญาเสือโคร่งที่อยู่บนเส้นทาง
6	น้ำตกเทพเสด็จ (เส้นทางศึกษาธรรมชาติระยะสั้น, ชมทิวทัศน์)		วัดตาดเหมย (พระพุทธรูปไม้แกะสลักขนาดใหญ่)			สวนใบเฟิร์น			

7	น้ำตกแม่ ว่อง (กิจกรรม เล่นน้ำตก)	วัดปางไฮ (ภาพไม้ แกะสลักพุทธ ประวัติ)	(ชมสวนกาแฟ)
8	ภูลังกา(เส้นทางศึกษา ธรรมชาติ,สัตว์ป่า,ชมธรรม ธรรมชาติ,ค้างแรม)	วัดกำแพงหิน	(ชมสวนกาแฟ)

ผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแนวคิดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS : Recreation Opportunity Spectrum)

- 1. เส้นทางเดินท่องเที่ยวภูลังกาน้อยอยู่ในเขต “พื้นที่สันโดษ” (Primitive,P) และพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง (Roaded Natural-Modified, RN-M)
- 2. เส้นทางเดินท่องเที่ยวน้ำตกห้วยแก้วอยู่ในเขต “พื้นที่สันโดษ” (Primitive,P) พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (Semi-primitive Non-motorized, SPNM) และพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง (Roaded Natural-Modified, RN-M)
- 3. เส้นทางเดินท่องเที่ยวม่อนฤาษีอยู่ในเขต “พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษ ไม่ใช้ยานยนต์”(Semi-primitive Non-motorized,SPNM) และ “พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง” (Roaded Natural-Modified, RN-M)
- 4. เส้นทางเดินท่องเที่ยวน้ำตกเทพเสด็จ อยู่ในเขต “พื้นที่พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง”(Roaded Natural-Modified, RN-M)
- 5. จุดท่องเที่ยว น้ำตกแม่ว่อง อยู่ในเขต “พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง” (Roaded Natural-Modified, RN-M)
- 6. จุดท่องเที่ยววัดปางไฮที่มีไม้แกะสลักภาพพุทธประวัติอยู่ในเขต “พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง” (Roaded Natural-Modified, RN-M)
- 7. จุดท่องเที่ยววัดตาดเหมยที่มีพระพุทธรูปไม้แกะสลักอยู่ในเขต “พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง” (Roaded Natural-Modified, RN-M)

ตารางที่ 5 สรุปสถานที่ท่องเที่ยวจำแนกตามหลักการ ROS มีดังนี้

ประเภท ของเขตท่องเที่ยว	เส้นทางเดินท่องเที่ยว	จุดท่องเที่ยว
1. เขตพื้นที่สันโดษ (Primitive,P)	- น้ำตกห้วยแก้ว	
	- ภูลังกาน้อย	
2. พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษ ไม่ใช้ยานยนต์ (Semi-primitive Non-motorized, SPNM)	- ม่อนฤาษี	
3. พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (Semi-primitive Motorized, SPM)	- น้ำตกห้วยแก้ว	
4. พื้นที่ชนบท (Rural, R)	ไม่มี	ไม่มี
5. พื้นที่เมือง (Urban, U)	ไม่มี	ไม่มี
6.1 U1	ไม่มี	ไม่มี
6.2 U2	ไม่มี	ไม่มี

ค). ผลการวิเคราะห์ด้านผู้ประกอบการ

พื้นที่ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะทำธุรกิจปลูกกาแฟมากที่สุด เนื่องจากว่า ตำบลเทพเสด็จเป็นพื้นที่ราบสูง ทำให้ได้เปรียบในการเพาะปลูกกาแฟเนื่องจากมีภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย รองลงมาคือ การปลูกชา / เมี่ยง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะปลูกเป็นอาชีพรองและปลูกควบคู่ไปกับการปลูกกาแฟ นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบการเลี้ยงผึ้งซึ่ง ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงผึ้งป่า หรือผึ้งธรรมชาติ ตามไหล่เขา และ ผู้ประกอบการมีอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 12 โดยที่อาชีพอื่น ๆ จะประกอบไปด้วย ร้านขายของชำ, ร้านกาแฟสด, และร้านอาหาร ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มีคุณลักษณะต่างๆไม่แตกต่างกันมากนัก แต่อย่างไรก็ตามในภาพรวมคุณลักษณะเด่นของผู้ประกอบการในตำบลเทพเสด็จมีความผู้พ้นและความรับผิดชอบในงาน ใกล้เคียงกับ การมีความต้องการใฝ่หาคุณภาพและมีประสิทธิภาพ มีความกล้าเสี่ยง ซึ่งไม่ค่อยต่างจาก การมีความมุ่งมั่น และมีการวางแผน การติดตามงาน และมีการประเมินอย่างมีระบบ ตามลำดับ ในขณะเดียวกัน ผู้ประกอบการยังขาดการชี้ชวน การชักชวน และขาดเครือข่าย ซึ่งต้องปรับปรุงโดยการสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำธุรกิจ

ในส่วนของสมรรถนะของผู้ประกอบการ ได้แบ่งเป็นสามส่วนได้แก่ สมรรถนะแห่งความสำเร็จ สมรรถนะการวางแผน สมรรถนะแห่งอำนาจ สมรรถนะแห่งความสำเร็จ ผู้ประกอบการเกือบทั้ง 8 หมู่บ้านมีสมรรถนะแห่งความสำเร็จที่เด่นในการมีพันธะต่องานความผูกพัน ความรับผิดชอบในงาน รวมถึงสมรรถนะด้านความมุ่งมั่นและแสวงหาโอกาส และชอบงานที่มีความท้าทาย เป็นงานที่มีความเสี่ยง แต่ด้วยสมรรถนะในด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ สมรรถนะการวางแผน ผู้ประกอบการมีการตั้งเป้าหมาย ที่ชัดเจน เป็นเป้าหมายที่มีความท้าทาย และมีการ พยายามแสวงหาข้อมูล ผู้ประกอบการจะมีการแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ และมีการประเมินอย่างมีระบบ แต่ถึงคุณลักษณะในด้านนี้จะสูงแต่ยังน้อยกว่าในด้านอื่น ดังนั้นผู้ประกอบการต้องการความรู้ในด้าน การวางแผนและการประเมินอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง สมรรถนะแห่งอำนาจ อยู่ในระดับกลาง โดยเฉพาะด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ผลวิจัยแสดงให้เห็นถึงความต้องการการสร้างเชื่อมั่นของผู้ประกอบการ ดังนั้นงานวิจัยนี้ได้เสนอแนะการสร้างเชื่อมั่นโดยให้มีการอบรมความรู้ด้านการประกอบการ เพราะผู้ประกอบการที่จะประสบความสำเร็จ ต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถทำในสิ่งที่ยากและท้าทายให้ประสบผลสำเร็จได้ งานวิจัยยังแสดงให้เห็นถึงความต้องการเครือข่ายของผู้ประกอบการ (13.18) เพราะการชี้ชวน การชักชวน การมีเครือข่าย (Persuasion and Networking) ผู้ประกอบการจะเป็นผู้ที่เสาะแสวงหาพันธมิตร สร้างเครือข่ายทางธุรกิจ มีความสามารถในการชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นเข้ามาช่วยเหลือและให้ความร่วมมือ (Collins & Moore 1987) ดังนั้นผู้ประกอบการควรมีตัวกลางช่วยแนะนำเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกหมู่บ้านต่างๆ

การสร้างผู้ประกอบการที่มีอยู่แล้วให้เข้มแข็งและสร้างผู้ประกอบการใหม่

ผู้ประกอบการ และผู้มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ได้ถูกนำมาร่วมเสวนา วิเคราะห์จับคู่ความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์จากทุนส่วนตัวที่เป็นทุนจากคุณลักษณะตนเองและทุนที่เป็นแหล่งทุน นอกจากนั้นเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆ (Micro screening) ที่ส่งผลถึงการตั้งธุรกิจ เมื่อนำมาตรวจสอบเชื่อกับทุนบุคคลจะส่งผลให้เกิดโครงการธุรกิจใหม่ของผู้ประกอบการที่เหมาะสม หลังจากนั้นทีมวิจัยได้ทำการเสวนาแบ่งปันความรู้ด้าน การจัดตั้งธุรกิจ ด้านแนวความคิดการจัดการธุรกิจเบื้องต้น ในส่วนนี้ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น สี่ด้านใหญ่ๆ ได้แก่ ด้านข้อมูลและลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการ ด้านการวิเคราะห์ทุนส่วนตัว (บุคคล) ในการประกอบการและแหล่งทุนในการเริ่มกิจการ ด้านการสังเคราะห์โครงการธุรกิจของกลุ่มเป้าหมาย และการเสวนาแบ่งปันความรู้ด้านการจัดตั้งธุรกิจและการดำเนินการธุรกิจเบื้องต้น

ด้านการวิเคราะห์ทุนส่วนตัว (บุคคล) ในการประกอบการและแหล่งทุนในการเริ่มกิจการ

การประเมินด้านนี้ในส่วนของผู้มีแนวโน้มขยายหรือประกอบกิจการใหม่ โดยทีมวิจัยใช้ตารางประเมินซึ่งปรับปรุงจาก (Chandler & Jansen, 1992, p232; McClelland, 1987) ซึ่งเป็นการประเมินว่าผู้มีแนวโน้มขยายหรือประกอบการ มีจุดเด่นในส่วนของตนเองในด้านใด และเพื่อให้เห็นความสำคัญของการเตรียมข้อมูลทางการเงิน สินทรัพย์ และหนี้สินของตนเอง เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับศักยภาพ ทรัพยากร จุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง เพื่อเป็นการประมาณการเกี่ยวกับเงินทุนที่จะหามาใช้ในโครงการธุรกิจของตน และช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนในธุรกิจ นอกจากนี้แล้วยังประเมินในส่วนของความสามารถหาทุนและแหล่งเงินทุนที่จะสนับสนุนให้เกิดการประกอบการขึ้น โดยให้กลุ่มเป้าหมายวิเคราะห์ตัวเอง โดยดึงเอาลักษณะเด่นของตนเองออกมา ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นดังนี้ *ทุนส่วนตัว (บุคคล)* ลักษณะเด่นและด้อยของกลุ่มเป้าหมาย จากการประเมินโดยใช้ตารางที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยให้กลุ่มเป้าหมายประเมินและใส่ลักษณะเด่นและด้อยของตนเองในกระดาษประเมิน ซึ่งสามารถใส่ได้มากกว่าหนึ่งลักษณะ ผลการประเมินพบว่ากลุ่มเป้าหมายมีลักษณะเด่นในเรื่อง จิตอาสา มีความมุ่งมั่น ขยันขันแข็ง และความสามารถในด้านอาชีพที่ทำ สำหรับลักษณะด้อย พบว่ากลุ่มเป้าหมายขาดความสามารถหาแหล่งเงินทุนที่สนับสนุนการประกอบการ สภาวะจิตใจไม่มุ่งมั่น ขาดความรู้ในการประกอบกิจการและสภาพร่างกายไม่พร้อม *ด้านความสามารถส่วนบุคคลในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน* จากการประเมินในแบบประเมินที่ได้พบว่า กลุ่มเป้าหมาย มีความสามารถที่จะหาแหล่งทุนที่เข้าถึงได้เพื่อมาประกอบการ จากทุนส่วนตัว จากกองทุนหมู่บ้าน และธนาคารพาณิชย์ นอกจากนั้นยังมีแหล่งที่สามารถหาทุนได้จาก สหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส) และกู้เงินจากกลุ่มที่ตัวเองเป็นสมาชิก *ด้านการสังเคราะห์โครงการธุรกิจของกลุ่มเป้าหมาย* โดยใช้การประเมินการถ่วงดุลโอกาสและมหภาค (Buiza, 2012) เพื่อจับคู่กับทุนส่วนบุคคลได้กล่าวมาแล้วข้างต้น รวมถึงการประเมินสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เพื่อเป็นส่วนประกอบที่มีผลต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวในอนาคตที่จะเข้ามา ผลการประเมิน

แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายมีแนวโน้มที่จะประกอบการโครงการธุรกิจ ร้านกาแฟสด รองลงมาคือสวนเมี่ยง ,สวนกาแฟ ปลูกผักปลอดสารพิษ โฮมสเตย์ และหมอนใบชาคิดเป็น และน้อยที่สุดคือ ทำร้านอาหารทำโคมไฟ ทำขนม ศูนย์การเรียนรู้

แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการชุมชน 1 ปี

ตารางที่ 6 แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการชุมชน 1 ปี

[illegible]

แผนด้านการจัดการธุรกิจ โดยเน้นการหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการ

แผนการจัดการธุรกิจ

ชื่อหลักสูตร :		การจัดการธุรกิจของผู้ประกอบการ		จำนวนวัน : 9 เดือน ตั้งแต่ เดือน พ.ย.56 ถึง เดือน ก.ค. 57	
วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม :					
(Workshop Objectives)					
หลังการฝึกอบรมคาดว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะสามารถ					
■ เขียนแผนธุรกิจได้ ■ ประเมินความเป็นไปได้ของธุรกิจ ■ เลือกโครงการได้เหมาะสมกับลักษณะของตนเอง ■ เรียนรู้ที่จะคัดเลือกโอกาสทางธุรกิจ ■ กำหนดสิ่งที่ต้องการในเรื่องการตลาด การผลิต/เทคนิค องค์กรและการจัดการ และด้านการเงินสำหรับธุรกิจของตนได้ ■ ขอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของโครงการจากผู้เชี่ยวชาญ ■ เข้าใจถึงความสำคัญในการเตรียมแผนธุรกิจ					
ตอน (Session)	เนื้อหา (Coverage)	เวลา (นาที) [Time(Minutes)]	วิธีการฝึกอบรม (Training Method)	เอกสาร/อุปกรณ์ (Training Aids)	หมายเหตุ (Remarks)
● กิจกรรมอุ่นเครื่อง	- สร้างความคุ้นเคยและแนะนำตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรม		กิจกรรม	กล่องพลาสติกป้ายชื่อ ปากกามาร์กเกอร์	

ตอน (Session)	เนื้อหา (Coverage)	เวลา (นาที) [Time(Minutes)]	วิธีการฝึกอบรม (Training Method)	เอกสาร/อุปกรณ์ (Training Aids)	หมายเหตุ (Remarks)
● ความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สรุปเนื้อหาการฝึกอบรม ประเมินความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ● รายละเอียดการฝึกอบรม ● สัญญาการเรียนรู้ ● การประเมินความรู้ก่อนการฝึกอบรม ● กิจกรรมลึบสมอง ● กิจกรรมหาความสัมพันธ์กับภาพ ● โอกาสทางธุรกิจ ● การถ่วงน้ำหนัก	- วิธีการใช้แผ่นขอปป - ความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม - สรุปเนื้อหาการฝึกอบรมตลอด 10 วัน - ประเมินความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรม - รายละเอียดว่าอะไรควรทำไม่ควรทำตลอดการฝึกอบรม - สัญญาที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะทำตลอดการเข้าฝึกอบรม - ประเมินความรู้ด้านการจับคู่บุคคลกับโครงการและการวางแผนธุรกิจ - ความคิดสร้างสรรค์ - การระดมความคิดทางธุรกิจที่หลากหลาย - เข้าใจองค์ประกอบและสามารถวิเคราะห์การเกิดของธุรกิจ - การถ่วงน้ำหนักความคิดเกี่ยวกับธุรกิจที่เน้นความเป็นไปได้ทางการตลาดและการผลิต		บรรยาย ตั้งคำถาม บรรยาย การอภิปราย บรรยาย ตั้งคำถาม การวิเคราะห์ส่วนบุคคล กิจกรรม ระดมสมอง ระดมสมอง อภิปราย บรรยายสั้น ฝึกปฏิบัติ	แผ่นขอปป แผ่นขอปป แผ่นขอปป แผ่นขอปป แผ่นขอปป ฟอร์ม ขึ้นอยู่กับกิจกรรม ฟอร์ม	

ตอน (Session)	เนื้อหา (Coverage)	เวลา (นาที) [Time(Minutes)]	วิธีการฝึกอบรม (Training Method)	เอกสาร/อุปกรณ์ (Training Aids)	หมายเหตุ (Remarks)
● การกลั่นกรองจุลภาค ● การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ● งบดุลส่วนบุคคล ● การจับคู่บุคคลกับโครงการ ● แนะนำแผนธุรกิจ ● กิจกรรมจำลองตลาด ● แนวคิดและภาพรวมการตลาด ● แผนการตลาด ● การฝึกปฏิบัติแผนการตลาด ● การนำเสนอแผนการตลาด	- เครื่องมือในการกลั่นกรองโครงการให้เหลือน้อยลง - การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน - สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของทั้งในด้านที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ - ผู้ประกอบการมีความเหมาะสมกับโครงการที่เลือกหรือไม่ - ส่วนประกอบของแผนธุรกิจ - ภาพรวมแนวคิดด้านการตลาด - แนวคิดรวบยอดของการตลาดและแผนการตลาด - รายละเอียดและวิธีการเขียนแผนการตลาด - แผนการตลาด - ความเข้าใจและความเป็นไปได้ของแผนการตลาด		- บรรยายสั้น ฝึกปฏิบัติ - บรรยายสั้น กรณีศึกษา การฝึกปฏิบัติ - บรรยายสั้น ฝึกปฏิบัติ - บรรยายสั้น - ระดมสมอง - จำลองสถานการณ์ - บรรยายสั้น - แบบฝึกหัด - การฝึกปฏิบัติ - บรรยาย/ตั้งคำถาม	- ฟอร์ม - แผ่นขอปป - เอกสาร, ฟอร์ม - แผ่นขอปป ฟอร์ม - แผ่นขอปป - ฟลิปชาร์ท - ฟอร์ม - กระดานปฐูฟ	

ตอน (Session)	เนื้อหา (Coverage)	เวลา (นาที) [Time(Minutes)]	วิธีการฝึกอบรม (Training Method)	เอกสาร/อุปกรณ์ (Training Aids)	หมายเหตุ (Remarks)
● กิจกรรมสมุดโน้ต ● แนวคิดและภาพรวมของการผลิต ● แผนการผลิต ● การฝึกปฏิบัติแผนการผลิต ● การนำเสนอแผนการผลิต ● กิจกรรมประกวดเค้กเฉลิมพระเกียรติ ● แนวคิดและภาพรวมแผนองค์กรและการจัดการ ● แผนองค์กรและการจัดการ ● การฝึกปฏิบัติแผนองค์กรและการจัดการ ● การนำเสนอแผนองค์กรและการจัดการ	- ภาพรวมแนวคิดด้านการผลิต - แผนการผลิต - รายละเอียดและวิธีการเขียนแผนการผลิต - แผนการผลิต - ความเข้าใจและความเป็นไปได้ของแผนการผลิต - ภาพรวมแนวคิดด้านองค์กรและการจัดการ - แผนองค์กรและการจัดการ - รายละเอียดและวิธีการเขียนแผนองค์กรและการจัดการ - แผนองค์กรและการจัดการ - ความเข้าใจและความเป็นไปได้ของแผนองค์กรและการจัดการ		จำลองสถานการณ์ บรรยายสั้น แบบฝึกหัด การฝึกปฏิบัติ บรรยาย / ตั้งคำถาม จำลองสถานการณ์ บรรยาย แบบฝึกหัด การฝึกปฏิบัติ บรรยาย / ตั้งคำถาม	แผ่นชอปปี้ ฟอร์ม, เอกสารแจก ฟอร์ม ฟอร์ม ฟอร์ม ฟอร์ม ฟอร์ม แผ่นชอปปี้ ฟอร์ม ฟอร์ม กระดาษปรูฟ	

ตอน (Session)	เนื้อหา (Coverage)	เวลา (นาที) [Time (Minutes)]	วิธีการฝึกอบรม (Training Method)	เอกสาร/อุปกรณ์ (Training Aids)	หมายเหตุ (Remarks)
● การรวมแผนการตลาด แผนการผลิตและแผนองค์กรและการจัดการ ● แนวคิดและภาพรวมแผนการเงิน ● ต้นทุนโครงการ ● ฝึกปฏิบัติต้นทุนโครงการ ● งบกำไรขาดทุน ● การฝึกปฏิบัติงบกำไรขาดทุน ● งบกระแสเงินสด ● การฝึกปฏิบัติงบกระแสเงินสด ● งบดุล ● การฝึกปฏิบัติงบดุล ● บทวนแผนการเงิน ● การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเบื้องต้น	- ความสัมพันธ์และความสอดคล้องของแผนการตลาด แผนการผลิต และแผนองค์กรและการจัดการ - ภาพรวมแนวคิดของแผนการเงิน - ความหมายและวิธีการจัดทำต้นทุนโครงการ - ต้นทุนโครงการ - ความหมายและวิธีการจัดทำงบกำไรขาดทุน - งบกำไรขาดทุน - ความหมายและวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสด - งบกระแสเงินสด - ความหมายและวิธีการจัดทำงบดุล - งบดุล - ความเหมาะสมของแผนการเงิน - ความหมายและวิธีการจัดทำอัตราส่วนทางการเงิน		ตรวจเช็ค / ตั้งคำถาม บรรยาย การอภิปราย จำลองสถานการณ์ การฝึกปฏิบัติ จำลองสถานการณ์ การฝึกปฏิบัติ บรรยาย การอภิปราย การฝึกปฏิบัติ บรรยาย / การอภิปราย การฝึกปฏิบัติ บรรยาย บรรยาย	ฟอรัม ฟอรัม แผ่นขอปป ฟอรัม ฟอรัม ฟอรัม ฟอรัม แผ่นขอปป ฟอรัม ฟอรัม / แผ่นขอปป ฟอรัม เอกสารแจก	

ตอน (Session)	เนื้อหา (Coverage)	เวลา (นาที) [Time(Minutes)]	วิธีการฝึกอบรม (Training Method)	เอกสาร/อุปกรณ์ (Training Aids)	หมายเหตุ (Remarks)
● การฝึกปฏิบัติวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ● การรวมแผนธุรกิจ ● การเขียนบทสรุปผู้บริหารและส่งแผนธุรกิจ ● การเตรียมตัวนำเสนอแผนธุรกิจต่อสถาบันการเงิน ● การนำเสนอแผนธุรกิจต่อสถาบันการเงิน ● ประมวลผล/ให้ข้อมูลย้อนกลับหลังจากนำเสนอแผนธุรกิจต่อสถาบันการเงิน ● บริการหลังการฝึกอบรม ● สรุปการฝึกอบรม ● ประเมินความรู้หลังกาฝึกอบรม	- อัตราส่วนทางการเงิน - แผนธุรกิจ - สรุปโครงการที่จะขออนุมัติสินเชื่อจากสถาบันการเงิน - เตรียมความพร้อมก่อนนำเสนอธนาคาร - การประเมินความเป็นไปได้โครงการ - แนวคิดและการวิเคราะห์ความเป็นไปได้โครงการ - รายละเอียดการให้บริการ และการติดตามผลการฝึกอบรม - สรุปเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตร - ประเมินความรู้เรื่องการวางแผนธุรกิจ		การฝึกปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติ การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ จำลองสถานการณ์ การอภิปราย การบรรยาย การบรรยาย การวิเคราะห์ส่วนบุคคล	ฟอร์ม ฟอร์ม ฟอร์ม ฟอร์ม ฟอร์ม แผ่นขอปป / เอกสาร แผ่นขอปป ฟอร์ม	

แผนการจัดตั้งธุรกิจ

ขั้นตอนการจัดตั้งธุรกิจ

หลังจากที่ผู้ประกอบการได้ทำการอบรมความรู้และมีแผนธุรกิจและตกลงใจที่จะจัดตั้งกิจการผู้ประกอบการ ที่มีแผนจะดำเนินการลงทุนหรือขยายกิจการของตนเอง ต้องยื่นใบอนุญาตขอก่อสร้าง ในกรณีที่จะทำการก่อสร้าง จากอบต.หรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในตำบลเทศบาล หลังจากนั้นยื่นขอจดทะเบียน โดยผู้ประกอบการต้องเลือกว่าจะจดทะเบียนใด หลังจากที่ได้พิจารณาตามความเหมาะสม เช่น แบบเจ้าของคนเดียว แบบห้างหุ้นส่วน และ แบบบริษัท

กรณีที่ผู้ประกอบการตัดสินใจเปิดในรูปแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดบริษัท

เนื่องจากห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นเป็นนิติบุคคล จึงต้องมีการจดทะเบียนต่อกระทรวงพาณิชย์ หุ้นส่วนผู้จัดการจะเป็นผู้จดทะเบียนตั้งห้างหุ้นส่วนในจังหวัดที่สำนักงานใหญ่จะตั้งอยู่ การจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นต้องเสียค่าธรรมเนียมในอัตรา 1,000 บาทต่อหน่วยเงินลงทุน 100,000 บาท โดยต้องเสียค่าธรรมเนียมขั้นต่ำ 1,000 บาท และค่าธรรมเนียมสูงสุด 5,000 บาท สำหรับการเสียภาษี ห้างหุ้นส่วนจำกัดจะเสียภาษีเหมือนกับนิติบุคคลทั่วไป

กรณีที่ผู้ประกอบการตัดสินใจเปิดในรูปแบบบริษัท

ต้องดำเนินการใน 6 ขั้นตอนดังนี้

- จอชื่อนิติบุคคล

ขั้นแรก ผู้ประกอบการจัดตั้งบริษัทต้องคิดชื่อบริษัทขึ้นมาเพื่อใช้ในการจอง ซึ่งชื่อที่ตั้งมานั้นต้องไม่พ้องหรือคล้ายคลึงกับบริษัทซึ่งจดทะเบียนไปแล้ว การจองนั้นเปิดให้จองได้ 3 ชื่อ โดยนายทะเบียนจะพิจารณาชื่อตามลำดับจากแรกไปท้าย ฉะนั้นผู้ประกอบการต้องเอาชื่อที่อยากได้ที่สุดไว้อันดับแรก จากนั้นก็ไปลงทะเบียนจองชื่อ โดยทำได้สองวิธีด้วยกัน ดังนี้

1. ยื่นแบบจองชื่อต่อนายทะเบียนด้วยตนเอง ที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าในเขตที่ท่านอาศัยอยู่ หรือถ้าเป็นต่างจังหวัดก็ให้ไปที่สำนักงานพาณิชย์ประจำจังหวัด
2. จองผ่านอินเทอร์เน็ต โดยกรอกข้อมูลที่ www.dbd.go.th ซึ่งเป็นเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเอง เมื่อนายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นว่าชื่อดังกล่าวไม่ขัดกับข้อกำหนดจะแจ้งกลับมาว่ารับจองชื่อแล้ว จากนั้นก็จะเข้าสู่ขั้นตอนต่อไป

- จัดการจดทะเบียนสิทธิบัตรและยื่นต่อนายทะเบียน

หนังสือบริคณห์สนธิ เป็นหนังสือที่แสดงเจตน์จำนงในการขอจัดตั้งบริษัท เนื้อความในหนังสือจะประกอบไปด้วย ชื่อบริษัทที่จะจัดไว้ โดยมีคำว่า “บริษัท” นำหน้า และคำว่า “จำกัด” ต่อท้าย ที่อยู่ วัตถุประสงค์ จำนวนทุน จำนวนหุ้น ราคาหุ้น (ขั้นต่ำหุ้นละ 5 บาท) และข้อมูลผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัท จำนวนอย่างน้อย อย่างน้อย 3 คน เกมข้อบังคับกฎหมาย การยื่นหนังสือบริคณห์สนธิจะต้องทำภายใน 30 วัน นับจากวันที่มีนายทะเบียนแจ้งรับจดทะเบียน หากทิ้งไว้จนเลยกำหนดก็จะต้องดำเนินการใหม่ตั้งแต่ต้นอีกครั้ง

● ผู้ประกอบการต้องจัดให้มีการซื้อหุ้นและนัดประชุม

ผู้ประกอบการ หุ้นส่วนแต่ละคนอาจซื้อหุ้นมากน้อยต่างกัน แต่ทุกคนจะต้องมีอย่างน้อยคนละหนึ่งหุ้น นอกจากนี้ผู้ที่มาซื้อหุ้นนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ประกอบการหรือหุ้นส่วนที่เริ่มก่อตั้งเสมอไป แต่อาจเป็นบุคคลอื่นที่สนใจอยากเข้าร่วมธุรกิจนั้นๆก็ได้ เมื่อมีผู้ซื้อหุ้นของบริษัทจนครบแล้ว ก็จะมีการออกหนังสือนัดจัดการประชุมผู้ถือหุ้นทั้งหมด ซึ่งวันทีนัดประชุมนั้นจะต้องห่างจากวันที่ออกหนังสืออย่างน้อย 7 วัน หากดำเนินการด้วยตนเองก็ยิ่งใช้เวลาอย่างน้อยลงไปอีกเพราะไม่ต้องเสียเวลาติดต่อประสานงานกับบริษัทว่าจ้างจัดตั้งบริษัท

● ประชุมจัดตั้งบริษัท

ในการประชุมต้องมีผู้เข้าซื้อหุ้นเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้เข้าซื้อทั้งหมด (ซึ่งสามารถมอบฉันทะได้) และนับจำนวนหุ้นรวมกันแล้วไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของหุ้นทั้งหมด ซึ่งวาระในการประชุมจะประกอบด้วย ความตกลงตั้งข้อบังคับของบริษัท เลือกตั้งกรรมการและกำหนดอำนาจกรรมการ เลือกผู้สอบบัญชี อนุญาตเพื่อตรวจสอบและรับรองงบการเงิน (บริษัทต้องแต่งตั้งบุคคลธรรมดาเท่านั้น จะแต่งตั้งสำนักงานตรวจสอบบัญชีไม่ได้) รับรองสัญญาที่ผู้เริ่มก่อการทำขึ้นก่อนที่บริษัทจะจัดตั้ง เพราะผู้เริ่มกิจการอาจจะไปทำบุญอะไรบางอย่างไว้เพื่อประโยชน์ของบริษัท เช่น ไปทำสัญญาเช่าอาคารไว้เพื่อไว้เป็นที่ทำการของบริษัท หรือทำสัญญาซื้อวัตถุดิบ หรือจ้างพนักงานไว้ สัญญาเหล่านี้จะยังไม่มีผลผูกพันบริษัท เนื่องจากบริษัทยังไม่ได้จัดตั้งผู้เริ่มกิจการยังต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวอยู่ ดังนั้นจึงต้องนำสัญญาเหล่านี้มาเสนอให้ที่ประชุมตั้งบริษัทอนุมัติ จะได้มีผลผูกพันต่อไป กำหนดค่าตอบแทนแก่ผู้เริ่มกิจการ สำหรับกิจการต่างๆ ที่ผู้เริ่มก่อการได้กระทำไปช่วงก่อนจดทะเบียนบริษัท โดยถือว่าเป็นค่าตอบแทนค่าเหนื่อยของผู้เริ่มก่อการ ซึ่งค่าตอบแทนนี้จะต้องอนุมัติในที่ประชุมจัดตั้งบริษัท กำหนดจำนวนหุ้นบุริมสิทธิ (หุ้นที่ได้รับสิทธิพิเศษมากกว่าหุ้นสามัญ เช่น ได้ปันผลมากกว่า หรือหากเลิกกิจการก็จะมีสิทธิได้ทรัพย์สินก่อน แต่ผู้ถือหุ้นประเภทนี้จะไม่มีสิทธิในการออกเสียงหรือรับแต่งตั้งเป็นกรรมการบริษัท) หรือหุ้นสามัญที่ชำระด้วยอย่างอื่นนอกจากตัวเงิน บางบริษัทอาจจะมีหุ้นบุริมสิทธิประเภทเหนือจากหุ้นสามัญ หรืออาจจะมีหุ้นสามัญแต่เพียงอย่างเดียว แต่มีบางส่วนที่ชำระด้วยอย่างอื่นนอกจากตัวเงิน ในกรณีเช่นนี้ก็ต้องมาทำความเข้าใจความตกลงอนุมัติในที่ประชุมตั้งบริษัทนี้เช่นกัน คณะกรรมการที่เลือกมาจะเป็นบริหารกิจการทันที

- คณะกรรมการจะเป็นผู้ดำเนินการต่อ

คณะกรรมการของกิจการจะทำหน้าที่เก็บเงินชำระค่าหุ้นอย่างน้อย 25% ของราคาจริง เมื่อเก็บค่าหุ้นได้ครบแล้ว กรรมการก็จะเป็นผู้จัดทำคำขอจดทะเบียนตั้งบริษัทแล้วยื่นจดทะเบียนต่อนายทะเบียนภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่มีการประชุมจัดตั้งบริษัท ถ้าไม่จดทะเบียนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวจะทำให้การประชุมตั้งบริษัทเสียไป ต้องจัดประชุมผู้จองซื้อหุ้นใหม่อีกครั้ง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้ ได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็นเจ็ดส่วน ส่วนแรก เกี่ยวกับ จัดตั้งกลุ่มโดยใช้วิธีการจัดการชุมชน ซึ่งตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมในการจัดการตามแนวทางพระราชดำริ ส่วนที่สอง ประเมินทรัพยากรทางการท่องเที่ยวธรรมชาติของตำบลเทพเสด็จ ส่วนที่สามเขตการจัดการท่องเที่ยว ส่วนที่สี่ ความสามารถของชาวบ้านในการจัดการชุมชนเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ส่วนที่ห้า การจัดการท่องเที่ยวชุมชน และสร้างผู้ประกอบการชุมชน ที่มีความสามารถในการแข่งขัน ส่วนที่หก การพัฒนาด้านการตลาดท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่วนที่เจ็ด สร้างความเข้มแข็งทางการเงินแก่ชุมชน โดยวิธีการบริหารการเงินในรูปแบบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ วัฒนธรรม

ส่วนที่หนึ่ง การจัดตั้งกลุ่มโดยใช้วิธีการจัดการชุมชน ซึ่งตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมในการจัดการตามแนวทางพระราชดำริ

ในส่วนนี้ทีมผู้วิจัยได้ใช้แนวทางพระราชดำริ โดยแนวพระราชดำริ จะทรงให้ธรรมชาติรักษาธรรมชาติ ด้วยจิตสำนึกร่วมกัน มากกว่าวิธีการใช้อำนาจบังคับ และใช้การรวมกลุ่มประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาหลักของชุมชนชนบท ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาพึ่งตนเอง ทรงเน้นเสมอถึงความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันในรูปแบบต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกัน หรือเพื่อให้การทำมาหากินของชุมชนโดยส่วนรวมเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ ประหยัด และกระตุ้นผู้นำชุมชนให้เป็นผู้นำในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการชุมชนของ Bartley (2008) และ TPDCO (2005) ดังนั้นในการตั้งกลุ่มโดยใช้วิธีการจัดการชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ ดังนี้

ทีมวิจัย ใช้วิธีการให้ชุมชนเลือกกลุ่มผู้นำ กลุ่มละ 8-10 คน กันเองตามความพอใจของคนในแต่ละหมู่บ้าน โดยทีมผู้วิจัย นักวิจัยท้องถิ่นและ เครือข่ายองค์กรภาครัฐ เป็นผู้ประสานงาน และทำความเข้าใจ หลังจากที่ได้ กลุ่มผู้นำทั้ง 8 หมู่บ้านแล้ว ทีมผู้วิจัยและนักวิจัยท้องถิ่น จัดประชุมทำความเข้าใจ จากนั้น ทีมวิจัยได้จัดประชุมกลุ่มผู้นำทั้ง 8 หมู่บ้าน (หลังจากที่ได้มีการคัดเลือกจากชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านแล้ว) ผลจากการคัดเลือกกลุ่มผู้นำและทีมงานของแต่ละหมู่บ้านเป็นไปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 รายชื่อกลุ่มแกนนำจาก 8 หมู่บ้านในตำบลเทพเสด็จ

หมู่ที่	รายชื่อแกนนำ
หมู่ที่ 1 บ้านปางบง	1. นายสันติ คำรินทร์ 2. นายมานพ ใจสุขเสริญ 3. นางรวงทอง สุกันทา 4. นายรุ่งทิพย์ ชันปลา 5. นายธวัชชัย ชัตธจักร 6. นางสาวศรีบาน แก้วพรหม 7. นายคำ ปิมปา 8. นายอินคำ วรรณฤทธิ์ 9. นายจิรศักดิ์ พวงดอกแดง 10. นายลำดวน ประวรรณณีย์
หมู่ที่ 2 บ้านน้ำไค้ง	1. นางยุพิน พลหาญ 2. นายอุทัย พลหาญ 3. นายเสถียร คำหล้า 4. นายพงษ์พัฒน์ อุดคำ 5. นายบุญส่ง มานตัน 6. นายถนอม ต่อเมแก้ว 7. นายประมวล กัลยา 8. นายประเสริฐ ไยชิด 9. นายดวงดี เตจะสา 10. นายสุชาติ สุกันโท
หมู่ที่ 3 บ้านป่าป่าน	1. นายอินพวน ทะนาวา 2. นายภาสกร ไชยมหา 3. นายศรีหมื่น ไชยมหา 4. นายสวัสดิ์ นิประพันธ์ 5. นายชาติรี ชันพล 6. นางกรรณิการ์ ทะนะวา 7. นายภาสกร ไชยมหา 8. นายอินจันทร์ กล้าหาญ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หมู่ที่	รายชื่อแกนนำ
หมู่ที่ 4 บ้านแม่ตอน	9. นายนิคม กำแก้ว
	10. นายเมืองคำ เดชปันคำ
	1. นายบุญทอง เทโวบัติ
	2. นายวิสิทธิ์ เกตุรัตน์
	3. นายศรีชัย จันทร์ขาว
	4. นายดา แห่ส่งสายวงศ์
	5. นายสมศักดิ์ ไชยวงศ์
	6. นายลำดวน ปัญญาฤทธิ์
หมู่ที่ 5 บ้านพงษ์ทอง	7. นายลำดวน ปัญญาฤทธิ์
	8. นายบุญทอง เทโวบัติ
	1. นายจำลอง นาคบุญตัน
	2. นายแสง ทาจรทิพย์
	3. นายถวิล สักโต
	4. นางสุนีย์ คำเพิ่ม
	5. นางดวงทิพย์ ดวงจักรทา
	6. นายสลิศ ดวงดี
หมู่ที่ 6 บ้านดง	7. นายสว่าง ใจกล้า
	8. นายดวง คาบเพชร
	9. นายอุดม พاجرทิศ
	1. นายอำนาจ เดชอุดม
	2. นายอุดม ชันตัน
	3. นายธีรยุทธ นามสวาท
	4. นายสมเพชร เสมอพันธ์
	5. นายวิเชียร กิติกรณ์
	6. นายอ้าย ยานะ
	7. นายอินจันทร์ มุ่งเมิน
	8. นายเจริญ จิโน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หมู่ที่	รายชื่อแกนนำ
หมู่ที่ 7 บ้านปางไฮ	9. นางณอมศรี ใจบุญ
	10. นางบัวคำ ใจบุญ
	11. นางบัวคำ ดาวตาก
	1. นายสุรสิทธิ์ เขียวเขื่อน
	2. นางกัญจิรา ใจมี
	3. นางมยุรา พาชนะ
	4. นายเจริญ คำประเสริฐ
	5. นายดำรง คำแก้ว
	6. นายบุญยัง พวกอินแสง
	7. นายเกษม ไชยมหา
	8. นางพรรณิ พรหมเมือง
หมู่ที่ 8 บ้านกำแพงหิน	9. นายมานิตย์ หนูใส่
	1. นายจรรยา สุนันตะ
	2. นางผ่องพรรณ พวงคำไหล
	3. นางแรมจันทร์ ต่อนรับ
	4. นายศรีทน หน่อคำ
	5. นายเรืองฤทธิ์ สุรินทร์
	6. นายอินเดช ชันติรส
	7. นายอนันต์ ศรีทา
	8. นายมูล ศรีวิไล
	9. นายพินิต เงินกล้า
	10. นายสุริยันต์ หน่อคำ

หลังจากนั้นให้ผู้นำทั้ง 8 หมู่บ้าน ทำการเลือกกลุ่มผู้นำตำบล 1 กลุ่ม เพื่อทำการบริหารโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสร้างรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผู้นำตำบลสามารถประสานงานและสื่อสารแก่ผู้นำหมู่บ้านได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 3 รายชื่อกลุ่มผู้นำตำบลเทพเสด็จ.

รายชื่อ	ตำแหน่ง
นายไกรสร ใจมา	นายกอบต.
นายธวัช จันทรเพ็ง	รองนายกอบต.
นายวิเชียร กิตติกรรม	รองนายกอบต.
นายสงกรานต์ ใจอาราม	เลขานายกอบต.

ส่วนที่สอง ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ของตำบลเทพเสด็จ

จากที่ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการชุมชนโดยเลือกตัวแทนมาแล้ว ทีมวิจัยได้จัดประชุมกลุ่มแต่ละหมู่บ้านและให้แต่ละหมู่บ้าน ทำการประเมิน ทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้านตน พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยในพื้นที่ พร้อมทั้งโอกาสและอุปสรรคในปัจจุบัน โดย ทีมวิจัยกลุ่มผู้นำ ได้ทำการสำรวจพื้นที่ร่วมกัน ในแต่ละหมู่บ้าน ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นถึง ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในตำบลเทพเสด็จดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ของตำบลเทพเสด็จ

จากคำขวัญของตำบลเทพเสด็จที่กล่าวว่า "กาแพชั้นหนึ่ง น้ำทิพย์ดอยลังกา สวนยาม่อนฤๅษี ชากาแพดี มีธรรมชาติสวยงาม" สะท้อนมาจากสภาพทางภูมิประเทศของตำบลเทพเสด็จ ที่ตั้งอยู่ระหว่างเทือกเขาผีปันน้ำทางด้านทิศเหนือ และเทือกเขาขุนตาลทางทิศตะวันออก ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับ 3 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดลำปาง พื้นที่ของตำบลเทพเสด็จส่วนใหญ่จึงเป็นหุบเขาสลับซับซ้อน มีพื้นที่ลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 520 – 1,947 เมตร เป็นแหล่งต้นน้ำของน้ำแม่กวัง และไหลลงสู่แม่น้ำปิง มีดอยลังกาที่มียอดดอยสูงและอาจกล่าวได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของอำเภอดอยสะเก็ดในปัจจุบัน และด้วยลักษณะดังกล่าวนี้ส่งผลให้ตำบลเทพเสด็จเป็นแหล่งปลูกชา-เมี่ยง และกาแพอาราบิก้าที่มีรสชาติดีและเป็นที่ยอมรับเป็นอย่างมาก รวมทั้งชุมชนบ้านแม่ดอนหลวง หมู่ที่ 4 ยังได้รับรางวัลชนะเลิศจากโครงการ GREEN & CLEAN การปลูกกาแพเป็นแบบอินทรีย์ปลอดภัยไร้สารพิษ (สังวร สุขสามัคคี¹) อีกทั้งยังมีศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยงที่ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านปางบง ซึ่งมีหน้าที่หลักในการส่งเสริมอาชีพและพัฒนากาแพครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 8 ชุมชนในพื้นที่ตำบลเทพเสด็จอีกด้วย

¹ http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1301979026&grpid=no&catid=00

คณะผู้วิจัยได้จัดเวทีประชุมเพื่อสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์เพื่อใช้ในการวางแผนการท่องเที่ยวชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลเทพเสด็จขึ้น โดยพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นแล้วในชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวก และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนพื้นที่วิจัยทั้ง 8 แห่งในตำบลเทพเสด็จ

2. ด้านวัฒนธรรม ประชาชนในตำบลรักษาวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านที่สำคัญคือ

- การเลี้ยงผีต้นน้ำในช่วงเดือนมกราคม
- ประเพณีสงกรานต์ ช่วงเดือนเมษายน
- วันเลี้ยงผีเจ้าบ้านและเลี้ยงผีหมู่บ้านในเดือนมิถุนายน
- วันเข้าพรรษา และออกพรรษาในเดือนกรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน
- การทำบุญถวายต้นเงินคู่อายุในเดือนพฤศจิกายน
- ประเพณียี่เป็งเดือนพฤศจิกายน
- ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุตลอดปี
- ประเพณีถวายข้าวใหม่เดือน 4
- ประเพณีบวชป่าต้นน้ำทุกปี
- ประเพณีแห่ไม้ค้ำตันสลิ (ตันโพธิ์) ประมาณเดือนพฤษภาคม

การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งโอกาสและอุปสรรคของชุมชน (การวิเคราะห์ SWOT)

ทีมวิจัยได้ใช้ วิธีการวิจัย ดังนี้ การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย (In depth Interviews) และการสำรวจเชิงกายภาพของทีมวิจัย ผลจากการวิเคราะห์ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายใน ส่วนที่สอง เป็นด้านสภาพแวดล้อมภายนอก.และส่วนที่สามสิ่งแวดล้อมภายนอกดำเนินงาน

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายใน

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายใน แบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่ด้านการบริหารจัดการ กลยุทธ์การตลาด กลยุทธ์การเงิน กลยุทธ์ด้านการปฏิบัติการ กลยุทธ์ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สภาวะแวดล้อมธรรมชาติ/ความสมบูรณ์ของชุมชน สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนและ ประเพณี/ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

- ด้านการบริหารจัดการ ด้านจุดแข็งไม่พบ แต่พบว่าจุดอ่อน เป็นการที่วิสาหกิจขาดความรู้ในการบริหารจัดการ ขาดความรู้ในการบริหาร ร้านค้าชุมชน ทำให้ธุรกิจไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

- การตลาดท่องเที่ยว จุดแข็ง ในพื้นที่ยังมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้าไปท่องเที่ยวอยู่บ้าง ถึงแม้จะไม่เป็นที่รู้จักมากนัก แต่ก็ยังมีอยู่ ในขณะที่จุดอ่อนพบว่าวิสาหกิจของผู้ประกอบการขาดการพัฒนาแผนการท่องเที่ยว ขาดการตลาดผลิตภัณฑ์ ขาดการสร้างแบรนด์สินค้าและขาดการประชาสัมพันธ์
- กลยุทธ์การเงิน จุดแข็งไม่พบ แต่จุดอ่อนพบว่า ขาดความรู้ด้านการบริหารการเงินขาดเงินทุนหมุนเวียน
- กลยุทธ์ด้านการปฏิบัติการ ในตำบลเทพเสด็จพบ จุดแข็งด้านการปฏิบัติการดังนี้ ศูนย์การเรียนรู้การผลิตน้ำผึ้งธรรมชาติ มีการผลิต และการบริการด้านต่าง ๆ อาทิ การปลูกกาแฟ เมี่ยง ปุยข้าวภาพ นวดแผนไทย การเลี้ยงผึ้งธรรมชาติ การผลิตไม้ดอก ในขณะที่เดียวกันด้านจุดอ่อนพบว่า ขาดการอบรมโค้ด ขาดโค้ดพูดภาษาอังกฤษ ขาดการแปรรูป และเครื่องมือแปรรูปผลิตภัณฑ์ ขาดความรู้ด้านการแปรรูป
- กลยุทธ์ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีกลุ่มอาชีพที่มีองค์ความรู้ด้านสมุนไพร การนวดพื้นบ้าน หัตถกรรม และประเพณีพื้นบ้าน และได้มีการหมุนเวียนช่วยกันจัดการ จุดอ่อนพบว่า ยังไม่มีการจัดการที่เป็นระบบ
- สภาวะแวดล้อมธรรมชาติ/ความสมบูรณ์ของชุมชน ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ด้านจุดแข็ง มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่นเส้นทางศึกษาธรรมชาติ น้ำตกอากาศเย็นตลอดปี
- สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน พบจุดเด่น วัดปางไฮ วัดตาดเหมย ที่เป็นสถานที่มีความเป็นมาที่น่าสนใจและเป็นจุดดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว จุดอ่อน พบว่าขาดการพัฒนาเส้นทาง ขาดป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยว ขาดไกด์ในชุมชนที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- ประเพณี/ภูมิปัญญาพื้นบ้าน พบว่ามีจุดแข็งที่น่าสนใจดังนี้ ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมสมุนไพรพื้นบ้าน ทำบายศรี ทำโคมลอย ดอกไม้ไฟหอมพื้นเมือง นวดแผนโบราณ ประเพณีพื้นบ้าน เช่นบวชป่าต้นน้ำ อาหารพื้นเมือง ผักพื้นบ้านเช่นดอกปลิงลาว จุดอ่อน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่า ขาดได้กลุ่มหลังสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณี (สรุปดังตาราง 4)

ตารางที่ 4 สรุปการวิเคราะห์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายใน

ตัวแปรหลัก	ผลการวิเคราะห์	
	จุดแข็ง	จุดอ่อน
การบริหารจัดการ		- ขาดความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ - ขาดความรู้ในด้านการบริหารร้านค้าชุมชน
กลยุทธ์การตลาด	- มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศ	- ขาดการพัฒนาแผนการท่องเที่ยว - ขาดการตลาดผลิตภัณฑ์ - ขาดการสร้างแบรนด์สินค้า - ขาดการประชาสัมพันธ์
กลยุทธ์การเงิน		- ขาดความรู้ด้านการบริหารการเงิน - ขาดเงินทุนหมุนเวียน
กลยุทธ์ด้านการปฏิบัติการ	- ศูนย์การเรียนรู้การผลิตผ้าฝ้าย ธรรมชาติ - มีการผลิต และการบริการด้านต่าง ๆ อาทิ การปลูกกาแฟ เมือง ปุ๋ยชีวภาพ นวดแผนไทย การเลี้ยงผึ้งธรรมชาติ การผลิตไม้ดอก	- ขาดการอบรมโค้ด - ขาดโค้ดพูดภาษาอังกฤษ - ขาดการแปรรูป และเครื่องมือแปรรูป ผลิตภัณฑ์ - ขาดความรู้การแปรรูป
กลยุทธ์ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์	- มีกลุ่มอาชีพที่มีองค์ความรู้ด้าน สมุนไพร การนวดพื้นบ้าน หัตถกรรม และประเพณีพื้นบ้าน	- การจัดการที่เป็นระบบ
*สภาวะแวดล้อม ธรรมชาติ/ความ สมบูรณ์ของชุมชน	- ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ - มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติ น้ำตก - อากาศเย็นตลอดปี	
สถานที่ท่องเที่ยว ของชุมชน	- วัดปางไฮ วัดตาดเหมย	- ขาดการพัฒนาเส้นทาง ขาดป้ายบอกเส้นทาง ท่องเที่ยว - ขาดไกด์ในชุมชนที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ - ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
ประเพณี/ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน	- ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม สมุนไพร พื้นบ้าน ทำบายศรี ทำโคมลอย ดอกไม้ ไฟหม้อพื้นเมือง นวดแผนโบราณ - ประเพณีพื้นบ้านเช่นบวชป่าต้นน้ำ - อาหารพื้นเมือง ผักพื้นบ้านเช่น ดอกปลิงลาว	- ขาดเด็กรุ่นใหม่สืบทอดวัฒนธรรมและ ประเพณี

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอกทั่วไป

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกได้ใช้ตัวแปรดังต่อไปนี้ ด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี กฎหมาย/ การเมือง โครงสร้างพื้นฐาน สังคม/วัฒนธรรมและกายภาพ

- ด้านเศรษฐกิจ พบโอกาสที่จะทำให้เกิดการสร้างรายได้เพราะตำบลเทพเสด็จ อยู่บนเส้นทางท่องเที่ยวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และสถานที่ตั้งอยู่ใกล้เชียงใหม่ประมาณ 50 กม. ซึ่งเป็นแหล่งเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวที่สำคัญของภูมิภาค นอกจากนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศอยู่ในช่วงการเติบโตตามแนวคิดทฤษฎีวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์

- เทคโนโลยี มีอุปสรรคทางด้านนี้โดยเฉพาะด้านพื้นที่ ของตำบลส่วนใหญ่ขาดสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่

- กฎหมาย/การเมือง มีโอกาสด้านรัฐบาลมีนโยบายให้การสนับสนุนตามแผนยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ปี 2555 – 2559

- โครงสร้างพื้นฐาน มีถนนเข้าถึงบางจุด แต่อุปสรรคที่สำคัญคือการที่เส้นทางคมนาคมแคบไม่สามารถขยายได้ ทำให้ขาดความสะดวก และปลอดภัยในการเดินทาง

- สังคม/วัฒนธรรม มีโอกาสที่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

- กายภาพ มีโอกาสเนื่องจากนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น อยู่บนเส้นทางไปน้ำตกแจ้ซ้อนลำปาง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดลำปาง (ดูตาราง 5 ประกอบ)

ตารางที่ 5 สรุปการวิเคราะห์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกทั่วไป

ตัวแปร	ผลการวิเคราะห์	
	โอกาส	อุปสรรค
เศรษฐกิจ	- อยู่บนเส้นทางท่องเที่ยวใน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) - ใกล้เชียงใหม่ประมาณ 50 กม. ซึ่งเป็น เป็นแหล่งเศรษฐกิจ และการ ท่องเที่ยวที่สำคัญของภูมิภาค - อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของ ประเทศอยู่ในช่วงการเติบโตตาม แนวคิดทฤษฎีวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์	
เทคโนโลยี		- พื้นที่ตำบลส่วนใหญ่ขาดสัญญาณ โทรศัพท์เคลื่อนที่
กฎหมาย/ การเมือง	- รัฐบาลมีนโยบายให้การสนับสนุน ตามแผนยุทธศาสตร์ของ คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยว แห่งชาติ ปี 2555 – 2559	
โครงสร้างพื้นฐาน		- เส้นทางคมนาคมแคบ ไม่สามารถ ขยายได้ ทำให้ขาดความสะดวก และ ปลอดภัยในการเดินทาง
สังคม/วัฒนธรรม	- นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น	
กายภาพ	- นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น - อยู่บนเส้นทางไปน้ำตกแจ้ซ้อน ลำปาง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ สำคัญของจังหวัด	- เส้นทางคมนาคมภายในหมู่บ้านไม่ เชื่อมต่อกัน

1. การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายนอกดำเนินงาน

2. ในส่วนนี้ได้ใช้ตัวแปรด้าน ผู้เกี่ยวข้อง (Stake Hoder) ได้แก่ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการในพื้นที่และบริษัทเอกชน/องค์การพัฒนาเอกชนในพื้นที่ และคู่แข่งชั้น ปัจจุบัน (Industrial competitors) ได้แก่ บ้านแม่กำปอง อำเภอสันกำแพง บ้านกิตข่าง อำเภอแม่แตง ใน การวิเคราะห์

3. ด้านผู้เกี่ยวข้อง (Stake Hoder)

4. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จากการวิเคราะห์จุดแข็งพบว่า อบต.เทพเสด็จสนับสนุน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่นการเลี้ยงผึ้ง กลุ่มปุยหมัก และมีการให้การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับจุดอ่อนคือการที่อบต.มีงบประมาณไม่เพียงพอ

5. หน่วยงานราชการในพื้นที่และบริษัทเอกชน/องค์การพัฒนาเอกชนในพื้นที่ พบว่าจุดเด่น คือหน่วยงานราชการให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาห้วยฮ่องไคร้สนับสนุนงบประมาณการพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่นการเลี้ยงผึ้งธรรมชาติ หน่วยจัดการต้นน้ำแม่หวานสนับสนุนการทำแนวป้องกันไฟป่า สร้างฝายต้นน้ำ โครงการหลวงป่าเมี่ยงส่งเสริมและรับซื้อผลผลิตกาแฟ และผลผลิตการเกษตรอื่น

6. บริษัทเอกชน/องค์การพัฒนาเอกชนในพื้นที่ มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาระหว่างประเทศ ไทย-ญี่ปุ่นสร้างศูนย์การเรียนรู้กลุ่มอนุรักษ์ผึ้งธรรมชาติ นอกจากนี้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ ตลอดจนบุคลากรในพื้นที่

7. คู่แข่งขัน คู่แข่งทางตรงที่ทีมวิจัยได้วิจัยทำการวิเคราะห์ได้แก่บ้านแม่กำปอง อำเภอสันกำแพง มีจุดแข็งด้านความมีชื่อเสียงด้านโฮมสเตย์ มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ใกล้เคียงกับตำบลเทพเสด็จอย่างมาก พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวบางประการก่อน ตำบลเทพเสด็จ เช่นที่จอดรถนักท่องเที่ยว และบ้านกิตข่าง อำเภอแม่แตง ซึ่งจุดแข็งด้านการตลาดท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก่อน และจุดอ่อนด้านทรัพยากรธรรมชาติเริ่มถูกทำลาย (ดูตาราง 6)

ตารางที่ 6 สรุปการวิเคราะห์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกดำเนินงาน

ตัวแปรหลัก	ตัวแปรย่อย	ผลการวิเคราะห์	
		จุดแข็ง	จุดอ่อน
ผู้เกี่ยวข้อง (Stake Hoder)	-องค์การบริหารส่วน ท้องถิ่น -หน่วยงานราชการใน พื้นที่ -บริษัทเอกชน/องค์การ พัฒนาเอกชนในพื้นที่	-อบต.เทพเสด็จสนับสนุนกลุ่มอาชีพ ต่าง ๆ เช่นการเลี้ยงผึ้ง กลุ่มปุ๋ยหมัก -อบต.สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน -ศูนย์พัฒนาห้วยฮ่องไคร้สนับสนุน งบประมาณการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่นการเลี้ยงผึ้งธรรมชาติ -หน่วยจัดการต้นน้ำแม่หวาน สนับสนุนการทำแนวป้องกันไฟป่า สร้างฝายต้นน้ำ -โครงการหลวงป่าเมี่ยงส่งเสริมและ รับซื้อผลผลิตกาแฟ และผลผลิต การเกษตรอื่นๆ -ศูนย์พัฒนาระหว่างประเทศฯ- ญี่ปุ่นสร้างศูนย์การเรียนรู้กลุ่มอนุรักษ์ ผึ้งธรรมชาติ -ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้ การสนับสนุนผู้ประกอบการ ตลอดจนบุคลากรในพื้นที่	-งบประมาณไม่ เพียงพอ
คู่แข่ง ปัจจุบัน (Industrial competitors)	-บ้านแม่กำปอง อำเภอสันกำแพง	-มีชื่อเสียงด้านโฮมสเตย์ -มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ที่ใกล้เคียงกับตำบลเทพเสด็จ อย่างมาก -พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการ ท่องเที่ยวบางประการก่อนตำบลเทพ เสด็จ เช่นที่จอดรถนักท่องเที่ยว	
	- บ้านกิตติช่วง อำเภอ แม่แตง	- ทำการตลาดท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มาก่อน	ทรัพยากรธร มชาติเริ่มถูก ทำลาย

ส่วนที่สาม เขตการจัดการท่องเที่ยว

การจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS : Recreation opportunity spectrum)

ทีมวิจัยใช้แนวคิดการจำแนกแหล่งท่องเที่ยวตามแนวคิด ROS บ่งชี้ 7 กลุ่มตัวชี้วัด การเข้าถึงพื้นที่ ความห่างไกล ความเป็นธรรมชาติ โอกาสในการพบปะผู้คน ร่องรอยผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพการจัดการแหล่ง และการจัดการนักท่องเที่ยว ในขั้นตอนนี้ใช้ตัวแปร ความห่างไกล และความเป็นธรรมชาติจำแนกแหล่งท่องเที่ยว โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS : Geographic Information System) สำหรับตัวแปรอีก 5 ตัวซึ่งประกอบด้วย การเข้าถึงพื้นที่ โอกาสในการพบปะผู้คน ร่องรอยผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพการจัดการแหล่ง และการจัดการนักท่องเที่ยว ทีมวิจัยใช้วิธีการสำรวจ สังเกตและสัมภาษณ์จากประชาชน และผู้ประกอบการ องค์การพัฒนาภาคเอกชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

สำหรับเครื่องมือเก็บข้อมูลการวิจัย ในขั้นตอนนี้ใช้ตัวแปร ความห่างไกล และความเป็นธรรมชาติจำแนกแหล่งท่องเที่ยวโดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS : Geographic Information System) สำหรับตัวแปรอีก 5 ตัวซึ่งประกอบด้วย การเข้าถึงพื้นที่ โอกาสในการพบปะผู้คน ร่องรอยผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพการจัดการแหล่ง และการจัดการนักท่องเที่ยว

ทีมวิจัยใช้วิธีการสำรวจ สังเกตและสัมภาษณ์จากประชาชน และผู้ประกอบการ องค์การพัฒนาภาคเอกชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยใช้ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ เครื่องมือเก็บข้อมูลการวิจัย เครื่องอ่านพิกัดดาวเทียม ยี่ห้อ GAMIN รุ่น REGENT H สมุดบันทึกภาคสนาม แบบสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล แผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน 1: 50,000 โปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และ เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

พื้นที่หมู่ที่ 1 เกิดเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นไปได้ประกอบด้วย น้ำตกห้วยแก้วซึ่งเป็นเส้นทาง การศึกษาธรรมชาติ สัตว์ป่า ชมทิวทัศน์ และค้างแรม ซึ่งจุดชมวิวกว๊ายด๊ิบ ส่วนป่าสมุนไพรเป็น แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากห่างไกล และขาดรถโดยสารขึ้นฟู ส่วนไร่กาแฟมีการดำเนินงาน อย่างไม่เป็นทางการ ตลอดจนเส้นทางที่รอการสำรวจคือเส้นทางสำรวจธรรมชาติแอ็คโคฮิลล์

หมู่ที่ 2 บ้านน้ำโค้ง ผลการประเมินขั้นต้นไม่เหมาะสมเนื่องจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ ห่างไกล เส้นทางขาด ตลอดจนขาดข้อมูลคือ สันบ่อเงิน จุดชมวิวกว๊ายด๊ิบ น้ำตกวังครก น้ำตก

ห้วยตาด น้ำตกออบหลวง ออบน้อย และน้ำตกเยี่ยวช้าง สถานที่ดำเนินการโดยภาคเอกชนคือ Jungle Flight ส่วนทางดำเนินการที่ไม่เป็นทางการคือแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ชมสวนกาแฟ) แม้ว่าชุมชนจะไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม แต่ชุมชนก็ยังมีรายได้จากการเป็นพนักงาน และรับจัดอาหารให้แก่นักท่องเที่ยว (Jungle Flight)

หมู่ที่ 3 บ้านป่าป่าน เส้นทางท่องเที่ยวม่อนฤาษีซึ่งเป็นป่าสมุนไพร มีการศึกษาธรรมชาติ สัตว์ป่า และจุดชมทิวทัศน์ ส่วนจุดท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อันได้แก่ ดอยกิ่วลม เส้นทางชมดอกพญาเสือโคร่งซึ่งเป็นเส้นทางเข้าม่อนฤาษี ส่วนการดำเนินการที่ไม่เป็นทางการได้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ชมสวนกาแฟ)

หมู่ที่ 4 บ้านแม่ตอน เส้นทางท่องเที่ยวภูลังกาน้อย เป็นเส้นทางที่ศึกษาธรรมชาติ สัตว์ป่า ซึ่งสามารถชมธรรมชาติและค้างแรมได้ แต่ยังมีจุดรอสำรวจคือวัดแม่ตอน

หมู่ที่ 5 บ้านพงษ์ทอง เส้นทางท่องเที่ยวม่อนฤาษีซึ่งเป็นป่าสมุนไพร มีการศึกษาธรรมชาติ สัตว์ป่า และจุดชมทิวทัศน์ ส่วนจุดท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อันได้แก่ ดอยกิ่วลม เส้นทางชมดอกพญาเสือโคร่งซึ่งเป็นเส้นทางเข้าม่อนฤาษี ส่วนการดำเนินการที่ไม่เป็นทางการได้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ชมสวนกาแฟ) รวมทั้งมีการดำเนินการโดยภาคเอกชนได้แก่ Jungle Flight

หมู่ที่ 6 บ้านดง มีจุดท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้แก่น้ำตกเทพเสด็จซึ่งเป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ระยะสั้น มีจุดชมทิวทัศน์ ตลอดจนมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้แก่วัดตาดเหมยซึ่งในวัดนี้มีพระพุทธรูปไม้แกะสลักขนาดใหญ่ และมีการดำเนินการโดยภาคเอกชนคือสวนใบเฟิร์น

หมู่ที่ 7 บ้านปางไฮ มีจุดท่องเที่ยวเชิงนิเวศอันได้แก่น้ำตกแม่วางซึ่งเป็นน้ำตกที่สามารถเล่นน้ำตกได้ ตลอดจนมีจุดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้แก่วัดปางไฮซึ่งมีภาพไม้แกะสลักพุทธประวัติ ส่วนการดำเนินการที่ไม่เป็นทางการได้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ชมสวนกาแฟ)

หมู่ที่ 8 บ้านกำแพงหิน เส้นทางท่องเที่ยวภูลังกาน้อย เป็นเส้นทางที่ศึกษาธรรมชาติ สัตว์ป่า ซึ่งสามารถชมธรรมชาติและค้างแรมได้ แต่ยังมีจุดรอสำรวจคือวัดแม่ตอน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ขำริด ไม่มีสภาพของการท่องเที่ยวซึ่งต้องรอการฟื้นฟูได้แก่วัดกำแพงหิน ส่วนการดำเนินการที่ไม่เป็นทางการได้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ชมสวนกาแฟ)

ตารางที่ 7 สรุปผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยว

หมู่	มีความเป็นไปได้		สำรวจแล้ว						
	เส้นทางท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	จุด ท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	จุด ท่องเที่ยว เชิง วัฒนธรรม	ท่าंगไกล,ทางซำรุด, ขาดข้อมูล	ซำรุด,ไม่ มีสภาพ ท่องเที่ยว, รอฟื้นฟู	ดำเนินกา รโดย เอกชน	ดำเนินการไม่ เป็นทางการ	รอสำรวจ	หมายเหตุ
1	น้ำตกห้วยแก้ว (เส้นทางศึกษาธรรมชาติ, สัตว์ป่า,ชมทิวทัศน์, ค้างแรม)			จุดชมวิวกว๊านอุ้ม	สวนป่า สมุนไพร		ไร่กาแฟ	เส้นทาง ศึกษา ธรรมชาติ (ขาดข้อมูล ,ขอราชภัฏ)	
2				สันบ่อจีน,จุดชมวิวแป สวนคา,น้ำตกวังครก, น้ำตกห้วยตาด,น้ำตก ออบ-หลวง/ออบน้อย, น้ำตกเยี่ยวช้าง		(Jungle Flight)	แหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร (ชมสวนกาแฟ)	ชุมชนมีรายได้ จากการ ท่องเที่ยว ภาคเอกชน (Junkle Flight)	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

[illegible]

ตารางที่ 7 (ต่อ)

สำรวจแล้ว									
หมู่	มีความเป็นไปได้		ผลการประเมินขั้นต้นไม่เหมาะสม			ดำเนินการ โดย เอกชน	ดำเนินการไม่ เป็นทางการ	รอสำรวจ	หมายเหตุ
	เส้นทางท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	จุด ท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	จุดท่องเที่ยว เชิง วัฒนธรรม	ทางไกล, ทางขำรุด, ขาดข้อมูล	ขำรุด,ไม่มี สภาพ ท่องเที่ยว, รอฟื้นฟู				
5	ม่อนฤๅษี (ป่าสมุนไพร,ศึกษา ธรรมชาติ, สัตว์ป่า, ชมทิวทัศน์) หมายเหตุ รวม จุดท่องเที่ยวดอยแก้ว และ เส้นทางชมดอกพญาเสือโคร่ง ที่อยู่บนเส้นทาง					Jungle Flight			
6	น้ำตกเทพเสด็จ (เส้นทาง ศึกษาธรรมชาติระยะสั้น,ชม ทิวทัศน์)		วัดตาดเหมย (พระพุทธรูป ไม้แกะสลัก ขนาดใหญ่)			สวน ใบเฟิร์น			

ตารางที่ 7 (ต่อ)

หมู่	สำรวจแล้ว								
	มีความเป็นไปได้		ผลการประเมินขั้นต้นไม่เหมาะสม						
	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จุดท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จุดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ท่าทางไกล,ทางขำรด,ขาดข้อมูล	ขำรด,ไม่มีสภาพท่องเที่ยว,รอฟื้นฟู	ดำเนินการโดยเอกชน	ดำเนินการไม่เป็นทางการ	รอสำรวจ	หมายเหตุ
7		น้ำตกแม่ว่อง (กิจกรรมเล่นน้ำตก)	วัดปางไฮ (ภาพไม้แกะสลักพุทธประวัติ)				(ชมสวนกาแฟ)	7	
8	ภูลังกา(เส้นทางศึกษาธรรมชาติ,สัตว์ป่า,ชมธรรมชาติ,ค้างแรม)				วัดกำแพงหิน		(ชมสวนกาแฟ)	8	

ผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแนวคิดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS : Recreation Opportunity Spectrum)

1. เส้นทางเดินท่องเที่ยวภูลังกาน้อยอยู่ในเขตเขต “พื้นที่สันโดษ” (Primitive,P) และพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง (Roaded Natural-Modified, RN-M)
2. เส้นทางเดินท่องเที่ยวน้ำตกห้วยแก้วอยู่ในเขต “พื้นที่สันโดษ” (Primitive,P) พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (Semi-primitive Non-motorized, SPNM) และพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง (Roaded Natural-Modified, RN-M)
3. เส้นทางเดินท่องเที่ยวม่อนฤาษีอยู่ในเขต “พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษ ไม่ใช้ยานยนต์” (Semi-primitive Non-motorized, SPNM) และ “พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง” (Roaded Natural-Modified, RN-M)
4. เส้นทางเดินท่องเที่ยวน้ำตกเทพเสด็จ อยู่ในเขต “พื้นที่พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง”(Roaded Natural-Modified, RN-M)
5. จุดท่องเที่ยวม่อนแม่ว่อง อยู่ในเขต “พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง” (Roaded Natural-Modified, RN-M)
6. จุดท่องเที่ยววัดปางไฮที่มีไม้แกะสลักภาพพุทธประวัติอยู่ในเขต “พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง” (Roaded Natural-Modified, RN-M)
7. จุดท่องเที่ยววัดตาดเหมยที่มีพระพุทธรูปไม้แกะสลักอยู่ในเขต “พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง” (Roaded Natural-Modified, RN-M)

ตารางที่ 8 สรุปสถานที่ท่องเที่ยวจำแนกตามหลักการ ROS มีดังนี้

ประเภท ของเขตท่องเที่ยว	เส้นทางเดิน ท่องเที่ยว	จุดท่องเที่ยว
1. เขตพื้นที่สันโดษ (Primitive,P)	- น้ำตกห้วยแก้ว - ภูลังกาน้อย	
2. พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษ ไม่ใช้ยานยนต์ (Semi-primitive Non-motorized, SPNM)	- ม่อนฤาษี	
3. พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (Semi- primitive Motorized, SPM)	- น้ำตกห้วยแก้ว	
4. พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง	- ภูลังกาน้อย	- น้ำตกแม่ว่อง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ประเภท ของเขตท้องเที่ยว	เส้นทางเดิน ท้องเที่ยว	จุดท้องเที่ยว
(Roaded Natural-Modified, RN-M)	- ภูลังกาน้อย - น้ำตกห้วยแก้ว - ม่อนฤาษี - น้ำตกเทพเสด็จ	- น้ำตกแม่วอง - วัดปางไฮ (ไม้ แกะสลักภาพพุทธ ประวัติ) วัดตาดเหมย (พระพุทธรูปไม้)
5. พื้นที่ชนบท (Rural, R)	ไม่มี	ไม่มี
6. พื้นที่เมือง (Urban, U)	ไม่มี	ไม่มี
6.1 U1	ไม่มี	ไม่มี
6.2 U2	ไม่มี	ไม่มี

ส่วนที่ 4 ความสามารถของชาวบ้านในการจัดการชุมชนเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ

ทีมวิจัยจะจัดประชุมกลุ่มผู้นำทั้ง 8 หมู่บ้าน (หลังจากที่ได้มีการคัดเลือกจากชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านแล้ว) ทำความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ และการสร้างรายได้จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวพระราชดำริ หลังจากนั้น จะมีการให้ผู้นำทั้ง 8 หมู่บ้าน ทำการเลือกกลุ่มผู้นำตำบล 1 กลุ่ม 10-12 คน เพื่อทำการบริหารดูแลการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสร้างรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผู้นำตำบลจะสามารถประสานงาน และสื่อสารแก่ผู้นำหมู่บ้านได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แต่เมื่อกลุ่มชาวบ้านได้มีการเลือกกลุ่มตามวัตถุประสงค์นี้ ชาวบ้านได้ลงความเห็นให้กลุ่มผู้นำของหมู่บ้านเป็นกลุ่มที่อนุรักษ์ธรรมชาติ

สำหรับการวิเคราะห์ความสามารถของชาวบ้านในการจัดการชุมชนเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ และความสามารถในเชิงประกอบการ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประกอบกับการใช้สมุดบันทึกภาคสนาม และเครื่องบันทึกเสียงเก็บข้อมูล การวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (purposive sampling) ที่เกี่ยวข้องเช่น ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้รอบรู้ในชุมชน ผู้ประกอบการในชุมชน องค์การพัฒนภาคเอกชน โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ด้านบุคคล ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม และด้านโครงการภาครัฐ

[illegible]

ด้านสังคม

ประชาชนชาวบ้านหมู่ 4 ร่วมกันจัดทำแนวป้องกันไฟฟ้าในเพื่อกันไม่ให้ไฟฟ้าเข้ามาในเขตเพาะปลูกของหมู่บ้าน ผลทำให้ป่าไม้ในเขตหมู่บ้านยังคงอุดมสมบูรณ์ เกิดน้ำในลำธารตลอดปี ดินไม่พังทลาย ทุกคนเป็นหูเป็นตาดูแลทรัพยากรป่าไม้ ดิน และน้ำ

ร่วมกันทำฝ่ายชะลอน้ำทำให้ป่าชุ่มชื้น

ก่อนการมีเจ้าหน้าที่หน่วยต่างเข้ามาควบคุมการตัดไม้ในปัจจุบัน ประชาชนชาวบ้านหมู่ 4 ได้จัดตั้งและมอบหมายให้กรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่ดูแลและควบคุมการตัดไม้ในเขตหมู่บ้าน การตัดไม้ในเขตป่า และในเขตที่ดินทำกินที่มีเอกสารสิทธิ์ เช่น สค.1 จะต้องได้รับอนุญาตจากกรรมการฯ จะต้องระบุจำนวนไม้ และวัตถุประสงค์ว่าจะนำไปทำอะไร เช่นนำไปสร้างบ้าน ซึ่งจะต้องเป็นบ้านที่ใช้อยู่อาศัยเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ปลูกบ้านที่สะสมไม้รอขาย และหากจะมีการขายประชาชนจะเข้าปิดล้อมไม่ให้ออกนอกพื้นที่หมู่บ้าน

ประชาชนแบ่งกันรับผิดชอบพื้นที่ป่า และพื้นที่ทำกินของหมู่บ้านตนเอง กรณีมีคนนอกพื้นที่เข้ามาในพื้นที่ชาวบ้านจะช่วยกันจับตาดู เพื่อไม่ให้ทำผิดกฎอนุรักษ์ของหมู่บ้าน

การปลูกบ้านจะช่วยกันทุกหลังคาเรือน หรือการลงแขก แต่หากนำไปขายจะไม่มี
ช่วยเหลืออีกต่อไป

ประชาชนใช้น้ำในลำห้วยร่วมกัน ชุมชนจึงสร้างกฎระเบียบห้ามทิ้งขยะลงลำน้ำ และห้ามทำให้น้ำสกปรก

ตารางที่ 10 ความสามารถของชาวบ้านในการจัดการชุมชนเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้านสังคม

[illegible]

ด้านวัฒนธรรม

ชุมชน ทำการเกษตรมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ซึ่งจะสอนให้ใช้เฉพาะปุ๋ยเคมีเท่านั้น ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง และสารเคมีการเกษตรอื่น ๆ มีการสั่งสอนคนรุ่นต่อมาให้ทำตาม ผลทำให้ปัจจุบันประชาชนชาวบ้านทำการเกษตรในลักษณะการอนุรักษ์

ความคิดในการอนุรักษ์เกิดจากการสั่งสอนของพ่อแม่ประมาณร้อยละ 60 ส่งเสริมจากภาครัฐและโครงการหลวงร้อยละ 20 รวมทั้งเกิดจากการพัฒนาของคนรุ่นปัจจุบันร้อยละ 20 คนรุ่นปัจจุบันเห็นผลสำเร็จของการอนุรักษ์ป่าจึงสั่งสอนบุตรหลานให้อนุรักษ์ป่าต่อไป

ตารางที่ 12 ความสามารถของชาวบ้านในการจัดการชุมชนเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรม

ความสามารถในการจัดการเชิงอนุรักษ์	ผู้ให้สัมภาษณ์											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ประชาชนชาวบ้านทำการเกษตรในลักษณะการอนุรักษ์ ตามการสั่งสอนของของคนรุ่นก่อน	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x
การอนุรักษ์ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐและโครงการหลวง	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x
การอนุรักษ์ได้จากการพัฒนาของคนรุ่นปัจจุบัน	x	-	-	x	x	x	x	x	x	-	x	x

ด้านโครงการภาครัฐ

ชาวบ้านได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยเช่นโครงการหลวง และศูนย์พัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เหิงบประมาณสนับสนุนการป้องกันการ และการเสริมสร้างการอนุรักษ์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติ ยกตัวอย่างเช่นการทำแนวป้องกันไฟป่า

ชาวบ้านได้รับการส่งเสริมจากกระทรวงมหาดไทยให้พัฒนากระบะเปียบบ่มบ้าน และกระบะเปียบในการรักษาป่า

ตารางที่ 13 ความสามารถของชาวบ้านในการจัดการชุมชนเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้านโครงการ
ภาครัฐ

ความสามารถในการ จัดการเชิงอนุรักษ์	ผู้ให้สัมภาษณ์											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
โครงการหลวง	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x
ศูนย์พัฒนาห้วยฮ่องไคร้	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
กระทรวงมหาดไทย	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

ส่วนที่ 5 การสร้างผู้ประกอบการชุมชนใหม่และที่มีอยู่ให้สามารถในเชิงแข่งขันได้

การวิจัยจากการแบบสอบถามใช้เครื่องมือในพื้นที่ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ได้สุ่มเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการในแต่ละอาชีพ จำนวน 150 ชุด

ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 150 ชุด แต่ยอดรวมที่ได้มาทั้งหมดได้เท่ากับ 188 เนื่องจากว่า ผู้ประกอบการ 1 คน สามารถประกอบอาชีพได้หลายอาชีพ โดยสรุปออกมาได้ดังนี้

1. ผู้ประกอบการ 1 คน ต่อ 1 อาชีพ มี 112 คน
2. ผู้ประกอบการ 1 คน ต่อ 2 อาชีพ มี 74 คน
3. ผู้ประกอบการ 1 คน ต่อ 3 อาชีพ มี 2 คน

ผลวิจัยแสดงให้เห็นถึงผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม ในการประกอบอาชีพของแต่ละหมู่บ้านจะเห็นได้ว่าในพื้นที่ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะทำอาชีพธุรกิจในการปลูกกาแฟมากที่สุดโดยผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดในการปลูกกาแฟ คือ หมู่ที่ 8 จำนวน 24 คน รองลงมาคือ หมู่ที่ 4 จำนวน 16 คน และ หมู่ที่ 6 กับ หมู่ที่ 7 จำนวนหมู่ละ 13 คน ส่วนหมู่ 3 และ หมู่ที่ 5 มีผู้ประกอบการปลูกกาแฟ หมู่ละ 9 คน และ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 มีผู้ประกอบการตอบแบบสอบถาม จำนวนหมู่ละ 1 คนตามลำดับ

ส่วนการปลูกชา / เมี่ยง มีผู้ประกอบการตอบแบบสอบถาม มากที่สุด คือ หมู่ที่ 4 จำนวน 19 คน รองลงมาคือ หมู่ที่ 8 จำนวน 18 คน และหมู่ที่ 5 จำนวน 9 คน หมู่ที่ 7 จำนวน 8 คน ส่วน หมู่ที่ 3 กับ หมู่ที่ 6 จำนวนหมู่ละ 6 คน และ หมู่ที่ 2 จำนวน 1 คน ตามลำดับ

ส่วนการเลี้ยงผึ้ง มีผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม จะเลี้ยงมากที่สุดคือหมู่ที่ 8 จำนวน 8 คน รองลงมา คือ หมู่ที่ 7 จำนวน 2 คน ส่วนหมู่ที่ 2 หมู่ที่ 5 และ หมู่ที่ 6 มี ผู้ตอบแบบสอบถาม หมู่ละ 1 คน ตามลำดับ

อาชีพอื่น ๆ มีผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือหมู่ที่ 8 จำนวน 9 คน รองลงมาคือหมู่ที่ 7 จำนวน 7 คน หมู่ที่ 5 จำนวน 3 คน หมู่ที่ 4 จำนวน 2 คน และหมู่ที่ 6 จำนวน 1 คน ตามลำดับ โดยที่อาชีพอื่นๆ จะประกอบไปด้วย ร้านค้าขายของชำ ร้านอาหาร และร้านกาแฟสด

โดยหมู่บ้านที่มีผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ หมู่ที่ 8 จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมาคือ หมู่ที่ 4 และ หมู่ที่ 7 คิดเป็นร้อยละ 18.7 และหมู่ 6 จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 หมู่ที่ 5 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 โดยที่ หมู่ 3 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 และ ผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือ หมู่ 1 และ หมู่ 2 คิดเป็นร้อยละ 0.7

แสดงให้เห็นว่า ในพื้นที่ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะทำธุรกิจปลูกกาแฟมากที่สุด ร้อยละ 46 เนื่องจากว่า ตำบลเทพเสด็จเป็นพื้นที่ราบสูง ทำให้ได้เปรียบในการเพาะปลูกกาแฟเนื่องด้วยมีภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย รองลงมาคือ การปลูกชา / เมี่ยง อยู่ที่ร้อยละ 35 ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะปลูกเป็นอาชีพรองและปลูกควบคู่ไปกับการปลูกกาแฟ ในขณะที่การเลี้ยงผึ้งมีผู้ประกอบการอยู่ ร้อยละ 7 ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงผึ้งป่า หรือผึ้งธรรมชาติตามไหล่เขา และ ผู้ประกอบการมีอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 12 โดยที่อาชีพอื่น ๆ จะประกอบไปด้วยร้านขายของชำ, ร้านกาแฟสด, และร้านอาหาร

ตารางที่ 14 อาชีพในตำบลเทพเสด็จ

อาชีพ	หมู่ที่								รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	
กาแฟ	1	1	9	16	9	13	13	24	86
ชา / เมี่ยง	0	1	6	19	9	6	8	18	67
เลี้ยงผึ้ง	0	1	0	0	1	1	2	8	13
อื่น ๆ	0	0	0	2	3	1	7	9	22
รวม	1	3	15	37	22	21	30	59	188

สาเหตุในการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ เป็นการสืบทอดมาจากรุ่นต่อรุ่น จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 และผู้ประกอบการเห็นว่าตนเองว่าอาศัยอยู่ในพื้นที่ จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 92.7 ผู้ประกอบการเห็นว่าน่าจะสร้างรายได้ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 32 และ ผู้ประกอบการเห็นว่าไม่รู้จะประกอบอาชีพอะไร จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 10

ผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจมาเป็นระยะเวลา 6 ปีขึ้นไป จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 78 รองลงมา ประกอบธุรกิจเป็นระยะเวลา 3 – 4 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 และ ประกอบธุรกิจเป็นระยะเวลา 1 – 2 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 และ ประกอบธุรกิจเป็นระยะเวลา 5 – 6 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 เช่นกัน

ส่วนใหญ่ธุรกิจของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม มีการดำเนินการจัดตั้งแบบเป็นเจ้าของคนเดียว จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 90 และ ส่วนผู้ประกอบการมีธุรกิจที่มีหุ้นส่วน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3

ผู้ประกอบการมีการขอสินเชื่อโดยการกู้เงินมาใช้ในธุรกิจมากที่สุด จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 58.7 และ ผู้ประกอบการไม่ได้กู้ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 และตารางที่ แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะใช้ทุนโดยการกู้มากที่สุด คือ กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 55 คน เป็นร้อยละ 36.7 รองลงมาคือ กู้จากธนาคาร จำนวน 28 คน เป็นร้อยละ 18.7 และกู้จากญาติ/พี่น้อง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 โดยกู้จากนายทุนเงินกู้ และการร่วมหุ้น มีผู้ตอบแบบสอบถามอย่างละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 และอื่น ๆ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 10

ตารางที่ 15 แหล่งเงินทุนของกิจการ

แหล่งเงินทุน	จำนวน/คน	ร้อยละ
ญาติ	3	3.4
เพื่อน	0	0.0
นายทุนเงินกู้	1	1.1
ธนาคาร	28	31.8
กองทุนหมู่บ้าน	55	62.5
การร่วมหุ้น	1	1.1
รวม	88	100.0

ก) คุณลักษณะและสมรรถนะของผู้ประกอบการ

คุณลักษณะของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการคัดเลือกจากทีมวิจัย ถูกให้ประเมินจากแผ่นประเมินคุณลักษณะ โดยใช้หลักการประเมินคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ตามวิธี PEC Self-Rating ของ Collins & Moore (1964) ซึ่งใช้คำถามทางด้านจิตวิทยาจำนวน 52 ข้อเพื่อจำแนกคุณลักษณะต่างๆของผู้ประกอบการ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเด่นและลักษณะด้อยของผู้ประกอบการ รวมถึงสมรรถนะของผู้ประกอบการ เพื่อเป็นแนวทางในการให้ความรู้ และหาแนวทางเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางด้านการเป็นผู้ประกอบการ ของกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลเทพเสด็จ และการเสวนากลุ่ม ผลการวิจัยในส่วนนี้ได้แบ่งออก เป็น 3 ด้าน ด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการในภาพรวม ด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการแยกตามหมู่บ้าน และสมรรถนะของผู้ประกอบการในภาพรวม

- คุณลักษณะของผู้ประกอบการในภาพรวม

จากการประเมินคุณลักษณะของผู้ประกอบการ PECs พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มีคุณลักษณะต่างๆไม่แตกต่างกันมากนัก แต่อย่างไรก็ตามในภาพรวมคุณลักษณะเด่นของผู้ประกอบการในตำบลเทพเสด็จ มีความผู้พ้นและความรับผิดชอบในงาน (ร้อยละ 27.46) ใกล้เคียงกับการมีความต้องการใฝ่หาคุณภาพและมีประสิทธิภาพ มีความกล้าเสี่ยง (ร้อยละ 27.11) ซึ่งไม่ค่อยต่างจาก การมีความมุ่งมั่น (ร้อยละ 26.91) และมีการวางแผน การติดตามงาน และมีการประเมินอย่างมีระบบ (ร้อยละ 26.26) ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน ผู้ประกอบการยังขาดการชักชวน การชักชวน และขาดเครือข่าย (ร้อยละ 21.13) ซึ่งต้องปรับปรุงโดยการสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำธุรกิจ

คุณลักษณะของผู้ประกอบการ

	0	5	10	15	20	25
·การแสวงหาโอกาส ☐				*16.15		
·ความมุ่งมั่น				*17.13		
·ความผูกพันและความ รับผิดชอบในงาน				*17.44		
ความต้องการใฝ่หาคุณภาพ และประสิทธิภาพ				*15.88		
·ความกล้าเสี่ยง				*17.19		
·การตั้งเป้าหมาย				*16.42		
·การแสวงหาข้อมูล				*16.28		
·การวางแผน การติดตาม และการประเมินอย่างมีระบบ				*16.19		
·การซื้อขวน การชักชวน การมี เครือข่าย			*13.58			
·การเชื่อมั่นในตนเอง				*15.72		

ภาพที่ 2 คุณลักษณะของผู้ประกอบการในภาพรวม

- คุณลักษณะของผู้ประกอบการแยกตามหมู่บ้าน

ทีมวิจัยได้วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้ประกอบการโดยแบ่งตามหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึง คุณลักษณะเด่นของผู้ประกอบการในแต่ละหมู่บ้าน โดยผู้ประกอบการในหมู่ที่ 1 บ้านปางบง มีคุณลักษณะเด่นและด้วยไม่ค่อยต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า ความเด่นของคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของหมู่ 1 อยู่ที่ การที่มีการประเมินการทำงานอย่างเป็นระบบ (15.58) และการมีพันธะต่องาน (15.52) ในขณะที่จุดด้อยอื่นๆไม่ได้แสดงเพราะ

จากการประเมินอยู่ในเกือบเท่าๆลักษณะเด่น สำหรับผู้ประกอบการหมู่ 2 บ้านน้ำโค้ง มีคุณลักษณะเด่นและด้อยต่างกันอย่างชัดเจน มีคุณลักษณะเด่นที่ความมีพันธะต่องาน (16.11) แต่ขาดการมีเครือข่าย (10.97) ซึ่งต้องการการสร้างเครือข่ายอย่างเร่งด่วน ผู้ประกอบการหมู่ 3 บ้านป่าป่าน มีคุณลักษณะเด่นที่ความมีพันธะต่องาน (16.16) และการประเมินอย่างมีระบบ (15.93) ในขณะความต้องการไต่หาทางด้านคุณภาพของสินค้าและบริการ (13.01) ยังต้องมีการเติมเต็ม โดยการอบรมและให้ความรู้ หมู่ที่ 4 บ้านแม่ตอน ผู้ประกอบการมีความความมุ่งมั่น (15.93) และความกล้าเสี่ยง (15.59) ในขณะที่มีความด้อยในเรื่องการมีเครือข่าย (12.32) และความเชื่อมั่นในตนเอง (13.68) ทีมวิจัยได้แปลความหมายผลวิจัยในส่วนนี้ ว่าส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้ประกอบการขาดความรู้ในด้านต่างๆที่เกี่ยวกับการประกอบการ จึงทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองน้อย สำหรับผู้ประกอบการ หมู่ที่ 5 บ้านพงษ์ทอง มีคุณลักษณะเด่นที่น้อย ต้องการการปรับปรุงเพิ่มเติมความรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งในแทบทุกด้าน โดยเฉพาะในด้าน การมีเครือข่าย (11.66) และความเชื่อมั่นในตนเอง (12.52) ตามด้วย การประเมินงานอย่างเป็นระบบ (13.02) และการตั้งเป้าหมาย (13.27) ตามลำดับ หมู่ที่ 6 บ้านดง เต้นในความมีพันธะต่องาน (15.71) ด้อยในเรื่องการมีเครือข่าย (11.5) ความเชื่อมั่น (13.5) และการแสวงหาโอกาส (13.57) หมู่ที่ 7 บ้านปางไฮ ผู้ประกอบการ มีคุณลักษณะเด่นด้านการประเมินอย่างเป็นระบบ (15.53) แต่ด้อยในเรื่องการมีเครือข่าย หมู่ที่ 8 บ้านกำแพงหิน ผู้ประกอบการ ต้องการการปรับปรุงและเสริมความรู้ในด้านต่างๆ เกือบทุกด้าน แต่ด้านที่ต้องการด่วนเป็นด้าน ความเชื่อมั่นในตนเอง (12.26) เครือข่าย (13.72) และ คุณภาพในด้านสินค้าและบริการ (13.13)

สรุป ในภาพรวม ผู้ประกอบการควรได้รับการสร้างความเข้มแข็งเพื่อเป็นผู้ประกอบการ ในด้านการสร้างความเชื่อมั่น โดยการอบรมความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการจัดการทางธุรกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างธุรกิจและความรู้ในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ จะเป็นสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ประกอบการในการสร้างและดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการผลักดันผู้ประกอบการเข้าร่วมกลุ่มทางการค้าต่างๆ ของภาครัฐและเอกชนเพื่อเป็นการสร้างเครือข่าย โดยเฉพาะเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ตารางที่ 16 คุณลักษณะผู้ประกอบการแบ่งตามหมู่บ้าน

คุณลักษณะ	หมู่บ้านในตำบลเทพเสด็จ								
	บ้านปางบง	บ้านน้ำโค้ง	บ้านป่า ป่าน	บ้านแม่ ตอน	บ้านพงษ์ ทอง	บ้านดง	บ้านปางไฮ	บ้านกำแพง หิน	สรุป
	1	2	3	4	5	6	7	8	
การแสวงหาโอกาส	14.93	14.57	15.31	14.50	13.46	13.57	14.40	13.57	100%
ความมุ่งมั่น	14.99	15.52	15.40	15.93	14.79	14.97	14.68	14.97	100%
ความมีพันธะต่องาน	15.52	16.11	16.19	15.18	14.10	15.71	15.97	14.68	100%
ความต้องการไฝหาทางด้านคุณภาพ	15.04	14.40	13.01	14.36	13.34	14.45	14.68	13.13	100%
ความกล้าเสี่ยง	15.40	15.16	15.84	15.59	14.48	15.41	15.69	14.16	100%
การตั้งเป้าหมาย	14.69	15.04	15.40	14.30	13.27	13.94	14.68	14.90	100%
การแสวงหาข้อมูล	15.34	14.75	14.42	14.70	13.65	14.16	14.04	14.16	100%
การประเมินอย่างมีระบบ	15.58	15.16	15.93	14.02	13.02	14.60	15.53	14.31	100%
การมีเครือข่าย	14.28	10.97	11.06	12.32	11.44	11.50	10.82	13.72	100%
ความเชื่อมั่นในตนเอง	15.34	14.28	15.58	13.48	12.52	13.50	14.36	12.24	100%

สมรรถนะของผู้ประกอบการ

ในส่วนของสมรรถนะของผู้ประกอบการ ได้แบ่งเป็นสามส่วนได้แก่ สมรรถนะแห่งความสำเร็จ สมรรถนะการวางแผน สมรรถนะแห่งอำนาจ

สมรรถนะแห่งความสำเร็จ ผู้ประกอบการเกือบทั้ง 8 หมู่บ้าน มีสมรรถนะแห่งความสำเร็จที่เด่นในการมีพันธะต่องานความผูกพัน ความรับผิดชอบในงาน (17.44) (Commitment to Work Contract) สามารถแปลผลได้ว่า เมื่อผู้ประกอบการได้ตั้งเป้าหมายหรือรับงานมาแล้ว มีการแสวงหาหนทางที่จะประสบความสำเร็จในเป้าหมายหรืองานนั้น ๆ และรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้ตกลงหรือทำสัญญากันไว้กับลูกค้า โดยทำตามข้อตกลงหรือสัญญาที่ได้ให้ไว้ รวมถึงสมรรถนะด้านความมุ่งมั่นและแสวงหาโอกาส (17.19) ผลจากการประเมินอธิบายว่า ผู้ประกอบการในตำบลเทพเสด็จ มีความทุ่มเทความสามารถที่ตนเองมีอยู่กับการทำงาน ไม่ทอดทิ้งต่อความยากลำบากและการกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และผู้ประกอบการเป็นผู้ที่ชอบงานที่มีความท้าทายเป็นงานที่มีความเสี่ยง (17.13) ทำให้มีโอกาสในการประสบความสำเร็จ แต่ผลการประเมิน ได้แสดงให้เห็นถึงความด้อยสมรรถนะในด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ (15.88) ทีมวิจัยได้แปลความหมายในสมรรถนะแห่งความสำเร็จที่ด้อยว่า เพื่อเติมเต็มและเพื่อให้สมรรถนะแห่งความสำเร็จมีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้ประกอบการในตำบลเทพเสด็จ ต้องเพิ่มเติมความรู้ในส่วนของการเป็นผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่องในด้าน การจัดการผลิตภัณฑ์และบริการให้มีคุณภาพ

สมรรถนะการวางแผน ผลการวิเคราะห์อธิบายถึงผู้ประกอบการตำบลเทพเสด็จ มีสมรรถนะการวางแผนสูง มีการตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) ที่ชัดเจน (16.42) เป็นเป้าหมายที่มีความท้าทาย และมีการ พยายามแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) (16.28) ผู้ประกอบการจะมีการแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์และประกอบการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม กฎหมาย ทั้งนี้ยังรวมถึงการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและการอบรมสัมมนาด้วยอีกด้านที่ผู้ประกอบการมีคุณลักษณะที่เสริมให้สมรรถนะในด้านนี้สูงคือด้าน การประเมินอย่างมีระบบ (Systematic Planning and Monitoring) ผู้ประกอบการจะมีการวางแผนการทำงาน กำหนดกลยุทธ์และวิธีการ และแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น รวมไปถึงการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานนั้น ๆ ด้วย แต่ถึงคุณลักษณะในด้านนี้จะสูงแต่น้อยกว่าในด้านอื่น ดังนั้นผู้ประกอบการต้องการความรู้ในด้าน การวางแผนและการประเมินอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง

สมรรถนะแห่งอำนาจ ของผู้ประกอบการตำบลเทพเสด็จอยู่ในระดับกลาง โดยเฉพาะด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (Self Confidence) (15.72) ผลวิจัยแสดงให้เห็นถึงความต้องการการสร้าง ความเชื่อมั่น ความเชื่อเกิดจากความรู้ที่เพียงพอต่อการประกอบการ (Thechatakerng & Potasin 2013) ดังนั้นงานวิจัยนี้ได้เสนอแนะการสร้าง ความมั่นใจโดยให้มีการอบรมความรู้ด้านการ

ประกอบการ เพราะผู้ประกอบการที่จะประสบความสำเร็จ ต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถทำในสิ่งที่ยากและท้าทายให้ประสบผลสำเร็จได้ งานวิจัยยังแสดงให้เห็นถึงความต้องการเครือข่ายของผู้ประกอบการ (13.18) เพราะการชักชวน การชักชวน การมีเครือข่าย (Persuasion and Networking) ผู้ประกอบการจะเป็นผู้ที่เสาะแสวงหาพันธมิตร สร้างเครือข่ายทางธุรกิจ มีความสามารถในการชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นเข้ามาช่วยเหลือและให้ความร่วมมือ (Collins & Moore 1987) ดังนั้นผู้ประกอบการควรมีตัวกลางช่วยแนะนำ เชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกหมู่บ้านต่างๆ

ตารางที่ 17 สมรรถนะของผู้ประกอบการ

คุณลักษณะ	หมู่บ้านในตำบลเทพเสด็จ								
	บ้านปาง บง	บ้านน้ำ โค้ง	บ้านป่า ป่าน	บ้านแม่ ตอน	บ้านพงษ์ ทอง	บ้านดง 6	บ้านปาง ไฮ	บ้าน กำแพงหิน	สรุป
	1	2	3	4	5	6	7	8	
สมรรถนะแห่งความสำเร็จ									
การแสวงหาโอกาส	14.93	14.57	15.31	14.50	13.46	13.57	14.40	13.57	100%
ความมุ่งมั่น	14.99	15.52	15.40	15.93	14.79	14.97	14.68	14.97	100%
ความมีพันธมิตรทำงาน	15.52	16.11	16.19	15.18	14.10	15.71	15.97	14.68	100%
ความต้องการไฝ่หาทางด้านคุณภาพ	15.04	14.40	13.01	14.36	13.34	14.45	14.68	13.13	100%
ความกล้าเสี่ยง	15.40	15.16	15.84	15.59	14.48	15.41	15.69	14.16	100%
สมรรถนะการวางแผน									
การตั้งเป้าหมาย	14.69	15.04	15.40	14.30	13.27	13.94	14.68	14.90	100%
การแสวงหาข้อมูล	15.34	14.75	14.42	14.70	13.65	14.16	14.04	14.16	100%
การประเมินอย่างมีระบบ	15.58	15.16	15.93	14.02	13.02	14.60	15.53	14.31	100%
สมรรถนะแห่งอำนาจ									
การมีเครือข่าย	14.28	10.97	11.06	12.32	11.44	11.50	10.82	13.72	100%
ความเชื่อมั่นในตนเอง	15.34	14.28	15.58	13.48	12.52	13.50	14.36	12.24	100%

การสร้างผู้ประกอบการที่มีอยู่แล้วให้เข้มแข็งและสร้างผู้ประกอบการใหม่

ในส่วนนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การสัมภาษณ์ อบรมและจัดทำประชุมกลุ่ม โดยในขั้นแรก ได้ใช้กลุ่มเป้าหมายจากจำนวนผู้ประกอบการที่ได้ทำการเก็บข้อมูลมาสังเคราะห์ให้เหลือจำนวน 33 คน โดยได้กระจายข่าวให้ผู้สนใจในการเข้าร่วมแบ่งปันประสบการณ์และความรู้กับทีมวิจัย ด้วยวิธีการประสานงานไปยังผู้นำของแต่ละหมู่บ้านให้ทำการคัดคัดเลือกและผู้สนใจ หมู่บ้านละ 5 คน โดยผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายและได้มีผู้ให้ความสนใจจำนวนมาก แต่เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ความเป็นไปได้เบื้องต้น ทีมวิจัยได้สรุปผู้ที่มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการและต้องการเปลี่ยนหรือขยายไปทำกิจการใหม่ ให้เข้าร่วมอบรมกับทีมวิจัยเป็นจำนวน 43 คน โดยทีมวิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลจากการทำวิจัย เป็น 3 ด้านใหญ่ๆดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย ด้านการวิเคราะห์ทุนส่วนตัวในการประกอบการและสังเคราะห์โครงการธุรกิจของกลุ่มเป้าหมาย การแบ่งปันความรู้ด้านการจัดตั้งธุรกิจและการดำเนินการธุรกิจเบื้องต้น ผลจากการวิจัยเป็นดังนี้

จากการจัดประชุมกลุ่มแต่หมู่บ้านเป้าหมายได้ทำการคัดเลือกผู้ประกอบการที่ได้รับทราบข่าวจากแกนนำชุมชน 8 หมู่บ้าน แกนนำและคณะกรรมการบริหารแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบล ได้ทำการคัดเลือกผู้ประกอบการที่ต้องการสร้างความเข้มแข็ง ต้องการสร้างกิจการใหม่หรือขยายกิจการ รวมถึงผู้มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการ ผลจากการคัดเลือกผู้ประกอบการ โดยผ่านการบวนการกรองที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นจำนวน 43 แต่หลังจากที่เข้าร่วม การเสวนา ผู้เข้าร่วมเสวนา บางส่วนได้เข้าร่วมแบบไม่ต่อเนื่อง ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลไม่สมบูรณ์ จึงได้ทำการสังเคราะห์และได้ตัดรายที่ไม่มีความต่อเนื่อง จนเหลือข้อมูลที่สามารถนำมาแสดงผล จำนวน 33 ตัวอย่าง

ผู้ประกอบการ และผู้มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ได้ถูกนำมาร่วมเสวนา วิเคราะห์จับคู่ความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์จากทุนส่วนตัวที่เป็นทุนจากคุณลักษณะตนเองและทุนที่เป็นแหล่งทุน นอกจากนั้นเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆ (Micro screening) ที่ส่งผลถึงการตั้งธุรกิจ เมื่อนำมาตรวจสอบเช็กับทุนบุคคลจะส่งผลให้เกิดโครงการธุรกิจใหม่ของผู้ประกอบการที่เหมาะสม หลังจากนั้นทีมวิจัยได้ทำการเสวนาแบ่งปันความรู้ด้าน การจัดตั้งธุรกิจ ด้านแนวความคิดการจัดการธุรกิจเบื้องต้น ในส่วนนี้ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ด้านใหญ่ๆ ได้แก่ ด้านข้อมูลและลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการ ด้านการวิเคราะห์ทุนส่วนตัว (บุคคล) ในการประกอบการและแหล่งทุนในการเริ่มกิจการ ด้านการสังเคราะห์โครงการธุรกิจของกลุ่มเป้าหมาย และการเสวนาแบ่งปันความรู้ด้านการจัดตั้งธุรกิจและการดำเนินการธุรกิจเบื้องต้น

ด้านข้อมูลและลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการ

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

ในส่วนนี้ได้อธิบายถึง เพศ อายุ และธุรกิจของผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 18 แสดงค่าร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
เพศหญิง	21	63.6
เพศชาย	12	36.4
รวม	33	100.00

เพศของกลุ่มเป้าหมาย

ผู้เข้าร่วมกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 63.60 ที่เหลือเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 36.40 (ตาราง 19) แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในการเป็นผู้ประกอบการในอนาคตที่เพศหญิงมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ประกอบการ (Thechatakerng 2012)

ตารางที่ 19 อายุของกลุ่มเป้าหมาย

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
31 – 40 ปี	10	30.3
41 – 50 ปี	8	24.2
51 – 60 ปี	6	18.2
ตั้งแต่ 20 ปี -30 ปี	4	12.1
61 ปีขึ้นไป	5	15.2
รวม	33	100.00

อายุกลุ่มเป้าหมาย

จากตาราง 19 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีอายุ 31-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 30.30 รองลงมาอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.20 และน้อยที่สุดเป็น ช่วงอายุ20 -30 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.1

ตารางที่ 20 ธุรกิจของกลุ่มเป้าหมาย

ธุรกิจ	จำนวน	ร้อยละ
กาแฟ	12	36.37
ชา/เมี่ยง	8	24.24
เลี้ยงผึ้ง	7	21.31
อื่นๆ (นวด, ตอก)	6	18.18
รวม	33	100.0

ธุรกิจของกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจกาแฟ (ร้อยละ 36.37) รองลงมาเป็นธุรกิจชา/เมี่ยง (ร้อยละ 24.24) รวมถึง เลี้ยงผึ้ง (ร้อยละ 21.31) และประกอบธุรกิจอื่นๆ เช่น นวดไทย และ จำหน่ายตอก (ร้อยละ 18.18)

ด้านการวิเคราะห์ทุนส่วนตัว (บุคคล) ในการประกอบการและแหล่งทุนในการเริ่มกิจการ

การประเมินด้านนี้ในส่วนของผู้มีแนวโน้มขยายหรือประกอบกิจการใหม่ โดยทีมวิจัยใช้ตารางประเมินซึ่งปรับปรุงจาก (Chandler & Jansen, 1992, p232; McClelland, 1987) ซึ่งเป็นการประเมินว่าผู้มีแนวโน้มขยายหรือประกอบการ มีจุดเด่นในส่วนของตนเองในด้านใด และเพื่อให้เห็นความสำคัญของการเตรียมข้อมูลทางการเงิน สินทรัพย์ และหนี้สินของตนเอง เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับศักยภาพ ทรัพยากร จุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง เพื่อเป็นการประมาณการเกี่ยวกับเงินทุนที่จะหามาใช้ในโครงการธุรกิจของตน และช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนในธุรกิจ นอกจากนี้แล้วยังประเมินในส่วนความสามารถหาทุนและแหล่งเงินทุนที่จะสนับสนุนให้เกิดการประกอบการขึ้น โดยให้กลุ่มเป้าหมายวิเคราะห์ตัวเอง โดยดึงเอาลักษณะเด่นของตนเองออกมา ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นดังนี้

ผลจากการวิเคราะห์ทุนส่วนตัว (บุคคล) ลักษณะเด่นและด้อย

ในภาพรวมของตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย มีลักษณะเด่นในแง่ของ ความเป็นผู้มีจิตอาสา (ร้อยละ 29.4) มีความมุ่งมั่น ขยันขันแข็ง (ร้อยละ 27.5) และความสามารถในด้านอาชีพ (ร้อยละ 27.5) ตามลำดับ ขาดเงินทุน (ร้อยละ 29.4) สภาวะจิตใจไม่มุ่งมั่น (ร้อยละ 20.6) ขาดความรู้ (ร้อยละ

20.6) สภาพร่างกายไม่พร้อม (ร้อยละ 20.6) ผลจากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงทุนส่วนบุคคลมีภาพบวกมากกว่าลบ ซึ่งสามารถบ่มให้มีความเป็นผู้ประกอบการจนเกิดการประกอบการได้ (Thechatakerng, 2009; Bosma et al, 2000)

ตารางที่ 21 แสดงค่าร้อยละของการวิเคราะห์หาจุดแข็งของผู้ประกอบการ

ลักษณะเด่น	จำนวน		ลักษณะด้อย	จำนวน	
	จำนวน	%		จำนวน	%
1.จิตอาสา	15	29.4	1.ขาดเงินทุน	10	29.4
2.มีความมุ่งมั่น ขยันขันแข็ง	14	27.5	2.สภาวะจิตใจไม่มุ่งมั่น	7	20.6
3.ความสามารถในด้านอาชีพ	13	25.5	3.ขาดความรู้	7	20.6
4.ความพร้อมของร่างกาย	5	9.8	4.สภาพร่างกายไม่พร้อม	7	20.6
5.สภาวะการเป็นผู้นำ	4	7.8	5.ขาดสภาวะการเป็นผู้นำ	3	8.8
รวม	51	100	รวม	34	100.0

หมายเหตุ สามารถใส่ลักษณะเด่นและด้อยของตนเองได้มากกว่า 1 ลักษณะ

ทุนส่วนตัว (บุคคล)

ลักษณะเด่นและด้อยของกลุ่มเป้าหมาย จากการประเมินโดยใช้ตารางที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยให้กลุ่มเป้าหมายประเมินและใส่ลักษณะเด่นและด้อยของตนเองในกระดาษประเมิน ซึ่งสามารถใส่ได้มากกว่าหนึ่งลักษณะ ผลการประเมินพบว่ากลุ่มเป้าหมายมีลักษณะเด่นในเรื่อง จิตอาสา (ร้อยละ 15) มีความมุ่งมั่น ขยันขันแข็ง (ร้อยละ 14) และความสามารถในด้านอาชีพที่ทำ (ร้อยละ 13) ในจำนวนเกือบเท่าๆกันตามลำดับ สำหรับลักษณะด้อย พบว่ากลุ่มเป้าหมายขาดความสามารถหาแหล่งเงินทุนที่สนับสนุนการประกอบการ (ร้อยละ 10) สภาวะจิตใจไม่มุ่งมั่น ขาดความรู้ในการประกอบกิจการและสภาพร่างกายไม่พร้อม (ร้อยละ 7) ในจำนวนเท่ากัน

ตารางที่ 22 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของจุดแข็งจำแนกตามเพศ

จุดแข็ง	เพศชาย		เพศหญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.จิตอาสา	4	21.1	11	34.4
2.มีความมุ่งมั่น ขยัน	5	26.3	9	28.1
3.ความพร้อมของร่างกาย	4	21.1	1	3.1
4.ความสามารถในด้านอาชีพ	5	26.3	8	25.0

5.สภาวะการเป็นผู้นำ	1	5.2	3	9.4
รวม	19	100.00	32	100.00

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ลักษณะ

ทุนส่วนตัว (บุคคล)แยกตามเพศ

ลักษณะเด่นและด้อยของกลุ่มเป้าหมายแยกตามเพศ ที่มิวิจัยได้แบ่งลักษณะเด่นและด้อยของกลุ่มเป้าหมายโดยแยกตามเพศเพื่อจะใช้ข้อมูลเปรียบเทียบกันและสามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการอบรมเฉพาะแก่เพศนั้นๆในอนาคต เพื่อจะได้มีการอบรมที่เจาะจงมากขึ้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึง จุดเด่นของเพศชาย มีความมุ่งมั่น ชยัน และมีความชำนาญในด้านอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 26.30 มีจิตอาสาและความพร้อมของร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 21.10 และ มีสภาวะการเป็นผู้นำ คิดเป็นร้อยละ 5.20 ในขณะที่เพศหญิงมีความเด่นในด้านจิตอาสา (ร้อยละ 34.4) มีความมุ่งมั่นชยัน (ร้อยละ 9) และความสามารถในด้านอาชีพ ในจำนวนเกือบเท่ากัน (ร้อยละ 8)

ตารางที่ 23 ลักษณะจุดอ่อนจำแนกตามเพศ

จุดอ่อน	เพศชาย		เพศหญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.สภาวะจิตใจ	3	21.4	4	20.0
2.ขาดความรู้	3	21.4	4	20.0
3..สภาพร่างกายไม่พร้อม	1	7.1	6	30.0
4.ขาดเงินทุน	6	42.9	4	20.0
5.ขาดสภาวะการเป็นผู้นำ	1	7.1	2	10.0
รวม	14	100.00	20	100.00

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ลักษณะ

ลักษณะด้อย

เพศชาย มีจุดอ่อนด้านขาดเงินทุนคิดเป็นร้อยละ 42.90 ด้านสภาวะจิตใจ และขาดความรู้ คิดเป็นร้อยละ 21.40 และ สภาพร่างกายไม่พร้อมและขาดสภาวะผู้นำคิดเป็นร้อยละ 7.10 ในขณะที่ เพศหญิง มีจุดอ่อนด้านสภาพร่างกายไม่พร้อมคิดเป็นร้อยละ 30 สภาวะด้านจิตใจ ขาดความรู้ และขาดเงินทุนคิดเป็นร้อยละ 20 และด้านขาดสภาวะการเป็นผู้นำ คิดเป็นร้อยละ 10

แหล่งทุนที่เข้าถึง

จากการประเมินในแบบประเมินที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นพบว่า กลุ่มเป้าหมายในตำบลเทพเสด็จ มีความสามารถที่จะหาแหล่งทุนที่เข้าถึงได้เพื่อมาประกอบการ ใช้แหล่งทุนจาก ทุนส่วนตัว (ร้อยละ 21.5) กองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ 20.3) ธนาคารพาณิชย์ (ร้อยละ19.0) ตามลำดับมากกว่าแหล่งทุนอื่นๆ นอกจากนั้นยังมีแหล่งที่สามารถหาทุนได้เช่น สหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส) และกู้เงินจากกู้เงินจากกลุ่มที่ตัวเองเป็นสมาชิกในหมู่บ้าน

ตารางที่ 24 แหล่งเงินลงทุนที่เข้าถึงได้

แหล่งเงินทุน	จำนวน	ร้อยละ
1.ทุนส่วนตัว	17	21.5
2.กองทุนหมู่บ้าน	16	20.3
3.ธนาคารพาณิชย์	15	19.0
4.สหกรณ์การเกษตร	9	11.4
5.ธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส)	7	8.9
6.กู้เงินจากกลุ่มสมาชิก	5	6.3
7.กู้ยืมพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	2	2.5
8.เงินเดือนผู้สูงอายุ, อสม.	2	2.5
9.ก.ข.ค.จ.	2	2.5
10.ร่วมหุ้น	2	2.5
11.อื่นๆ	2	2.5
รวม	79	100.0

ความสามารถส่วนบุคคลในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนแยกตามเพศ

ผลการวิจัยพบว่าเพศชายเลือกใช้การลงทุนด้วยการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ 31.80) ทุนส่วนตัวและสหกรณ์การเกษตร (ร้อยละ 22.7) ธนาคาร (ร้อยละ 18.20) และธนาคารเพื่อการเกษตร(ธกส.) (ร้อยละ 4.50) ตามลำดับ ส่วนเพศหญิง เลือกใช้ทุนส่วนตัว (ร้อยละ 28.60) จากธนาคาร (ร้อยละ 26.20) และกองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ21.40) ตามลำดับ

ตารางที่ 25 แหล่งเงินทุนที่เข้าถึงได้จำแนกตามเพศ

แหล่งเงินทุน	เพศชาย		เพศหญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.ทุนส่วนตัว	5	22.70	12	28.60
2.ธนาคาร	4	18.20	11	26.20
3.กองทุนหมู่บ้าน	7	31.80	9	21.40
4.ธกส.	1	4.50	6	14.30
5.สหกรณ์การเกษตร	5	22.70	4	9.50
รวม	22	100.00	42	100.00

ความเป็นไปได้ในการประกอบการในอนาคต

ในส่วนนี้ทีมวิจัยใช้ใบประเมิน (macro & micro screening) ปัจจัยแวดล้อมภายนอกซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การเมืองและกฎหมาย สังคมวัฒนธรรม และภายในด้านทุนบุคคลที่ประกอบไปด้วยทุนมนุษย์ รวมถึงความต้องการและทุนที่จับต้องได้ (Collin & Moore, 1985)

ทีมวิจัยได้นำปัจจัยต่างๆที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น มา cross – check ผลจากการวิเคราะห์เบื้องต้นของการเป็นผู้ประกอบการที่จะประกอบการในอนาคต ในตำบลเทพเสด็จ แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในการประกอบการที่เหมาะสมกับความเป็นผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายได้แก่ การประกอบการร้านกาแฟ ที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์กาแฟ รวมถึงเครื่องดื่มและของหวาน (ร้อยละ 21.2) สวนเมืองและสวนกาแฟ (ร้อยละ 15.2) ตามด้วยการประกอบการด้านการปลูกและจำหน่ายผักปลอดสารพิษ โสมสเตย์ และหมอนใบชา ในอัตราส่วนเท่าๆกัน (ร้อยละ 9.1) นอกจากนี้เป็นการประกอบการด้านอื่นๆ เช่น นวดแผนไทย ร้านค้าชุมชน ขายส่งกาแฟและเพาะเห็ด (ร้อยละ 6.1) เป็นต้น

ตารางที่ 26 ความเป็นไปได้ในการประกอบการในอนาคต

การประกอบการ	จำนวน	ร้อยละ
1.ร้านกาแฟสด	7	21.2
2.สวนเมือง,สวนกาแฟ	5	15.2
3.ปลูกและจำหน่ายผักปลอดสารพิษ	3	9.1
3.โสมสเตย์	3	9.1
3.หมอนใบชา	3	9.1
4.นวดแผนไทย	2	6.1
4.ร้านค้าชุมชน	2	6.1

4.ขายส่งกาแฟ	2	6.1
4.เพาะเห็ด	2	6.1
5.ศูนย์การเรียนรู้	1	3.0
5.ทำร้านอาหาร	1	3.0
5.ทำโคมไฟ	1	3.0
5.ทำขนม	1	3.0
รวม	33	100.0

จากผลวิจัยในภาพรวมแสดงให้เห็นถึงผู้มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการที่จะประกอบการโครงการตามลักษณะของวัตถุดิบที่มีอยู่แล้วในตำบลซึ่งสอดคล้องกับ Verheul et al., (2001) และ Cooper & et al (1997) ที่ได้อธิบายถึงแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการที่สำเร็จและสามารถจัดตั้งกิจการได้เป็นเพราะอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบที่สามารถหาได้ง่ายหรือเพราะในแหล่งประกอบการมีวัตถุดิบที่เพียงพอ

สำหรับ บทสรุปในภาพรวมทั้งหมดของงานวิจัย รวมถึงการอภิปรายผล จะอธิบายต่อไปในบทที่ 5

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ทีมวิจัยได้สรุปผลตามประเด็นวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย การจัดการชุมชน การประเมินทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา วิเคราะห์พื้นที่โดยใช้แนวคิดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ ศึกษาความสามารถของชาวบ้านในการจัดการชุมชนเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนโดยวิธีการจัดการชุมชนเพื่อนำมาสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติ วัฒนธรรมและ พัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวพระราชดำริ ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และสร้างผู้ประกอบการชุมชน ที่มีความสามารถในเชิงการแข่งขันได้ ศึกษาการพัฒนาด้านการตลาดท่องเที่ยวโดยชุมชนและเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางการเงินแก่ชุมชน โดยวิธีการบริหารการเงินในรูปแบบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ วัฒนธรรม

สรุปผลการวิจัย

1. วิธีการจัดการชุมชนเพื่อนำมาสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติ วัฒนธรรมและ พัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวพระราชดำริ

ในส่วนนี้ทีมผู้วิจัยได้ใช้แนวทางพระราชดำริ โดยแนวพระราชดำริ จะทรงให้ธรรมชาติรักษาธรรมชาติ ด้วยจิตสำนึกร่วมกัน มากกว่าวิธีการใช้อำนาจบังคับ และใช้การรวมกลุ่มประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาหลักของชุมชนชนบท ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาพึ่งตนเอง ทรงเน้นเสมอถึงความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันในรูปแบบต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกัน หรือเพื่อให้การทำมาหากินของชุมชนโดยส่วนรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด และกระตุ้นผู้นำชุมชนให้เป็นผู้นำในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการชุมชนของ Bartley (2008) และ TPDCO (2005) ดังนั้นในการตั้งกลุ่มโดยวิธีการจัดการชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ ดังนี้

ทีมวิจัย ใช้วิธีการให้ชุมชนเลือกกลุ่มผู้นำ กลุ่มละ 8-10 คน กันเองตามความพอใจของคนในแต่ละหมู่บ้าน โดยทีมผู้วิจัย นักวิจัยท้องถิ่นและ เครือข่ายองค์กรภาครัฐ เป็นผู้ประสานงาน และทำความเข้าใจ หลังจากที่ได้ กลุ่มผู้นำทั้ง 8 หมู่บ้านแล้ว ทีมผู้วิจัยและนักวิจัยท้องถิ่น จัดประชุม ทำความเข้าใจ จากนั้น ทีมวิจัยได้จัดประชุมกลุ่มผู้นำทั้ง 8 หมู่บ้าน (หลังจากที่ได้มีการคัดเลือกจากชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านแล้ว)

2. การประเมินทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

ในด้านนี้ได้ประเมินเป็นสามส่วน ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายใน ส่วนที่สอง เป็นด้านสภาพแวดล้อมภายนอก และส่วนที่สาม สิ่งแวดล้อมภายนอกดำเนินงาน

สรุปได้ดังนี้ การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายใน

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายใน แบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่ด้านการบริหารจัดการ กลยุทธ์การตลาด กลยุทธ์การเงิน กลยุทธ์ด้านการปฏิบัติการ กลยุทธ์ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สภาวะแวดล้อมธรรมชาติ/ความสมบูรณ์ของชุมชน สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนและประเพณี/ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

- ด้านการบริหารจัดการ ด้านจุดแข็งไม่พบ แต่พบว่าจุดอ่อน เป็นการที่วิสาหกิจขาดความรู้ในการบริหารจัดการ ขาดความรู้ในการบริหาร ร้านค้าชุมชน ทำให้ธุรกิจไม่เป็นไปตามเป้าหมาย
- การตลาดท่องเที่ยว จุดแข็ง ในพื้นที่ยังมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้าไปท่องเที่ยวอยู่บ้างถึงแม้จะไม่เป็นที่รู้จักมากนัก แต่ก็ยังมีอยู่ในขณะที่จุดอ่อนพบว่าวิสาหกิจของผู้ประกอบการขาดการพัฒนาแผนการท่องเที่ยว ขาดการตลาดผลิตภัณฑ์ ขาดการสร้างแบรนด์สินค้าและขาดการประชาสัมพันธ์
- กลยุทธ์การเงิน จุดแข็งไม่พบ แต่จุดอ่อนพบว่า ขาดความรู้ด้านการบริหารการเงินขาดเงินทุนหมุนเวียน
- กลยุทธ์ด้านการปฏิบัติการ ในตำบลเทพเสด็จพบ จุดแข็งด้านการปฏิบัติการดังนี้ ศูนย์การเรียนรู้การผลิตน้ำผึ้งธรรมชาติ มีการผลิต และการบริการด้านต่าง ๆ อาทิ การปลูกกาแฟ เมี่ยง ปุยชีวภาพ นวดแผนไทย การเลี้ยงผึ้งธรรมชาติ การผลิตไม้ดอกไม้ประดับเดียวกันด้านจุดอ่อนพบว่า ขาดการอบรมโค้ด ขาดโค้ดพูดภาษาอังกฤษ ขาดการแปรรูป และเครื่องมือแปรรูปผลิตภัณฑ์ ขาดความรู้ด้านการแปรรูป
- กลยุทธ์ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีกลุ่มอาชีพที่มีองค์ความรู้ด้านสมุนไพร การนวดพื้นบ้าน หัตถกรรม และประเพณีพื้นบ้าน และได้มีการหมุนเวียนช่วยกันจัดการ จุดอ่อนพบว่ายังไม่มีการจัดการที่เป็นระบบ
- สภาวะแวดล้อมธรรมชาติ/ความสมบูรณ์ของชุมชน ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ด้านจุดแข็ง มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่นเส้นทางศึกษาธรรมชาติ น้ำตกอากาศเย็นตลอดปี
- สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน พบจุดเด่น วัดปางเฮ้ วัดตาดเหมย ที่เป็นสถานที่มีความเป็นมาที่น่าสนใจและเป็นจุดดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว จุดอ่อน พบว่าขาดการพัฒนาเส้นทาง ขาดป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยว ขาดไกด์ในชุมชนที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- ประเพณี/ภูมิปัญญาพื้นบ้าน พบว่ามีจุดแข็งที่น่าสนใจดังนี้ ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมสมุนไพรพื้นบ้าน ทำบายศรี ทำโคมลอย ดอกไม้ไฟหอมพื้นเมือง นวดแผนโบราณ ประเพณีพื้นบ้านเช่นบวช ป่าต้นน้ำ อาหารพื้นเมือง ผักพื้นบ้านเช่นดอกกลีงลาว จุดอ่อน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่า ขาดเด็กรุ่นหลังสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณี

- การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอกทั่วไป

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกได้ใช้ตัวแปรดังต่อไปนี้ ด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี กฎหมาย/การเมือง โครงสร้างพื้นฐาน สังคม/วัฒนธรรมและกายภาพ

- ด้านเศรษฐกิจ พบโอกาสที่จะทำให้เกิดการสร้างรายได้เพราะตำบลเทพเสด็จ อยู่บนเส้นทางท่องเที่ยวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และสถานที่ตั้งอยู่ใกล้เชียงใหม่ประมาณ 50 กม. ซึ่งเป็นเป็นแหล่งเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวที่สำคัญของภูมิภาค นอกจากนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศอยู่ในช่วงการเติบโตตามแนวคิดทฤษฎีวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์
- เทคโนโลยี มีอุปสรรคทางด้านนี้โดยเฉพาะด้านพื้นที่ ของตำบลส่วนใหญ่ขาดสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่
- กฎหมาย/การเมือง มีโอกาสด้านรัฐบาลมีนโยบายให้การสนับสนุนตามแผนยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ปี 2555 – 2559
- โครงสร้างพื้นฐาน มีถนนเข้าถึงบางจุด แต่อุปสรรคที่สำคัญคือการที่เส้นทางคมนาคมแคบไม่สามารถขยายได้ ทำให้ขาดความสะดวก และปลอดภัยในการเดินทาง
- สังคม/วัฒนธรรม มีโอกาสที่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น
- กายภาพ มีโอกาสเนื่องจากนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น อยู่บนเส้นทางไปน้ำตกแจ้ซ้อนลำปาง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดลำปาง

- การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายนอกดำเนินงาน

ในส่วนนี้ได้ใช้ตัวแปรด้าน ผู้เกี่ยวข้อง (Stake Hoder) ได้แก่ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการในพื้นที่และบริษัทเอกชน/องค์การพัฒนาเอกชนในพื้นที่ และคู่แข่งชั้น ปัจจุบัน (Industrial competitors) ได้แก่ บ้านแม่กำปอง อำเภอสันกำแพง บ้านกิตติช้าง อำเภอแม่แตง ในการวิเคราะห์

- ด้านผู้เกี่ยวข้อง (Stake Hoder)

- องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จากการวิเคราะห์จุดแข็งพบว่า อบต.เทพเสด็จสนับสนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่นการเลี้ยงผึ้ง กลุ่มปุยหมัก และมีการให้การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับจุดอ่อนคือการที่อบต.มีงบประมาณไม่เพียงพอ
- หน่วยงานราชการในพื้นที่และบริษัทเอกชน/องค์การพัฒนาเอกชนในพื้นที่ พบว่าจุดเด่นคือหน่วยงานราชการให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาห้วยฮ่องไคร้สนับสนุนงบประมาณการพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่นการเลี้ยงผึ้งธรรมชาติ หน่วยจัดการต้นน้ำแม่หวานสนับสนุนการทำแนวป้องกันไฟฟ้า สร้างฝายต้นน้ำ โครงการหลวงป่าเมี่ยงส่งเสริมและรับซื้อผลผลิตกาแฟ และผลผลิตการเกษตรอื่นๆ
- บริษัทเอกชน/องค์การพัฒนาเอกชนในพื้นที่ มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาระหว่างประเทศไทย-ญี่ปุ่นสร้างศูนย์การเรียนรู้กลุ่มอนุรักษ์ผึ้งธรรมชาติ นอกจากนี้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ ตลอดจนบุคลากรในพื้นที่

○ คู่แข่งขัน คู่แข่งทางตรงที่ทีมวิจัยได้วิจัยทำการวิเคราะห์ได้แก่บ้านแม่กำปอง อำเภอสันกำแพง มีจุดแข็งด้านความมีชื่อเสียงด้านโฮมสเตย์ มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ใกล้เคียงกับตำบลเทพเสด็จอย่างมาก พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวบางประการก่อนตำบลเทพเสด็จ เช่นที่จอดรถนักท่องเที่ยว และบ้านก๊ิดช้าง อำเภอมะแมง ซึ่งจุดแข็งด้านการตลาดท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก่อน และจุดอ่อนด้านทรัพยากรธรรมชาติเริ่มถูกทำลาย

3. วิเคราะห์พื้นที่โดยใช้แนวคิดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ

ผลการจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแนวคิดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS : Recreation Opportunity Spectrum)

- 1.เส้นทางเดินท่องเที่ยวภูลังกาน้อยอยู่ในเขต “พื้นที่สันโดษ” (Primitive,P) และพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง (Roaded Natural-Modified, RN-M)
- 2.เส้นทางเดินท่องเที่ยวน้ำตกห้วยแก้วอยู่ในเขต “พื้นที่สันโดษ” (Primitive,P) พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (Semi-primitive Non-motorized, SPNM) และพื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง (Roaded Natural-Modified, RN-M)
- 3.เส้นทางเดินท่องเที่ยวม่อนฤาษีอยู่ในเขต “พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษ ไม่ใช้ยานยนต์”(Semi-primitive Non-motorized, SPNM) และ “พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง” (Roaded Natural-Modified, RN-M)
- 4.เส้นทางเดินท่องเที่ยว น้ำตกเทพเสด็จ อยู่ในเขต “พื้นที่พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง”(Roaded Natural-Modified, RN-M)
- 5.จุดท่องเที่ยว น้ำตกแม่วอง อยู่ในเขต “พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง” (Roaded Natural-Modified, RN-M)
- 6.จุดท่องเที่ยว วัดปางไฮที่มีไม้แกะสลักภาพพุทธประวัติอยู่ในเขต “พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง” (Roaded Natural-Modified, RN-M)
- 7.จุดท่องเที่ยว วัดตาดเหมยที่มีพระพุทธรูปไม้แกะสลักอยู่ในเขต “พื้นที่ธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น/ดัดแปลง” (Roaded Natural-Modified, RN-M)

4. ศึกษาความสามารถของชาวบ้านในการจัดการชุมชนเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนโดยวิธีการจัดการชุมชนเพื่อนำมาสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติ วัฒนธรรมและพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวพระราชดำริ ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

การศึกษาความสามารถของชาวบ้านแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ด้านบุคคล ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม และด้านโครงการภาครัฐ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจและความสามารถของชาวบ้านในการอนุรักษ์ธรรมชาติเป็นอย่างดีโดย เช่น ด้านบุคคล ประชาชนในตำบลมีความรู้ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การทำการเกษตรจะใช้เพียงปุ๋ยเคมีเท่านั้น ไม่ใช้ยาฆ่าแมลงและยาฆ่า

หญ้า และปัจจุบันใช้ปุ๋ยชีวภาพทดแทนปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ชาวบ้านจัดทำเขตอนุรักษ์น้ำตั้งแต่บริเวณฝายทดน้ำเพื่อทำประปาหมู่บ้านขึ้นไปตามลำน้ำ ในเขตอนุรักษ์น้ำนี้ทุกคนต้องทำตามกฎหมู่บ้านอย่างเคร่งครัด เช่น ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำ ลำคลอง ไม่ขับถ่ายใกล้ลำน้ำ ไม่อาบน้ำและล้างเท้า ทำให้น้ำในลำห้วย และน้ำประปาภูเขาสะอาดดื่มกินได้ มีการอนุรักษ์พันธุ์ปลาโดยนำปลาแก้มและปลาม่อมจากปลายน้ำมาปล่อยต้นน้ำเพื่อให้มีปลาทั้ง 2 พันธุ์ตลอดลำน้ำ ประชาชนในพื้นที่จะไม่ตัดไม้ทำลายป่า และยังมีความเข้าใจว่าป่าที่สมบูรณ์ยังให้เกิดประโยชน์อีกหลายด้านเช่นฤดูร้อนไม่ร้อนมาก ฝนตกตามฤดูกาล และชาวบ้านต่อต้านการตัดไม้ มีการแจ้งข่าวให้เจ้าหน้าที่หากพบเห็นการตัดไม้ทำลายป่า **ด้านสังคม** ร่วมกันทำจัดทำแนวป้องกันไฟป่าในเพื่อกันไม่ให้ไฟป่าเข้ามาในเขตเพาะปลูกของ ทุกคนเป็นหูเป็นตาดูแลทรัพยากรป่าไม้ ดิน และน้ำ ร่วมกันทำฝายชะลอน้ำทำให้ป่าชุ่มชื้น ได้จัดตั้งและมอบหมายให้กรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่ดูแลและควบคุมการตัดไม้ในเขตหมู่บ้าน การตัดไม้ในเขตป่า และในเขตที่ดินทำกินที่มีเอกสารสิทธิ์ ไม่อนุญาตให้ปลูกบ้านที่สะสมไม้รอขาย และหากจะมีการขายประชาชนจะเข้าปิดล้อมไม่ให้ออกนอกพื้นที่หมู่บ้าน ประชาชนแบ่งกันรับผิดชอบพื้นที่ป่า และพื้นที่ทำกินของหมู่บ้านตนเอง กรณีมีคนนอกพื้นที่เข้ามาในพื้นที่ชาวบ้านจะช่วยกันจับตาดู เพื่อไม่ให้ทำผิดกฎอนุรักษ์ของหมู่บ้าน การปลูกบ้านจะช่วยกันทุกหลังคาเรือน หรือการลงแขก แต่หากนำไปขายจะไม่มี การช่วยเหลืออีกต่อไปประชาชนใช้น้ำในลำห้วยร่วมกัน ชุมชนจึงสร้างกฎระเบียบห้ามทิ้งขยะลงลำน้ำ และห้ามทำให้น้ำสกปรก **ด้านเศรษฐกิจ** ประชาชนมีอาชีพหลักคือการทำเกษตร ปลูกชา และผลิตเมี่ยงต้องใช้พืชนั้นจึงต้องใช้ไม้พืนในพื้นที่ในลักษณะการอนุรักษ์ เพื่อให้มีไม้พืนไว้ใช้ตลอดไป การปลูกกาแฟต้องอาศัยร่มเงาจากไม้ใหญ่ ดังนั้นประชาชนจึงร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้ **ด้านวัฒนธรรม** ชุมชน ทำการเกษตรมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ซึ่งจะสอนให้ใช้เฉพาะปุ๋ยเคมีเท่านั้น ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง และสารเคมีการเกษตรอื่น ๆ มีการสั่งสอนคนรุ่นต่อมาให้ทำตาม ผลทำให้ปัจจุบันประชาชนชาวบ้านทำการเกษตรในลักษณะการอนุรักษ์ คนรุ่นปัจจุบันเห็นผลสำเร็จของการอนุรักษ์ป่าจึงสั่งสอนบุตรหลานให้อนุรักษ์ป่าไม้ต่อไป **และด้านโครงการภาครัฐ** ชาวบ้านได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยเช่นโครงการหลวง และศูนย์พัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริให้ทั้งงบประมาณสนับสนุนการป้องกัน และการเสริมสร้างการอนุรักษ์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติ ยกตัวอย่างเช่นการทำแนวป้องกันไฟป่า ชาวบ้านได้รับการส่งเสริมจากกระทรวงมหาดไทยให้พัฒนากฎระเบียบหมู่บ้าน และกฎระเบียบในการรักษาป่า

5. สร้างผู้ประกอบการชุมชน ที่มีความสามารถในการแข่งขันได้

พื้นที่ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะทำธุรกิจปลูกกาแฟมากที่สุด ร้อยละ 46 เนื่องจากว่า ตำบลเทพเสด็จเป็นพื้นที่ราบสูง ทำให้ได้เปรียบในการเพาะปลูกกาแฟเนื่องด้วยมีภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย รองลงมาคือ การปลูกชา / เมี่ยง อยู่ที่ ร้อยละ 35 ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะปลูกเป็นอาชีพรองและปลูกควบคู่ไปกับการปลูกกาแฟ ในขณะที่การเลี้ยงผึ้งมีผู้ประกอบการอยู่ ร้อยละ 7 ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงผึ้งป่า หรือผึ้งธรรมชาติ ตามไหล่เขา และ ผู้ประกอบการมีอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 12 โดยที่อาชีพอื่น ๆ จะประกอบไปด้วย ร้านขายของชำ, ร้านกาแฟสด, และร้านอาหาร ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มี

คุณลักษณะต่างๆไม่แตกต่างกันมากนัก แต่อย่างไรก็ตามในภาพรวมคุณลักษณะเด่นของผู้ประกอบการในตำบลเทพเสด็จ มีความผู้พันและความรับผิดชอบในงาน ใกล้เคียงกับ การมีความต้องการใฝ่หาคุณภาพและมีประสิทธิภาพ มีความกล้าเสี่ยง ซึ่งไม่ค่อยต่างจาก การมีความมุ่งมั่น และมีการวางแผน การติดตามงาน และมีการประเมินอย่างมีระบบ ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน ผู้ประกอบการยังขาดการชี้ชวน การชักชวน และขาดเครือข่าย ซึ่งต้องปรับปรุงโดยการสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำธุรกิจ

ในส่วนของสมรรถนะของผู้ประกอบการ ได้แบ่งเป็นสามส่วนได้แก่ สมรรถนะแห่งความสำเร็จ สมรรถนะการวางแผน สมรรถนะแห่งอำนาจ **สมรรถนะแห่งความสำเร็จ** ผู้ประกอบการเกือบทั้ง 8 หมู่บ้าน มีสมรรถนะแห่งความสำเร็จที่เด่นในการมีพันธะต่องานความผูกพัน ความรับผิดชอบในงาน รวมถึงสมรรถนะด้านความมุ่งมั่นและแสวงหาโอกาส และชอบงานที่มีความท้าทาย เป็นงานที่มีความเสี่ยง แต่ด้วยสมรรถนะในด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ **สมรรถนะการวางแผน** ผู้ประกอบการมีการตั้งเป้าหมาย ที่ชัดเจน เป็นเป้าหมายที่มีความท้าทาย และมีการ พยายามแสวงหาข้อมูล ผู้ประกอบการจะมีการแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ และมีการประเมินอย่างมีระบบ แต่ถึงคุณลักษณะในด้านนี้จะสูงแต่ยังน้อยกว่าในด้านอื่น ดังนั้น ผู้ประกอบการต้องการความรู้ในด้าน การวางแผนและการประเมินอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง **สมรรถนะแห่งอำนาจ** อยู่ในระดับกลาง โดยเฉพาะด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ผลวิจัยแสดงให้เห็นถึงความต้องการการสร้าง ความเชื่อมั่น ของผู้ประกอบการ ดังนั้นงานวิจัยนี้ได้เสนอแนะการสร้าง ความมั่นใจโดยให้มีการอบรม ความรู้ด้านการประกอบการ เพราะผู้ประกอบการที่จะประสบความสำเร็จ ต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถทำในสิ่งที่ยากและท้าทายให้ประสบผลสำเร็จได้ งานวิจัยยังแสดงให้เห็นถึงความต้องการเครือข่ายของผู้ประกอบการ (13.18) เพราะการชี้ชวน การชักชวน การมีเครือข่าย (Persuasion and Networking) ผู้ประกอบการจะเป็นผู้ที่เสาะแสวงหาพันธมิตร สร้างเครือข่ายทางธุรกิจ มีความสามารถในการชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นเข้ามาช่วยเหลือและให้ความร่วมมือ (Collins & Moore 1987) ดังนั้นผู้ประกอบการควรมีตัวกลางช่วยแนะนำเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกหมู่บ้านต่างๆ

การสร้างผู้ประกอบการที่มีอยู่แล้วให้เข้มแข็งและสร้างผู้ประกอบการใหม่

ในส่วนนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การสัมภาษณ์ อบรมและจัดทำประชุมกลุ่ม โดยในขั้นแรก ได้ใช้กลุ่มเป้าหมายจากจำนวนผู้ประกอบการที่ได้ทำการเก็บข้อมูลมาสังเคราะห์ให้เหลือจำนวน 33 คน โดยได้กระจายข่าวให้ผู้สนใจในการเข้าร่วมแบ่งปันประสบการณ์และความรู้กับทีมวิจัย ด้วยวิธีการประสานงานไปยังผู้นำของแต่ละหมู่บ้านให้ทำการคัดคัดเลือกและผู้สนใจ หมู่บ้านละ 5 คน โดยผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายและได้มีผู้ให้ความสนใจจำนวนมาก แต่เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ความเป็นไปได้เบื้องต้น ทีมวิจัยได้สรุปผู้ที่มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการและต้องการเปลี่ยนหรือขยายไปทำกิจการใหม่ ให้เข้าร่วมอบรมกับทีมวิจัยเป็นจำนวน 43 คน โดย ทีมวิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลจากการทำวิจัย เป็น 3 ด้านใหญ่ๆดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย ด้านการวิเคราะห์ทุนส่วนตัวในการประกอบการ และสังเคราะห์โครงการธุรกิจของกลุ่มเป้าหมาย การแบ่งปันความรู้ด้านการจัดตั้งธุรกิจและการดำเนินการธุรกิจเบื้องต้น ผลจากการวิจัยเป็นดังนี้

จากการจัดประชุมกลุ่มแต่หมู่บ้านเป้าหมายได้ทำการคัดเลือกผู้ประกอบการที่ได้รับทราบข่าวจากแกนนำชุมชน 8 หมู่บ้าน แกนนำและคณะกรรมการบริหารแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบล ได้ทำการคัดเลือกผู้ประกอบการที่ต้องการสร้างความเข้มแข็ง ต้องการสร้างกิจการใหม่หรือขยายกิจการ รวมถึงผู้มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการ ผลจากการคัดเลือกผู้ประกอบการ โดยผ่านการบวนการกรองดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นจำนวน 43 แต่ หลังจากที่ได้เข้าร่วม การเสวนา ผู้เข้าร่วมเสวนา บางส่วนได้เข้าร่วมแบบไม่ต่อเนื่อง ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลไม่สมบูรณ์ จึงได้ทำการสังเคราะห์และได้ตัดรายที่ไม่มีคำตอบเนื่องจากข้อมูลที่สามารถนำมาแสดงผล จำนวน 33 ตัวอย่าง

ผู้ประกอบการ และผู้มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ได้ถูกนำมาร่วมเสวนา วิเคราะห์จับคู่ความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์จากทุนส่วนตัวที่เป็นทุนจากคุณลักษณะตนเองและทุนที่เป็นแหล่งทุน นอกจากนั้นเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆ (Micro screening) ที่ส่งผลถึงการตั้งธุรกิจเมื่อนำมาประกอบเข้ากับทุนบุคคลจะส่งผลให้เกิดโครงการธุรกิจใหม่ของผู้ประกอบการที่เหมาะสม หลังจากนั้นทีมวิจัยได้ทำการเสวนาแบ่งปันความรู้ด้าน การจัดตั้งธุรกิจ ด้านแนวความคิดการจัดการธุรกิจเบื้องต้น ในส่วนนี้ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น สี่ด้านใหญ่ๆ ได้แก่ ด้านข้อมูลและลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการ ด้านการวิเคราะห์ทุนส่วนตัว (บุคคล) ในการประกอบการและแหล่งทุนในการเริ่มกิจการ ด้านการสังเคราะห์โครงการธุรกิจของกลุ่มเป้าหมาย และการเสวนาแบ่งปันความรู้ด้านการจัดตั้งธุรกิจและการดำเนินการธุรกิจเบื้องต้น

ด้านการวิเคราะห์ทุนส่วนตัว (บุคคล) ในการประกอบการและแหล่งทุนในการเริ่มกิจการ

การประเมินด้านนี้ในส่วนของผู้มีแนวโน้มขยายหรือประกอบกิจการใหม่ โดยทีมวิจัยใช้ตารางประเมินซึ่งปรับปรุงจาก (Chandler & Jansen, 1992, p232; McClelland, 1987) ซึ่งเป็นการประเมินว่าผู้มีแนวโน้มขยายหรือประกอบการ มีจุดเด่นในส่วนของตนเองในด้านใด และเพื่อให้เห็นความสำคัญของการเตรียมข้อมูลทางการเงิน สินทรัพย์ และหนี้สินของตนเอง เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับศักยภาพ ทรัพยากร จุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง เพื่อเป็นการประมาณการเกี่ยวกับเงินทุนที่จะหามาใช้ในโครงการธุรกิจของตน และช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนในธุรกิจ นอกจากนี้แล้วยังประเมินในส่วนความสามารถหาทุนและแหล่งเงินทุนที่จะสนับสนุนให้เกิดการประกอบการขึ้น โดยให้กลุ่มเป้าหมายวิเคราะห์ตัวเอง โดยดึงเอาลักษณะเด่นของตนเองออกมา ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นดังนี้ *ทุนส่วนตัว (บุคคล)* ลักษณะเด่นและด้อยของกลุ่มเป้าหมาย จากการประเมินโดยใช้ตารางที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยให้กลุ่มเป้าหมายประเมินและใส่ลักษณะเด่นและด้อยของตนเองในกระดาษประเมิน ซึ่งสามารถใส่ได้มากกว่าหนึ่งลักษณะ ผลการประเมินพบว่ากลุ่มเป้าหมายมีลักษณะเด่นในเรื่อง จิตอาสา มีความมุ่งมั่น ขยันขันแข็ง และความสามารถในด้านอาชีพที่ทำ สำหรับลักษณะด้อย พบว่ากลุ่มเป้าหมายขาดความสามารถหาแหล่งเงินทุนที่สนับสนุนการประกอบการ สภาวะจิตใจไม่มุ่งมั่น ขาดความรู้ในการประกอบกิจการและสภาพร่างกายไม่พร้อม *ความสามารถส่วนบุคคลในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน* จากการประเมินในแบบประเมินที่ได้พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความสามารถที่จะหาแหล่งเงินทุนที่เข้าถึงได้เพื่อมาประกอบการ จากทุนส่วนตัว จากกองทุนหมู่บ้าน และ

ธนาคารพาณิชย์ นอกจากนั้นยังมีแหล่งที่สามารถหาทุนได้จาก สหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส) และกู้เงินจากกลุ่มที่ตัวเองเป็นสมาชิก ด้านการสังเคราะห์โครงการธุรกิจของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้การประเมินการกลั่นกรองจุลภาคและมหภาค (Buiza, 2012) เพื่อจับคู่กับทุนส่วนบุคคลได้กล่าวมาแล้วข้างต้น รวมถึงการประเมินสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เพื่อเป็นส่วนประกอบที่มีผลต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวในอนาคตที่จะเข้ามา ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายมีแนวโน้มที่จะประกอบโครงการธุรกิจ ร้านกาแฟสด รองลงมาคือสวนเมี่ยง, สวนกาแฟ ปลุกผักปลอดสารพิษ โฮมสเตย์ และหมอนใบชาคิดเป็น และน้อยที่สุดคือ ทำร้านอาหารทำกาแฟทำขนมคิด ศูนย์การเรียนรู้

การแบ่งปันความรู้ด้านการจัดตั้งธุรกิจและการดำเนินการธุรกิจเบื้องต้น

การแบ่งปันความรู้ด้านการจัดตั้งธุรกิจ

หลังจากการวิเคราะห์เบื้องต้นและได้โครงการแนวโน้มที่จะมีการประกอบการ ทีมวิจัยได้ใช้วิธีการให้ความรู้เบื้องต้นในด้านที่เกี่ยวกับการจัดตั้งธุรกิจ ในโครงการที่เหมาะสมหลังจากที่กลุ่มเป้าหมายได้ทำการประเมินโดยใช้วิธีการประเมินดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทีมวิจัยได้ให้ความรู้ในด้าน การจัดตั้งธุรกิจดังเนื้อหาดังนี้

-การสร้างธุรกิจใหม่

ทีมวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ให้ความรู้ในด้านการลดความเสี่ยงในการสร้างหรือเริ่มต้นกิจการดังนี้ ในด้านสินค้าและบริการที่จะนำเสนอแก่ลูกค้าสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป้าหมายได้จริง และขนาดของตลาดใหญ่พอที่จะลงทุนแล้วมีกำไรอยู่รอดได้ อัตรากำไรจากการดำเนินงานมีมากพอสมควรแก่การลงทุน ธุรกิจที่ก่อตั้งขึ้นมาใหม่จะต้องมีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) เหนือกว่าคู่แข่งที่มีอยู่ การบริหารงานแบบเป็นทีม ซึ่งแต่ละคนในทีมมีความสามารถเฉพาะด้านมากพอที่จะจัดการกิจการอย่างถูกต้องตามหลักการ เช่น จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วน หรือ บริษัทจำกัด ผู้บริหารธุรกิจที่ก่อตั้งขึ้นมาใหม่ควรเป็นผู้มีประสบการณ์ในสิ่งที่ต้องทำบ้าง หรืออาจเป็นผู้ที่เคยก่อตั้งธุรกิจอื่นมาก่อน มีเงินทุนดำเนินงานที่พอเพียง ลักษณะของการดำเนินงานเป็นแบบพึ่งพาอาศัยกับธุรกิจอื่น หรือเป็นพันธมิตรซึ่งกันและกันที่จะสามารถร่วมมือกันผลิตสินค้าและบริการ แล้วขยายตลาด ให้กว้างไกลกว่าท้องถิ่นเดิม และธุรกิจกับผู้ประกอบการ มีความเหมาะสมกัน

การดำเนินการธุรกิจเบื้องต้นและการประกอบการการธุรกิจขึ้นมาใหม่

ให้แนวคิดการวิเคราะห์ตลาด ความต้องการของตลาด ความต้องการของลูกค้า การวิเคราะห์จุดเด่นของธุรกิจเพื่อการแข่งขัน โดยที่จุดเด่นต้องชัดเจนและมีคุณค่าสำหรับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย คำนวณต้นทุนการก่อตั้งและแสวงหาเงินทุนมาใช้ดำเนินการเริ่มต้นธุรกิจ รวมถึงการให้แนวคิดเบื้องต้นแก่ผู้ประกอบการด้านสภาพคล่องของกิจการในระยะเริ่มต้นให้ถี่ถ้วน ค่าใช้จ่ายในการเริ่มต้นก่อตั้งธุรกิจ เลือกรูปแบบของการ

ก่อตั้งทางกฎหมายที่เหมาะสมจะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือไม่ ในรูปแบบธุรกิจเจ้าของคนเดียว ห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทจำกัด นอกจากนี้ ทีมวิจัยได้ให้แนวคิดที่สำคัญด้าน การเลือกทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม และการขายโดยใช้ พาณิชนิเทศทรอนิกส์ รวมถึงแนวคิดเบื้องต้นด้าน วางแผนการธุรกิจ ซึ่งรวมถึงการวางแผนทั้งสี่ด้าน เช่น การตลาด การจัดการองค์กรธุรกิจ การผลิตและการเงิน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตั้งงานวิจัยนี้ได้ค้นพบผลการวิจัยขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่อาศัยอยู่ในตำบลเทพเสด็จที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยหลายๆชิ้น (วัชรวิทย์, 2550 สมแก้ว, 2550; ปาริชาติ, 2544; ชุตติภา, 2543) ได้อ้างถึงผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จต้องมีลักษณะที่มีการบริหารงานแบบเจ้าของคนเดียว และทำมานานกว่า 10 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะจุดเด่นของคุณลักษณะของผู้ประกอบการในตำบลเทพเสด็จที่มีลักษณะเด่นของการมีความรับผิดชอบในงาน มีความกล้าเสี่ยง และมีความมุ่งมั่นความสำเร็จ ดังที่งานวิจัยก่อนหน้านี้ได้เสนอถึงคุณลักษณะผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมีผลกำไรมากกว่า 10% เมื่อย้อนหลังไป 3 ปี โดยได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวง ทั้งนี้ผู้ประกอบการที่ต้องการความรู้เพิ่มเติมในด้านการตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณลักษณะผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในภาคใต้ : ภาคบริการพบว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จมีการบริหารงานแบบเจ้าของคนเดียว มีระยะเวลาและมีประสบการณ์ในการทำธุรกิจของตนเองมากกว่า 10 ปี โดยเฉพาะจุดเด่นของคุณลักษณะของผู้ประกอบการในตำบลเทพเสด็จที่มีลักษณะเด่น ดังที่งานวิจัยก่อนหน้านี้ได้เสนอถึงคุณลักษณะผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Thechatakerng, 2009., Lazear, 2003; Bosma & Al., 2000., Longnecker & Moore, 1991, Collins, ชุตติภา (2543) ได้สรุปคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จดังนี้ มีความกล้าเสี่ยง มีความมุ่งมั่นความสำเร็จ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผูกพันต่อเป้าหมาย ผู้ประกอบการในตำบลเทพเสด็จ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและมีสถานภาพสมรส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thechatakerng, P (2009) ที่พบว่าผู้ประกอบการที่เป็นเพศหญิงมีจำนวนเพิ่มขึ้น และรวมถึงผู้ที่มิมี สถานภาพสมรสจะมีความต้องการความมั่นคงในชีวิตจึงมีความเป็นผู้ประกอบการสูงกว่าคนสถานะอื่น (Thechatakerng 2012)

ด้านศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการในตำบลเทพเสด็จ มีคุณลักษณะที่ควรจะต้องพัฒนาให้ดีขึ้น คือ ความกล้าเสี่ยง การตั้งเป้าหมาย และความมั่นใจในตนเอง สำหรับตำบลหาเหนือมีคุณลักษณะที่ควรจะต้องพัฒนาให้ดีขึ้น คือ การแสวงหาโอกาส ความมุ่งมั่นในคุณภาพและประสิทธิภาพ ความกล้าเสี่ยง การตั้งเป้าหมาย การวางแผนและควบคุมอย่างเป็นระบบ และความมั่นใจในตนเอง ซึ่งงานวิจัยหลาย ๆ เรื่องกลับพบว่า ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีคุณสมบัติในด้านความกล้าเสี่ยง มีความมั่นใจในตนเอง (ภาณี อุบลศรี, 2546 และอรุณญา มานะแก้ว, 2547) นอกจากนี้แล้ว ผลวิจัยในภาพรวมยังแสดงให้เห็นถึงผู้มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการที่จะประกอบการโครงการตามลักษณะ

ของวัตถุดิบที่มีอยู่แล้วในตำบลซึ่งสอดคล้องกับ Verheul et al., (2001) และ Cooper & et al (1997) ที่ได้อธิบายถึงแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการที่สำเร็จและสามารถจัดตั้งกิจการได้เป็นเพราะอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบที่สามารถหาได้ง่ายหรือเพราะในแหล่งประกอบการมีวัตถุดิบที่เพียงพอ ดังนั้นการผู้ประกอบการในชุมชนเทพเสด็จควรได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องในด้านการเป็นผู้ประกอบการ การประกอบการ รวมถึงการบริหารธุรกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเชื่อมั่น และสามารถใช้ความรู้จากการอบรมเพื่อเพื่อความเข้มแข็งในการประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้เสนอชี้เสนอแนะให้งานวิจัยให้ชุมชนควรมีการดำเนินการพัฒนาผู้ประกอบการตามแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการ ดังนี้

แนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการ

สำหรับแนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการ งานวิจัยนี้ได้เสนอ 3 แนวทาง

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขัน แนวการจัดทำแผนธุรกิจ และแนวทางในการจัดตั้งธุรกิจ

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขัน

ทีมวิจัยได้จัดทำแผน 1 ปีในการพัฒนาผู้ประกอบการ (ดูภาคผนวก) โดยเน้นการอบรม โดยใช้หลักสูตรการอบรมเชิงกลยุทธ์แบบปฏิบัติการ และลงพื้นที่ธุรกิจจริง และการจัดตั้งธุรกิจหลังการอบรม ในกรณีที่ผู้ประกอบการมีความพร้อม

แนวการจัดทำแผนธุรกิจ

หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์เบื้องต้นจากงานวิจัยนี้ ทีมวิจัยได้เสนอให้ ผู้ประกอบการในตำบลเทพเสด็จเข้ารับการอบรมความรู้ด้าน การประกอบการ โดยเริ่มจากการพัฒนาตนเอง โดยดึงความเป็นผู้ประกอบการออกมา โดยใช้วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบ เชฟ ที่เน้นให้ผู้เข้าอบรมปฏิบัติ แต่ไม่เน้นการจดเลคเชอร์ โดยเริ่มจาก การวิเคราะห์ตัวเอง รู้จักสมรรถนะและสมรรถภาพตัวเองในการทำธุรกิจ สกัดโครงการธุรกิจ โดยวิเคราะห์จากทุนบุคคลและปัจจัยภายนอก หลังจากนั้นเริ่มทำความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจในแต่ละด้าน พร้อมกับการเป็นพี่เลี้ยงในการจัดทำแผนธุรกิจเชิงปฏิบัติการ ในด้านการจัดการ การตลาด การผลิตและการเงิน โดยใช้ระยะเวลาปฏิบัติการ 9 เดือน เนื่องจากผู้ประกอบการมีการศึกษา ในระดับไม่สูงมากนัก ทำให้มีปัญหาในเรื่องความเข้าใจในด้านต่างๆ ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาฝึกปฏิบัติการ โดยเริ่มจากเดือนแรก

แนวทางในการจัดตั้งธุรกิจ

หลังจากที่ได้อบรมและมั่นใจว่าผู้ประกอบการมีความพร้อมในการจัดตั้งธุรกิจ ทีมวิจัยเสนอ 3 รูปแบบ ในการจัดตั้งกิจการแก่ผู้ประกอบการ โดยจะช่วยเหลือ ดังนี้

การประกอบการแบบเจ้าของคนเดียวผู้ประกอบการเป็นผู้ดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง โดยอาจใช้ชื่อธุรกิจหรือชื่อตนเองในการประกอบการ

การประกอบการ แบบหุ้นส่วน

ห้างหุ้นส่วนสามัญ หุ้นส่วนทุกคนต้องร่วมกับรับผิดชอบในหนี้ที่ก่อขึ้นอย่างไม่จำกัดจำนวน ร่วมกันหมายถึงหุ้นส่วนแต่ละคนต้องรับผิดชอบในการกระทำของหุ้นส่วนคนอื่นด้วย ทั้งหมดหมายถึง หุ้นส่วนนั้นต้องรับผิดชอบอย่างไม่จำกัดจำนวนในหนี้หรือการกระทำใดๆของหุ้นส่วนร่วมกัน รวมถึงทรัพย์สินส่วนตัวของหุ้นส่วนก็ต้องนำมารวมด้วย สำหรับห้างหุ้นส่วนทุกประเภท ต้องมีหุ้นส่วนอย่างน้อย 2 คนจึงจะสามารถตั้งห้างขึ้นมาได้ การที่ผู้ใดจะเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญได้นั้นต้องได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนทุกคนในห้างหุ้นส่วน

ความแตกต่างระหว่างห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนซึ่งไม่ใช่นิติบุคคลนั้น การเสียภาษีจะเสียภาษีเป็นรายบุคคล และห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนซึ่งได้มีการจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จะมีสถานะเป็นนิติบุคคลซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามกฎหมาย ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนั้นต้องจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า หุ้นส่วนจัดการจะเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจดทะเบียน และการจดทะเบียนนั้นจะต้องจดทะเบียนในจังหวัดที่สำนักงานใหญ่นั้นจะตั้งอยู่ ค่าธรรมเนียมในการจัดตั้งอยู่ในอัตรา 1,000 บาทต่อหุ้นจดทะเบียนทุกๆ 100,000 บาท โดยมีอัตราขั้นต่ำ 1,000 บาท และอัตราขั้นสูงคือ 5,000 บาท

ห้างหุ้นส่วนจำกัด จะมีหุ้นส่วน 2 ประเภท และแตกต่างกันในเรื่องสิทธิและความรับผิดชอบ ห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นต้องมีหุ้นส่วนหนึ่งคนหรือมากกว่านั้นซึ่งต้อง “ร่วมกัน” รับผิดชอบอย่างไม่จำกัดจำนวนสำหรับการกระทำที่หุ้นส่วนได้กระทำ หุ้นส่วนประเภทนี้เรียกว่า**หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบ** “ร่วมกัน” หมายถึงหุ้นส่วนแต่ละคนต้องรับผิดชอบในการกระทำของหุ้นส่วนคนอื่นอย่างไม่จำกัดจำนวน ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบเท่านั้นที่จะสามารถหุ้นส่วนผู้จัดการ หุ้นส่วนประเภทที่ 2 คือ **หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ** ห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้จะต้องมีหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบมากกว่า ๑ คนซึ่งมีความรับผิดชอบเฉพาะเงินที่ตนเองได้ลงทุนไปเท่านั้น

เนื่องจากห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นเป็นนิติบุคคล จึงต้องมีการจดทะเบียนต่อกระทรวงพาณิชย์ หุ้นส่วนผู้จัดการจะเป็นผู้จดทะเบียนตั้งห้างหุ้นส่วนในจังหวัดที่สำนักงานใหญ่จะตั้งอยู่ การจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นต้องเสียค่าธรรมเนียมในอัตรา 1,000 บาทต่อหน่วยเงินลงทุน 100,000 บาท โดยต้องเสียค่าธรรมเนียมขั้นต่ำ 1,000 บาทและค่าธรรมเนียมสูงสุด 5,000 บาท สำหรับการเสียภาษี ห้างหุ้นส่วนจำกัดจะเสียภาษีเหมือนกับนิติบุคคลทั่วไป **และการประกอบการแบบบริษัท**

ด้านการเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวในชุมชน

ผู้ประกอบการของทั้งสองชุมชน ควรได้รับการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของการเป็นผู้ประกอบการองค์ความรู้ใหม่ ๆ ตลอดจนกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการปรับใช้กลยุทธ์ในการดำเนินงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสามารถแข่งขันในธุรกิจได้